
COMPENDIUM

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

MUSEUM

COMMISSION

HISTORICAL SOCIETY

COMPENDIUM
K
HISTORIÆ ECCLESIA TICÆ.

JUXTA EXEMPLAR CADOMI EDITUM;
RECOGNITUM, ET AUCTUM.

LONDINI:

TYPIS SPILSBURIANIS, SNOW-HILL.

VENIT APUD A. DULAU ET SOC. NO. 107, WARDOUR-
STREET, SOHO-SQUARE.

1798.

Sa

H
pe
tic
Po
H
at
ap
po
leg
lit
aft
ris
at
un
co
ali

COMPENDIUM

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ.

*Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens....
Narrationem virorum nominatorum conservabit.*
Eccli. cap. 39.

EXPERIENTIA compertum est, plurimos Sacrae Theologiæ alumnos ingratisimum experiri laborem, in addiscendis tractatibus dogmaticis, ex eo quod tot Conciliorum, summorum Pontificum, sanctorum Doctorum, ac tandem Hæreticorum nomina, nesciant ad quam mundi ætatem, vel partem sint revocanda: hinc tot, apud juvenes Theologos, contra rationem temporum et locorum, errores; hinc ea cum tædio legunt et sine fructu, quæ cum jucunditate et utilitate legerent, si prima saltem Historiæ Ecclesiasticæ rudimenta callerent. Aliundè etiam plerisque curta nimis est nummorum suppellex, quam ut copiam voluminum, in quibus sparsa reperiuntur Historiæ Ecclesiasticæ monumenta, sibi comparare possint. Quocircà nos illis, atque aliis etiam, quadamtenus profuturos esse arbi-

trati sumus, si introductioni ad sacram scripturam adjungeremus libellum hunc, mole levem, emptione brevem, at, ni fallimur, utilitate uberem, fortè uberrimum.

Libellus iste aperiet summatim Historiæ Ecclesiasticæ synopsis; percurrendo secula ab Ascensione Christi ad nos usque; et indicando de singulis sex capita, quæ videntur Ecclesiasticæ eruditioni pernecessaria.

1°. Indicabimus tempus, locum, præsidem et causam Conciliorum, præsertim Œcumenicorum, Ecclesiæ adversus quam portæ inferi non prævalebunt. *Matth. 16. v. 18.* quam, qui non audit habendus est ut Ethnicus. *Matth. 18. v. 17.* Cui nolle primas dare, summæ impietatis est, vel præcipitis arrogantiae, ex S. Aug. *lib. de util. cred...* Concilia ex omni parte Œcumenica admittuntur ab omnibus Catholicis, saltem 18; scilicet, 4 Constantinopolitana, 4 Lateranensia, 2 Nicæna, 2 Lugdunensia, Ephesinum, Chalcedonense, Constantiense, Viennense, Florentinum et Tridentinum.

2°. Enumerabimus SS. Pontificum qui Ecclesiam gubernarunt nomina, tempora et aliquando facta. Horum Pontificum non interrupta successio tenebat in gremio Ecclesiæ S. Augustinum, ut ipse testatur *lib. contra Epist. fund. cap. 4.* Legitimorum Pontificum numerus non constat omninò apud Eruditos: appellabimus 254, ex quibus 76 coluntur in Ecclesiâ, nempe 37 martyres et 39 confessores. Non omittentur Antipapæ, seu illi qui sedem Apostolicam invadere conati sunt.

3°. Doctorum qui scriptis Ecclesiasticis floruerunt, notitiam trademus. “ In Ecclesiâ Catho-
“ licâ magnoperè curandum est, ut id tenea-
“ mus quod ubique, quod semper, quod ab om-

“nibus magistris constanter creditum est, ait
“Vincentius Lirinensis, in Commonitorio.”

4°. Institutum notabimus piarum societatum
quæ Ecclesiam orationibus, exemplis et laboribus
illustrarunt; in uno enim Ecclesiæ corpore divi-
siones gratiarum et operationum sunt, quas idem
Spiritus Sanctus operatur; et si gloriatur unum
membrum, congaudent omnia membra. 1 *Cor.* 13.

5°. Principes appellabimus, qui, apostolo do-
cente, Dei sunt ministri in bonum, et quorum
potestati qui resistit, Dei ordinationi resistit.

6°. Tandem Novatores, qui hæreseon suarum
virus diffundere conati sunt, quodque Catholicæ
doctrinæ caput subvertere aggressi sunt, non omit-
temus: attendendum enim est ad lupos rapaces
qui in vestimentis ovium, ad rapiendas oves in-
cautas, veniunt. *Matth.* 7. v. 15. “Oportet
“quidem hæreses esse.” 1 *Cor.* 11. v. 19. at, ut
pulchrè dicit S. Ambros. *lib. de Salom. cap. 4.*
“Ecclesia, etsi undarum fluctibus aut procellis
“sæpè vexetur, nunquam potest sustinere nau-
“fragium; quia in arbore ejus, id est cruce,
“Christus erigitur, in puppi Pater residet gu-
“bernator, proram Paracletus servat Spiritus.”

Synopsis primi Ecclesiæ Seculi.

I. **Æ**RÆ vulgaris Christianæ anno 50, celebra-
tum est Jerosolimis Apostolicum Conci-
lium. Præfuit Petrus, et definitum est fideles ad
observationem legis Mosaicæ non teneri. *Act.* 15.

II. *Romani Pontifices* fuerunt S. Petrus ab ipso
Christo Jesu constitutus caput visibile Ecclesiæ,
quam rexit 37 annis, ab anno 33 æræ vulgaris ad

68 quo martyr occubuit Romæ, ubi sedem fixerat ab annis 24 et 5 mensibus; quos annos nulus ex successoribus in sede Romanâ vidit... S. Linus ab anno 68 ad 78... S. Cletus à 78 ad 91... S. Clemens I. S. Pauli adjutor. *Philip.* 4. v. 3. à 91 ad 100. Duas ille scripsit ad Corinthios epistolas, quarum prima ferè integra ad nos pervenit; alterius unum superest fragmentum.

III. *Scriptores Ecclesiastici* fuerunt S. Barnabas, S. Pauli socius, qui scripsit epistolam satis prolixam, quæ à plerisque criticis ut genuinum ejus opus habetur... Hermas, S. Pauli discipulus, scripsit opuscula sub nomine *Pastoris*, quæ magno in pretio habita sunt primis Ecclesiæ seculis... S. Dionysius Areopagi Senator, à S. Paulo ad fidem conversus est Athenis, anno circiter 50. Utrum in Gallias venerit, et operum quæ sub ejus nomine vulgata sunt fuerit autor, ampla fuit disputandi materies. Nunc ut certissimum habetur, S. Dionysium Areopagitam esse omninò distinctum à Parisiensi, et neutrum esse autorem operum ipsi attributorum, sed aliquem 5 seculi autorem... Prochorus Diaconus et Abdias Babylonius Christi discipulus, dicuntur Apostolorum historias descripsisse; at fabulis similiores sunt, quam veræ narrationi. Traditio docet S. Petrum, post promulgatum multis in locis Evangelium, præsertim Judæis, postquam sedit Antiochiæ septem annis et Romæ 25, post devictum Simonem Magum, crucifixum fuisse Romæ; S. Paulum in multis regionibus Evangelium prædicasse, præsertim Gentibus, et Romæ gladio cæsum fuisse. Cæterorum Apostolorum missionis loca et mortis genera non omnino constant. Multi credunt S. Andream in Scythia, Epiro et Achaïa Evangelium prædicasse et crucifixum fuisse. Acta ipsius passionis ab Achaïæ Presbyteris scripta, tanquam spuria à

quibusdam nunc habentur... S. Jacobum majorem, jussu Herodis gladio cæsum fuisse constat ex Act. Apost. cap. 12. S. Jacobus minor, Jerosolimis e Templo præceps actus, obiit anno 62. S. Joannes Evangelista placidâ morte Ephesi obiit. Romæ, jussu Domitiani, in ferventis olei dolium missus, illæsus exierat. Credunt multi S. Philippum in Phrygia, annuntiato Evangelio, trucidatum fuisse... S. Bartholomæum in majori Armeniâ et Indiâ prædicasse et occisum fuisse... S. Matthæum in Æthiopiâ et Perside prædicasse et interfectum fuisse... S. Thomam Parthis et Medis prædicasse et in Indiâ martyrem obisse... S. Simobem in Africâ, et præsertim in Ægypto sacrum prædicasse Evangelium et neci traditum... S. Judam in Mesopotamiâ et Lybiâ prædicasse legem Christi, ad Abgarum Edeffenum missum fuisse et ibi obisse... S. Mathiam in Æthiopiâ prædicasse Evangelium et obisse.

Canones sub nomine Apostolorum numerantur 85; sed constat 35 posteriores esse Apochryphos, 50 verò priores à viris Apostolicis, non tamen ab ipsis Apostolis esse, fatentur critici... Liturgiæ seu Rituales libri, quibus preces et ritus ad consecrandam et administrandam Eucharistiam continentur, plures vulgantur sub nomine SS. Petri, Matthæi, Marci et Jacobi; at putant critici eorum non esse opus genuinum. Liturgia S. Jacobi cæteris præstat... Constitutiones sub nomine Apostolorum, juxtâ criticos, sunt tertii aut quarti seculi fœtus... Décretales, seu epistolæ Paparum trium priorum seculorum, collectæ ab Isidoro Mercatore 8 seculo, ab omnibus nunc criticis rejiciuntur tanquam supposititiæ, excipiendo tamen eas quæ ab antiquis Patribus, v. g. Athanasio, Hilario, Cypriano, Theodoro, &c. referuntur... Apostoli certissimè tradiderunt articulos omnes qui leguntur in Sym-

holographum Apostolorum dicto, sed non constat à quo illud, eâ quâ nunc legitur formâ, editum fuerit.

IV. Multitudinis credentium erat cor unum et anima una, et erant perseverantes in doctrinâ Apostolorum et communicatione fractionis panis sacri, et orationibus. Virginem Deiparam obiisse et paulo post resurrexisse, et in cœlum corpore et animâ assumptam fuisse, pia est Ecclesiæ sententia. Mortem ejus Ephesi aut Jerosolimis, anno ætatis 72 contigisse putant plures. Multi Patres crediderunt Christianos fuisse *Therapeutas*, id est servos Dei, quos Philo-Judæos fuisse gloriatur. Hi vitæ contemplativæ, meditationi et scripturæ lectioni in solitudine vacabant, modico cibo et simplici veste utentes.

V. *Imperatores...* Tiberius, crudelis... Cæsius Caligula, naturæ monstrum.... Claudius, infami Messalinæ nuptus; Judæos et Christianos Româ expulit et Agrippinæ veneno periit... Nero à Burro et Senecâ benè edoctus, sed impudentissimus et immanissimus hominum factus, Romæ ignem admovit, incendii Christianos accusavit movitque primam persecutionem. Galba, Otho, Vitellius, paucis mensibus... Vespasianus excidium horrendum Jerosolymitanum jussit, et filius ejus ac successor Titus, amabilissimus et benignissimus Princeps, quasi invitus executus est... Domitianus, stultus muscarum venator, sed crudelissimus Christianorum persecutor per 25 annos... Nerva, bonus et clemens.

VI. *Novatores...* Simon Magus, à quo Simoniani, qui rem spiritualementem posse pecuniâ possideri putabant; corporum resurrectionem negabant, &c... Cerinthus Simonis discipulus dicebat cum suis, Christum fuisse purum hominem, eumque non resurrexisse, Circumcisionem esse Christianis necessariam, &c. Ebion sceleratissimus hæresiarcha,

idem quod Cerinthus dicebat, in aliosque impurissimos errores lapsus est... Nicolaïtæ, quos *S. Petrus, 2 Cap. 2. v. 15*, sectatores Balaam appellat, fornicationem non esse peccatum asserabant: gloriabantur, jure aut injuriâ, nomine Nicolai unius è 7 Diaconis .. Gnostici, id est scientes, dicti sunt plures hæretici vaniores et in mysteriis suæ iniquitatis turpiores... Josephus Judæus et sacerdos; præclarum tamen (ut probabilius est) de Jesu Christo testimonium scripsit, *Antiq. Jud. lib. 18. cap. 4*... Philo Judæus pariter et sacerdos, multa scripsit de scripturâ, sed allegoriis nimis deditus... Apollonius Tyanensis Ethnicus multas dicitur edidisse præstigias, at, si constarent, diabolicæ fuissent.

Synopsis secundi Ecclesiæ Seculi.

I. **C**ELEBRATUM est Romæ, anno 196, Concilium de Paschatis die, et damnatus est Polycrates Ephesus Episcopus cum Asiaticis, quia Pascha celebrabant semper ipsâ 14^a die lunæ Martii. Parata erant excommunicationis fulmina à S. Victore I^o. Concilii præside: at S. Irenæus exoravit Victorem, qui intrâ minas hæsit. Orti sunt deinceps quartodecimani vel Paschasitæ, similiter errantes, quorum praxis à Concilio Nicæno generali 1°. proscripta est.

II. *Rom. Pont.*... S. Anacletus à 100 ad 102... S. Evaristus à 102 ad 111... S. Alexander I. à 111 ad 119... S. Sixtus I. à 119 ad 129... S. Thelesphorus à 129 ad 139... S. Higinus à 139 ad 143... S. Pius I. à 143 ad 157... S. Anicetus à 157 ad 168... S. Soter à 168 ad 177 :... S. Eleutherius à 177 ad 193... S. Victor I. à 193 ad 202.

III. *Scriptores Eccles.* S. Ignatius Episc. Antiochenus post Evodium, Romæ martyr obiit anno 106. Epistolas 7 scripsit, in quibus Christi divinitatem et in Eucharistiâ præsentiam realem testatur... S. Justinus Philosophus et martyr, duas pro Christianis optimas scripsit apologias... S. Irænaeus, S. Polycarpi discipulus, deindè Lugdunensis post S. Pothinum Episcopus, obiit martyr an. 202; scripsit Græcè, præsertim 5 adversus hæreses libros... S. Clemens Alexandrinus Presbyter et Doctor, plura scripsit volumina eruditionis et eloquentiæ plena... Athenagoras Atheniensis Philosophus, apologiam pro nostrâ religione Imperatoribus obtulit... Melito Sardenfis Asiaticus apologiam pro Christianis Antonino Imperatori exhibuit... Hegesippus de Historiâ Ecclesiasticâ scripsit... Tatianus benè et malè scripsit... Smirnenfis Ecclesia, præclaram de martyrio S. Polycarpi sui Episcopi, epistolam misit... Lugdunensis et Viennensis Ecclesiæ direxerunt ad Asiaticos epistolam de Lugdunensium martyrio.

IV. *Sanguis Martyrum* semen erat Christianorum, ex quibus multi, quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus et speluncis, vicerunt regna, operati sunt justitiam et adepti sunt repromissiones.

V. *Imperatores* fuerunt Trajanus in multis optimus: ejus ab inferis revocatio, fabula est. Tertiam in Christianos excitavit persecutionem, quamvis à Plinio accepisset eos nullius piaculi esse reos... Hadrianus Æliam urbem loco Jerusalem, et Templum in Jovis honorem ædificari voluit. Exercitum 58000 Judæorum à Barchochebâ ductum extinxit. Christianis non favit... Antoninus Pius ergà subditos, quos prudenter rexit; sed ergà Christianos, quos acerbè cruciavit, impius... Marcus Aurelius Marcomanis et Sarmatis bellum

inferebat, exercitus ardenti premebatur siti, cum, orante Deum legione Christianâ fulminante, impetratur quæ recreat exercitum, non tamen omninò cessavit persecutio.... Commodus libidinosus, fictus Hercules, aliis quam Christianis crudelior... Pertinax ex obscuro milite factus imperator... Didius Julianus.... Septimus Severus, alter Sylla, quintam in Christianos movit persecutionem.

VI. *Novatores* fuerunt Millenarii, putabant sanctos, post resurrectionem generalem, cum Christo per mille annos corporaliter in terris victuros. Eorum autor fuit Papias, vir tenuis ingenii, non tamen impuras in sanctis admisit voluptates... Menandriani impudentissimi, à Menandro Simonis discipulo... Saturniani, à Saturnino Menandri discipulo... Basilidiani, à Basilide Menandri discipulo et Saturnini socio... Cerdoniani, à Cerdone mago... Theodotiani, à Theodoto Bizantino coriario... Carpocratiani, à Carpocrate impiissimo et impurissimo hæretico... Marcionitæ, ab impuro Marcione... Plerique ex illis duo admittebant principia, unum boni, alterum mali: Christi divinitatem et Passionem, corporum etiam resurrectionem negabant; nec legitimè baptisabant. Multa alia dictis et factis tradebant impura et sacrilega, quæ ignorare melius est quam referre; Cerdo tamen verè poenitens et reconciliatus obiit... Encratitæ, id est, continentés, duce Tatiano, damnabant matrimonium tanquam malum et illicitum; ita etiam Severiani, qui usum vini reprobabant... Valentiniani, à Valentino, 30 deos seu Æonas aut secula admiserunt et ex illis prodisse diabolum asseriebant... Secundiani, à Secundo Valentini discipulo, Christum de cælo corpus suum detulisse, dicebant... Montanistæ à Montano, qui cum Priscillâ et Maximillâ multos errores disseminavit, dicens se à Spiritu Sancto esse afflatum,

imò, juxtà quosdam, se esse Spiritum Sanctum : rigidiore errabant circà Trinitatem, nec legitime baptisabant ; molliore cum rigidioribus dicebant sceminas sacris initiari posse ordinibus ; peccata quædam esse irremissibilia, &c. dicti sunt Cataphygæ, quia in Phrygiâ plures versabantur ; dicti sunt etiam Pepusiani... Aquila, Symmachus et Theodotio, Græcas scripturarum versiones confecerunt, sed infaussto exitu. Attamen aliis longè accuratior versio Theodotionis, ex quâ in bibliis nostris leguntur ea quæ desunt in Hebræo, et desiderantur in editione 70.

Synopsis tertii Ecclesiæ Seculi.

I. **C**ELEBRATUM est Romæ, ano 251, a S. Cornelio Concilium contra Novatianos ; ibidem anno 257, à S. Stephano, contra S. Cypriani opinionem ; ibidem, anno 263, a S. Dionysio, contra errores Sabellii ; Antiochiæ, anno 270, contra Paulum Samosatenum.

II. *Rom. Pont.* S. Zephyrinus à 202 ad 219... S. Calixtus... S. Urbanus... S. Pontianus... S. Anterus... S. Fabianus à 236 ad 250. Vacavit sancta Sedes duobus ferè annis ob persecutionis acerbissimam ; at Clerus Romanus Christiani gregis ubique diffusi curam suscepit... S. Cornelius à 251 ad 252, cujus electioni Canonice ambitiosus resistit Novatianus, à tribus Episcopis ebriis ordinatus Antipapa I. adiutorem hic habuit Novatum ex Africâ schismaticum et impium... S. Lucius à 252 ad 253... S. Stephanus à 253 ad 257 ; in oppositum Cypriani errorem non incidit... S. Sixtus II. cujus Archidiaconus fuit S. Laurentius...

S. Dionysius à 259 ad 269... S. Felix I. missas celebrabat suprâ martyrum memorias... S. Eutichianus... S. Caius... S. Marcellinus, cujus in idololatriam lapsus, et vadimonium in Concilio Sinuesenſo, fabula videtur à Donatistis inventa.

III. *Scriptores Eccles.* Caius Presbyter Romanus plura scripsit, quorum fragmenta supersunt apud Eusebium et Photium. Minutius Felix Afer, causidicus, scripsit elegantem dialogum, in quo Gentilium cultum, deorumque profapiam ingeniosè suggillat... S. Hyppolitus Portuensis S. Irenæi discipulus, cujus tantum fragmenta supersunt... Tertullianus Carthaginensis ad fidem conversus, Presbyter factus, multa scripsit, sale et acumine plena, præsertim *Apologeticum* adversus gentes, et librum de *Præscriptionibus*, quædam tamen reprehensione digna edidit; senex factus, fictâ Montanistarum pietate deceptus, eorum sectam amplexus, obiit anno 220... Origenes Alexandrinus Leonidæ martyris filius, S. Clementis discipulus et in scholæ præfectura successor, presbyter ordinatus doctrinâ, amore castitatis, fidei in tormentis confessione clarissimus; innumera scripsit volumina, quorum quædam adhuc supersunt, præsertim libri contrâ Celsum; multos ob errores ipsi attributos, dum viveret, damnatus est à Demetrio Episcopo Alexandrino, et post mortem ab Anastasio S. Pontifice: obiit anno 252... S. Cyprianus Carthaginensis Episcopus assiduè Tertulliani evolvebat opera; et ipse pluribus Ecclesiam ditavit operibus. Celebre habuit dissidium cum S. Stephano Rom. Pontifice, qui antiquam traditionem, de non rebaptisandis iis qui ab hæreticis fuerant baptisati servatâ essentiali formâ, retineri jubebat: S. vero Cyprianus cum Firmiliano Cæsariensi in Cappadociâ episcopo, et aliquibus Africæ Conciliis aliter opinabatur. Utrum S. Cyp. errorem suum, de re quam ad

disciplinam pertinere arbitrabatur, deposuerit, prorsus incertum. Si quid in hoc dissidio illi exciderit ex humana fragilitate, id totum abundantia charitatis purgavit, ex S. Augustino, consummato martyrio anno 258, quo tempore nihil adhuc definierat Ecclesia de Rebaptizantibus... S. Dionysius Alexandrinus, Origenis discipulus, Presbyter factus scholam Catechisticam tenuit, Episcopus ordinatus, apud S. Dionysium Papam accusatus est quod diceret filium Dei creaturam: at ab eo errore se purgavit et fidei suae professionem misit ad Antiochenam Synodum, contra Paulum Samosatenum, quem ne salutatione quidem dignatus est, celebratam... Julius Africanus Chronologus fuit insignis... S. Gregorius Neocesariensis in Ponto episcopus, dictus Thaumaturgus, zelo fidei succensus, scripsit epistolam et fidei expositionem, obiit anno 265.

IV. S. Paulus Ægyptius, seculo valedicens, purissimam in solitudine vitam agens signifer fuit Eremitarum, quorum innumera multitudo vim cœlis intulit.

V. Imperatores... Caracalla... Macrinus... Heliogabalus, mortalium fœdissimus... Alexander Severus, cujus mater Mamæa creditur Christiana; undè in eam religionem fuit propensus... Julius Maximinus, antea Bubulcus, christianæ religioni infensus maximè fuit... Gordianus... Philippus, occultè Christum coluit... Decius, Christianos omninò extinguere tentavit... Gallus... Valerianus Christianorum persecutor à Sapore Persarum Rege, etiam Christianorum acerbissimo persecutore, victus et ludibrium factus... Gallienus Christianis paulisper favit... Claudius II... Aurelianus Zenobiam vicit, magnus certè imperator si inhumanus non fuisset ergà Christianos... Tacitus olim rusticus... Carus... Carinus... Diocletianus

cum Maximiano Hercule, Galerius et Constantius Chlorus Cæsaris titulo gaudebant: tunc immanissima fuit persecutio, præsertim à Galerio commota. Innumera, ad Christianos cruciandos, inventa sunt tormenta. Innumeri fuerunt gloriosi martyres.

VI. *Novatores*... Sabelliani, à Sabellio, negabant Trinitatem personarum in Deo, dicebantque unam esse duntaxat personam trinominem pro diversis functionibus; dicti sunt etiam Patripatiani, quia Patrem passum esse dicebant... Paulianistæ, à Paulo Samosateno Episcopo Antiocheno, filii Dei divinitatem oppugnabant. Collatum ab ipsis baptismum rejecit Concil. Nicænum... Praxeas et Hermogenes quos confutat Tertullianus, errabant circa Verbi æternitatem et mundi productionem. ... Novatiani à Novatiano Pseudopontifice Romano, Ecclesiam habere protestatem gravissima dimittendi peccata negabant... Cathari, id est, puri et mundi, Novatianorum erroribus addebant se esse sine peccato, et parvulos baptismo non indigere... Manichæi, à Mane Persâ olim servo, quos Deos, unum bonum et boni auctorem, alterum malum et mali causam, agnoscebant. Testamentum vetus omnino rejiciebant. Transitum animarum de corpore ad corpus; Christum habuisse corpus phantasticum non verum, &c. asserabant... Rebaptisantes ab Agrippino Carthagenensi Episcopo et à S. Cypriano hauserant, validum non posse ab Hæreticis conferri baptismum, unde ab illis baptisatos rebaptisabant... Felicissimus schismaticus cum suis, S. Cypriano antè et post ordinationem restitit: damnatus est ab Episcopis Africanis et à S. Cornelio SS. Pontifice.

Observandum est juxta plerosque criticos recentiores, post S. Greg. Turon. circa medium hujus, sæculi missos fuisse à Rom. Pontifice, Dionysium,

Parifios; Paulum, Narbonam; Martialem, Lemovicum; Saturninum, Tolofam; Gatianum, Turonem; Stremonium, Averniam, &c. Certum tamen est antè hoc tempus viguiffe religionem Chriftianam in Galliis, v. g. Lugduni, Viennæ, Arelate, &c.

Synopsis quarti Ecclefiæ Seculi.

I. **C**ONCILIUM primum Œcumenicum, nempe Nicænum primum anno 325. celebratum eft, S. Silveftro Rom. Pontifice, Imperatore Conftantino magno præfente. Adfuerunt 318 Epifcopi, ei præfuit Papa per Legatos, Ofium Cordubensem Epifcopum, Viſum et Vincentium Rom. Presbyteros. In eo damnati funt Ariani, Quartodecimani et Meletiani, Verbi divini confubftantialitas cum Patre, folemniter fuit definita.

Anno 381, celebratum eft II. Concil. Œcum. nempe primum Conftantinopolitanum ſub S. Damafio Papâ, Theodoſio magno Imperatore. Ibi damnati funt Macedoniani: confirmata fides Nicæna et ſymbolo Nicæno quædam addita, 150 tantum adfuerunt Epifcopi: at eis adjungi poſſunt Epifcopi Conciliorum Romæ habitorum annis 378 et 382, quæ cum Conftantinopolitano funt perfectæ confenfionis.

Anno 314 Concilio Arelatenſi contra Donatiſtas per legatos Sylveſter præfuit... Anno 347 per legatos præfuit Julius Concilio Sardicenſi, in quo innocentia S. Athanaſii declarata eft. Canones 20 circa diſciplinam Eccleſiaſticam conditi, juſ appellandi ad Rom. Pontificem confirmatum eft... Multa alia Concilia particularia habita funt circa

disciplinam, v. g. quinque Carthaginensia; Concilium Eliberitanum in Hispaniâ anno circ. 310, at erroribus hoc immune non esse contendunt multi..... Habita sunt etiam multa ab Arianis conciliabula, v. g. Antiochenum anno 341, Sirmienſe anno 351, Seleuciense anno 359.

Celebre est Concilium Ariminense in Italiâ celebratum anno 359 sub Liberio Papâ, adfuerunt 400 Episcopi, firmissimè initio se gesserunt, et juxtâ multos, quamdiu fuit legitimum Concilium; deinceps per Legatos vel per seipsos Episcopi subscripserunt formulæ ab Ursatio et Valente oblatae, in qua reticebatur vox *consubstantialis*, et sic fraudibus Arianorum et minis Constantii Imperatoris, lapsi sunt patres. Ab omnibus huc usque Novatoribus ad eundem finem contra Catholicos propositus est hic lapsus: at incassum; nam 1º cum animo Catholico semper egerunt Ariminenses. 2º. Formula cui subscripserunt non erat, in proprio verborum sensu, hæretica; sed solâ Arianorum malitiâ ad prævum sensum fuit detorta. 3º. Episcopi Ariminenses vix erant decima pars Episcoporum Catholicorum; porrò cæteri cum Liberio SS. Pontifice Ariminensibus restiterunt. 4º. Brevissimus fuit lapsus; statim fraude detectâ, Nicænam fidem generosè defenderunt.

II. *Rom. Pont.* S. Marcellus temperatâ persecutione à 308 ad 310.... S. Eusebius uno anno... S. Melchiades annis 2.... S. Sylvester à 314 ad 335... S. Marcus anno uno.... S. Julius à 337 ad 352... S. Athanasium qui ad sedem Apostolicam appellaverat, innocentem judicavit.... S. Liberius à 352 ad 366.... Ejus lapsum in Arianam hæresim, ut ab exilio revocaretur, objiciunt omnes ferè Novatores; verùm Catholici eum ab hæresi vindicant et ostendunt formulam Sirmien-

sem, cui subscripsit, non esse Arianam. Interea ab Arianis ordinatus est Felix II. qui redeunte Liberio, expulsus; multa ab ipsis Arianis passus, martyr occubuit anno 365.... S. Damasus Hispanus à 366 ad 384, huic resistit Ursinus Antipapa à seditiosis electus, à Valentiniano Imperatore expulsus... S. Siricius à 384 ad 398... S. Anastasius I. à 398 ad 401.

III. *Script. Eccles.*... Arnobius Africanus Philosophus, ex Ethnico Christianus, scripsit contra Ethnicos anno 304... S. Athanasius intrepidus fidei defensor contra Arianos, Concilio Nicæno interfuit: postea Alexandrinus Episcopus, multa passus, obiit 373, post confirmatam pluribus operibus Ecclesiæ doctrinam.... S. Ambrosius Mediolanensis in Italiâ Episcopus, multis pro fide Catholicâ adversus Arianos præcipue et eximie perfunctus laboribus, obiit 397.... S. Basilii magnus Cæsareæ in Cappadociâ Episcopus, S. Gregorii Nazianzeni amicitia conjunctissimus, graves toto vitæ suæ cursu lites exereuit cum Eunomianis, Arianis, &c. plurima scripsit, quæ summam pietatem, scientiam et eloquentiam ostendunt, obiit 379..... S. Cyrillus Jerosol. Episc. inter cætera opera scripsit Catecheses ad erudiendos Catechumenos et recens baptisatos; præsentiam Christi realem in Eucharistiâ manifestè declarat, obiit 385..... Eusebius Cæsariensis, S. Pamphili martyris amicus, multa scripsit, præsertim historiam Ecclesiasticam, cujus dicitur parens. Arianis favit, obiit 340... Eusebius Emisenus in Syriâ Episc. scripsit breves homilias, obiit 360... Didymus Alexandrinus ab infantia cæcus, in omni tamen genere excelluit... S. Ephrem Edessenæ Ecclesiæ in Syriâ Diaconus, ordinationi Episcopali se subtraxit; hæreticos mirâ vi refutavit, obiit 379... S. Epiphanius Salaminæ in Cy-

pro insulâ Episc. multa scripsit, sed præsertim adversus hæreses 80, dat adversus eas pharmacum et fidei Catholicæ regulam...S. Gregorius Naz. patris Episcopi coadjutor, Sazimorum, deindè Constantinopolitanorum adfuit II. Concilio generali; Episcopatu, pacis causâ, se abdicavit; omni scientiarum genere præcellens, in Theologiâ summus, obiit 390...S. Gregorius Nyssenus in Cappadociâ Episc. S. Basilii frater, annis 8 pro Nicænâ fide exul, Concilio II. generali interfuit; multa scripsit luculenta, obiit 394...S. Hilarius Pictaviensis Episc. Arianæ factionis adversarius constans, eam vivâ voce, etiam exul, scriptis, frequentibusque synodis debellavit et eam à Gallis eliminavit. A. S. Hieronymo vocatur eloquentiæ Rhodanus, obiit 368...Lactantius Arnobii discipulus, *Cicero Christianus* appellatus est, Gentilium superstitiones refellit, obiit 325...Lucianus Presbyter Antiochenus et martyr, in carcere strictissimè vinctus, super pectus suum Eucharistiam consecravit; scripturæ sacræ editionem adornaverat...S. Eusebius Vercellensis Episcopus scripsit epistolas, robore Apostolico ac pietate plenas, obiit 370...Olius Cordubensis in Hispaniâ Episc. pater Episcoporum et Conciliorum vocatus, annos 100 natus, plurimis ærumnis obrutus, lapsus est, at instante morte, Arianorum hæresim anathematizavit...S. Optatus Milevitanus in Numidiâ Episc. doctè et acutè contra Donatistas scripsit, obiit 370...S. Pacianus Barcinonensis in Hispaniâ Episc. scripsit opuscula et epistolas, quæ jurè collaudantur, obiit 390...S. Phæbadius Aginensis in Galliâ Episc. in Concilio Arimin. pro fide Nicænâ egregiè decertavit; scripsit etiam contra Arianos; obiit 398...S. Philostrius Brixienus Episc. scripsit librum de hæresibus, Catho-

licæ veritati addictissimus, obiit 398...Rufinus Aquileiensis Presbyter, Origenis apologistæ, plura scripsit, et opera multorum Græca Latine transtulit.

IV. S. Antonius Ægyptius Cœnobitarum pater, majores divitias æstimans thesauro Ægyptiorum, improprium Christi, innumeros in solitudine acquisivit Sanctos Christo et Ecclesiæ: miro fuit, ex S. Athanasio ejus vitæ scriptore, contra Arianos cæterosque Ecclesiæ hostes, zelo, obiit 356...S. Pachomius miles, charitate christianorum conversus, et ipse charitate succensus, innumeros rexit Monachos in solitudine Thebaidis, obiit 346. S. Hilarius fuit etiam insignis Cœnobitarum Abbas...S. Martinus Turonensis, admirabili sanctitate conspicuus, Monasticum et Episcopalem statum decoravit, obiit 399 circiter...Qui in solitudine meditationi et austeritati vacabant *Ascetæ* dicti sunt; qui seorsim habitabant, *Anachoretæ* vel *Eremitæ* et *Solitarii* dicti sunt; *Cœnobitæ* aut *Monachi* dicti sunt qui simul vivebant, vel in eadem domo et Monasterio vel in Laurâ, id est, in Cellulis parum à se distantibus...S. Basilii instituit Monachos quibus dedit regulas anno 361, illi in Oriente et Occidente propagati sunt.

V. *Principes*...Maxentius Christianorum hostis et Galerius Imperatores: Cæsares verò Maximinus, Severus et postea Licinius, qui innumeros interfecerunt martyres: Constantinum Cæsarem è medio tollere voluerunt, at fugit in Britanniam ad patrem Constantium, qui Christianis favit; mox à morte patris Constantinus Imperator salutaris, omnes alios debellat signo crucis; Christianæ religionis alumnus, fecit vexillum, cruce insignitum, quod *Labarum* appellatum est. *Magni* nomen sibi comparavit: Bisantium magnificen-

tissimè extructum, Constantinopolim appellavit. Eusebii Nicomediensis artibus deceptus, S. Athanasio non favit. Juxtà quosdam, Romæ à Sylvestro anno 324, juxtà alios Nicomediæ sub finem vitæ baptisatus est, obiit 337... Helena ejus mater sanctam Domini crucem invenit Jerosolymis anno 326... Mortuis Constantino juniore et Constante fratribus, et Magnentio tyranno devicto, solus imperavit Constantius, hæresi Arianæ addictissimus, obiit 361... Julianus apostata christianos dirè cruciavit, at contrà Saporem Persarum regem pergens, occidit 363... Paucis mensibus imperavit amabilissimus Jovianus. Valentinianus, Princeps optimus, Valentem fratrem pessimum Collegam designavit, et obiit 375. Dum in Occidente imperabant piissimi Gratianus et Valentinianus junior, cujus Justina mater atrox fuit Ariana, imperii socium cooptarunt Theodosium magnum, qui Maximum et Eugenium tyrannos debellavit: de religione optumè meritus, obiit 395.

VI. *Novatores*... Arian, ab Ario Alexandrino Presbytero, qui animam nefandâ hæresi infectam, cum visceribus exhalavit, anno 336, Verbum divinum non esse patri consubstantiale asseriebant, et Christum esse omni sensu patre minorem... Semi-ariani, quorum duces fuerunt Basilus Anciranus et Macedonius qui dicebant quidem filium esse patri similem, at non consubstantialem... Anomæi, id est, *diffimiles*, seu Eunomiani ab Eunomio, qui dicebant filium patri æterno diffimilem, et se Deum perfectè comprehendere... Ærian ab Ærio Presbytero, qui æqualitatem Presbyterorum cum Episcopis, inutilitatem precum pro defunctis, &c. docebant... Apollinaristæ ab Apollinari Laodiceno Episcopo, qui dicebant verbum divinum fuisse

Christo, loco animæ.... Anthropomorphitæ et Audiani ab Audeo, qui dicebant Deum formâ humanâ esse præditum, nostrisque similia habere membra... Collyridiani Beatam Virginem ut deam colentes, collyridem seu placentam illi sacrificantes offerebant... Donatistæ à Donato à Casis nigris in Numidiâ Episcopo, schisma fecerunt anno 306, occasione ordinationis Cæciliani Carthaginensis Episcopi, quam dixerunt irritam, quia ordinatus fuerat à sacrorum codicum Traditoribus; undè Majorinum in ejus locum intrudere conati sunt. Dicebant Ecclesiam Catholicorum periisse ob crimina Cæciliani, peccatores non esse membra Ecclesiæ, sacramenta ab hæreticis et malis ministris collata esse iteranda, &c. Dammati sunt in Concilio, de consensu Episcoporum ab Imperatore convocato, quod S. Aug. appellat *plenarium*, habitum post mortem S. Cypriani et antè ortum ipsius Aug. Fuitne Nicænum, aut Arelatense anni 314 non liquet... Joviniani à Joviniano, nuptias cælibatui æquabant, jejunium aliasque corporis macerationes nihil prodesse, sanctos omnes æquali gloriâ donatos esse, affirmabant... Luciferiani à Lucifero Calaritano in Sardiniâ Episcopo, qui indignè ferens Episcopos Arimini lapsos, licet pœnitentes, suis sedibus restitui, schisma fecit anno 362; errores schismati addiderunt Luciferiani... Macedoniani à Macedonio Episcopo Constantinopolitano, Spiritum Sanctum esse meram creaturam blasphemantes asseriebant... Meletiani schismatici, à Meletio Lycopolis in Ægypto, qui à Petro Alexandrino Episcopo depositus propter idololatriam, à judicis sui communione se subduxit, anno 304.... Photiniani, à Photino Sirmiensi Episcopo, erant Manichæi et Sabelliani, licet quantum poterant occulti; dicebant: *Jura, perjura, secretum prodere noli*. In Concilio Cæsaraugustano damnati sunt, et deinceps

Priscillianus, de consilio Idacii et Ithacii Episcoporum, gladio est addictus; undè schisma aliquod ortum est tempore S. Martini.

Synopsis quinti Ecclesiæ Seculi.

I. **C**ONCILIUM III. Œcum. celebratum est Ephesi, anno 431, sub S. Celestino I. Papâ, et Theodosio juniore Imperatore. Nomine Papæ præfuit S. Cyrillus Alexandrinus cum Arcadio et Projecto. Adfuerunt 200 Episcopi, et definitum est contrà impium Nestorium Episc. Constantinopolitanum, unicam esse in Christo personam, et B. Mariam esse verè Dei-param. Proscripta etiam fuit Pelagiana hæresis.

Anno 451 Concilium IV. Œcum. celebratum est Chalcedone propè Constantinopolim, imperantibus Marciano et Pulcheriâ, S. Leone I. SS. Pontifice, cujus nomine præfuerunt Paschasius et Lucentius. Aderant plusquam 500 Episcopi. Damnati sunt Eutychiani, unicam in Christo admittentes naturam. Approbata est S. Leonis epistola, depositus est Dioscorus Alexandrinus Episc. qui anno 449 Latrocinium Ephesinum tenuerat, ubi S. Flavianum Episc. Constantinopolitanum deposuit, et postea illi, multis quibus eum vulneraverat plagis, mortem attulit.

De Disciplinâ Ecclesiasticâ multa habita sunt Concilia, v. g. Toletana, Carthaginensia, Turonense I. anno 461, editi 13 canones: Andegavense I. anno 453, canones 12... Circà tempora Concilii Chalcedonensis usurpari cœpit nomen Patriarchæ; nimirum, *jure divino*, Summus Pontifex præest omnibus Episcopis, primatu non tantum *honoris* sed et *jurisdictionis*: deindè dicti sunt

Patriarchæ illi Episcopi, qui in magnâ orbis parte jurisdictionem exercebant. Tres statim fuerunt ejusmodi Episcopi; Romanus, Alexandrinus et Antiochenus. Deinceps honor Patriarchatus accessit Jerosolimitano, tandem Episcopus Constantinopolitanus obtinuit Patriarchatum, imò secundum occupavit locum. Patriarchis suberant Exarchi Ecclesiastici, Exarchis Primates, Primatibus Metropolitani seu Archiepiscopi, Archiepiscopis Episcopi; hi autem præsidebant in Urbibus. Sæpè in pagis erant Chorepiscopi, quorum alii caractere Episcopali erant insigniti, plerique eo carebant: Parochi, sub Episcoporum auctoritate, curam animarum habebant. Cæteri Clerici non admittebantur in Clerum, nisi ad aliquod ordinis munus in certâ Ecclesiâ obeundum. Bonorum temporalium Ecclesiæ dispensatio erat penes Episcopos, non tanquàm Dominos, sed dispensatores, et in quatuor partes distribuebantur bona; 1^a pars pro Episcopo; 2^a, pro Clericis; 3^a, pro Templorum reparatione; 4^a, pro pauperum sustentatione.

II. *Rom. Pont.* S. Innocentius I. à 401 ad 417, Pelagianos damnavit... S. Zozimus iterum Pelagianos damnavit, à cujus judicio 18 Episcopi provocarunt ad futurum Concilium Œcumenicum; verum in Ephesino damnatio confirmata est... Bonifacius I. à 418 ad 422. huic restitit Eulalius Archidiaconus, Antipapa... S. Celestinus I. à 422 ad 433... S. Sixtus III. à 432 ad 440... S. Léo magnus, inter Doctores celeberrimus à 440 ad 461: quosdam è canonibus Concilii Chalcedonensis noluit approbare, eos nempe quibus multæ prærogativæ attributæ fuerant Constantinopolitanæ Sedi... S. Hilarius à 461 ad 468... S. Simplicius à 468 ad 483... S. Felix III. S. Greg. magni atavus à 483 ad 492... S. Gelasius I. à 492 ad 496. li-

broſ canonicos ab apocriphis diſcrevit. S. Anaſtaſius à 496 ad 498... S. Symmachus à 498 ad 514, ei reſtitit Antipapa Laurentius qui cædibus Romam implevit; bona Eccleſiæ, titulo beneficii, ad vitam concedi permifit Symmachus Clericis de Eccleſiâ bene meritis, vel Monafteriis. Hæc videtur beneficiorum Eccleſiaſticorum origo, paulò poſt confirmata in Concilio Aurelianenſi anni 538, in quo prædia Eccleſiæ conceduntur Clericis, ad vitam non amovibilia.

III. *Scriptores Eccleſ.* S. Auguſtinus Hippo-
nenſis in Africâ Epifcopus, vir ſummi ingenii,
Catholicæ fidei zelator indefeſſus, omnes ſui tem-
poris hæreticos ſcriptis eximiis debellavit, ſed præ-
fertim Manichæos, Arianos, Donatiſtas, Pelagia-
nos et Semipelagianos, obiit 430.... Caſſianus
Ægypti Monafteria peragravit; deinceps à S.
Chryſoſtomo Diaconus ordinatus, ab Innocen-
tio I. Preſbyter factus, Maſſiliam venit, anno 410,
duo ibi Monafteria fundavit; multa opera tum
aſcetica, tum polemica ſcripſit, præfertim colla-
tiones patrum Eremi, quarum una ſaltem Semi-
pelagianifmi fuligine tincta eſt... S. Cyrillus Ale-
xandrinus Epifc. avunculo ſuo Theophilo, qui
S. Chryſoſtomum infectatus fuerat, ſucceſſit: Hæ-
reticos, præfertim Novatianos et Neſtorianos,
indefeſſo ſtudio et mirabili ſucceſſu impugnavit.
Ejus opera magno ſemper in pretio habuere Ca-
tholici, obiit 444... S. Germanus Autiffiodorenſis
Epifcopus, cum S. Lupo Trecenſi Epifcopo miſſus
à Clero Gallicano ad reſellendos et convertendos
in Angliâ Pelagianos, obiit 448... S. Gaudentius
Brixienſis Epifc. multos ſermones ſeu tractatus de
variis argumentis edidit, obiit 420... Gennadius
Maſſilienſis Preſbyter compoſuit librum de ſcrip-
toribus et de dogmatibus Eccleſiaſticis; Semi-
pelagianifmi accuſatur... S. Hyeronimus Strido-

nensis in Dalmatiâ Presbyter, morum exemplar,
 Orbisque magister in vario scientiæ genere ex-
 celluit, sed potissimum in scripturæ sacre intelli-
 gentiâ: varios feliciter confutavit hæreticos, im-
 primis Vigilantium, Helvidium, Jovinianum, Lu-
 ciferianos, Pelagianos, Origenistas: obiit 420...
 Faustus Lirinenſis Monachus et Episc. Regienſis
 in Provinciâ, Synodorum Arelatenſis et Lugdu-
 nenſis impulsu, scripsit libros de gratiâ et libero
 arbitrio; Lucidum Prædestinatianum ab errore
 revocavit. Quidam eum è grege Semipelagia-
 norum fuisse credunt... S. Hilarius laicus, S. Au-
 gustini discipulus, ad eum scripsit de Massilien-
 sibus... S. Joannes Chrysostomus, seu os aureum,
 Episcopus Constantinopolitanus, in quo exquisita
 fuit rerum divinarum peritia, dicendi et scribendi
 summa facilitas; Judæos, Gentiles, Arianos, &c.
 doctè admodum confutavit, obiit in exilio 407...
 Isidorus Pelusiota Presbyter, cujus supersunt non-
 nullæ epistolæ sacræ eruditione refertæ, obiit
 440... S. Maximus Taurinenſis Episc. elegantes
 dedit homilias, obiit 476... Paulinus Burdiga-
 lenſis, Episcopus Nolanus, à multis Doctoribus ce-
 lebratus est, obiit 431... S. Petrus Chrysologus
 eloquentissimus, Ravennæ in Italiâ Episcopus,
 multos scripsit luculentos sermones, obiit 450...
 S. Prosper ex Aquitaniâ laicus, doctrinæ S. Aug.
 addictissimus, multa contra Semipelagianos, tum
 strictâ, tum solutâ Oratione edidit, obiit 460...
 Prudentius Hispanus Poëta, plurimorum, impri-
 mis martyrum, certamina et victorias describit,
 obiit 410... S. Remigius Rhemenſis Episc. Clo-
 dovæum, ad fidem conversum, edocuit et bapti-
 savit, obiit 535... Salvianus Massiliensis Presbyter,
 eximia de Providentiâ et adversus avaritiam de-
 dit opuscula, obiit 495... Severus Sulpitius Pres-
 byter, S. Martini discipulus, cujus vitam scripsit,
 historiam

historiam sacram composuit, obiit 420... Sidonius Apollinaris Lugduni natus, in seculo clarissimus, postea Arvernorum Episc. multa metro et soluta oratione præclara conscripsit opuscula... Sozomenus Causidicus historiam Ecclesiasticam elucubavit, non omnino castigatam... Theodoretus natione Syrus, Episc. Cyri, scripsit historiam Ecclesiasticam, multosque in sacram Scripturam commentarios; Nestorio impensè favit, scripsit acerbius contra S. Cyrillum Alex. dixit tandem anathema Nestorio in Concilio Chalced. obiit 458... Socrates historiam Ecclesiæ scripsit à tempore Constantini ad 439, nimis favebat Novatianis... Vincentius Lirinensis Monachus Presbyter anno 434. egregium scripsit opusculum, cui titulus *Commonitorium adversus hæreses*, obiit 470... S. Eucherius Monachus Lirinensis, et postea Lugdunensis Episc. sermones eloquentissimos et eximium de mundi contemptu opusculum adornavit... S. Hilarius Arelatenensis Episc. sub S. Honorato fuerat Lirinensis Monachus, quædam dedit opera, obiit 454.

IV. S. Augustinus et plerique hujus seculi Episcopi cum Clericis vivebant in Seminariis, eosque ad ritè obeunda sacra ministeria, spiritus Ecclesiastici fervore disponebant... S. Patricius, Hybernorum Apostolus, obiit 460.... Florebant etiam Monasteria, pietate et eruditione Monachorum... S. Nilus vir divinus, S. Chrysostomi discipulus, in deserto Sinai solitariam vitam degens, egregia ediderat volumina.... Mirabilia Simeon Stylites, in columnâ 40 cubitis altâ austeritatis prodigium, obiit 460; vigeat in Galliis Regularis Ordo, præsertim in Monasterio Lirinensi.

V. *Principes*... Duo Filii Theodosii magni, ambo molles. Arcadius in Oriente, regente Rufino, et Honorius in Occidente, regente Styli-

cone. Utriusque regentis ambitio Barbaros omnis generis in sinum Imperii excivit. In Oriente mortuo Arcadio anno 408, succedit Theodosius junior, quo mortuo 450, ejus soror Pulcheria castissima Marciano nuplit, quo mortuo 457, succedit Leo Trax. Postea Zeno Isauricus impius, obiit 490... In Occidente Honorii jussu interfec-tus est Stylicon. Constantinus, Constans et Julia-nus tyranni occiduntur. Mortuo Honorio 423, imperat, cum sorore Placidia, Valentinianus III, qui occiso Aëtio, ipse occiditur à Maximo qui occupat imperium. Maximo interfecto, Genferi-cus Romam diripit; omnia prouunt, Avitus, Gallus, Majorianus Severus, Anthimius, Olibrius, Glicerius, Julius Nepos, paucis annis imperium tenent. Momilus, qui et Augustulus, anno 476 depositus est ab Odoacre Herulorum rege, qui anno 493 occisus est à Theodorico, Ostrogotho-
rum rege.

Gothi è Sueciâ proprè Mare-Balticum orti, fidem Christianam susceperunt sed, Valentis Im-peratoris arte, Ariano veneno infectam, in duas divisi sunt Gentes; qui, ex Orientali parte, dicti sunt Ostrogothi; ex Occidentali, dicti sunt Visi-gothi... Anno 410 Romam capit et devastat Ala-ricus I. Visigothorum Rex, quo mortuo Ataul-phus ejus frater Romam denuo populatur: ejus successores occupant partes Galliæ, donec à Clo-dovæo expellantur, et partes Hispaniæ donec, anno 713, à Mauris et Saracenis expellantur post 300 annos occupationis. Ostrogothi in Italiâ dominationem stabiliunt per 60 annos: nam anno 493, Theodoricus, victo Odoacre, ibi regnat; eo mortuo 526, Athalaricus succedit; deinde Vi-tiges à Belisario victus 538; succedit Totila à Narsere victus 552... Vandali ex Germaniâ orti, populatis Galliis, anno 408, penetrant in Hispa-

nias et in Boeticâ, seu Andalusiâ, sedem figunt anno 427. Comes Bonifacius proditiōis ab Aëtio accusatus evocat in Africam Gensericum, Vandalorum regem, furibundum Catholicorum hostem, cui succedit Hunericus impietatis æmulus, deindè Trasimundus, Hildericus, Gilimer; iste anno 534, à Belisario, quem Justinianus miserat, victus est, extinctumque Vandalorum regnum post annos 108 in Africâ.

Alani, barbari, crudeles ex Scythiâ seu Tartariâ orti, anno 409, partim in Galliis, partim in Hispaniis propè novam Carthaginem subsistunt... Suevi è Germaniâ orti, in Hispanias penetrant anno 409, et ibi in Gallæciâ et Lusitaniâ subsisterunt... Hunni seu Avars, ex Sarmatiâ seu Moscoviâ orti, in Germaniam, Italiam et Galliam penetrant; ubi ab Aëtio, qui eos excitaverat anno 432, adjuvante Merovæo, victi sunt anno 451, cum rege suo Attilâ qui Italiam vastaverat in Pannoniam seu Hungariam redierunt, ibique steterunt usque ad Caroli Calvi tempora. Heruli ex Scythiâ orti in Italiam se contulerunt, anno 476, duce Odoacre qui Augustulum spoliavit: et ipse anno 493 regno vitâque privatus est, à Theodorico Ostrogothorum Rege. Heruli sub Justiniano fidem amplexi sunt. Longobardi, à longâ barbâ, antea Viniti dicti, è Scandinaviâ orti à Narsete vocati, anno 568, in Italiam, cum Rege suo Alboïno, adveniunt; ibi Galliam Cisalpinam seu Liguriam obtinent et regnant usque ad Carolum magnum. Burgundiones è Germania orti, anno 423, in Gallias penetrant et occupant à Rheno ad ora Massiliensia.

Nobilis et inclitæ Francorum gentis Rex Clodovæus, victis hostibus et præsertim Alarico II. Visigothorum Rege, à Rheno ad Pyrenes usque regnabat: à Clotilde et à S. Remigio edoc-

tus, anno 496, baptisatur et ungitur cum sacra Ampullâ, ut ferunt, è Cœlo allatâ. Multas Clericis et Ecclesiis concessit immunitates, obiit 511.

VI. *Novatores...* Eutychiani ab Eutyche, Archimandritâ, id est, multorum Monasteriorum præposito; asserebant unicam esse in Christo naturam; scilicet ex duabus unam coaluisse... Nestoriani à Nestorio Episcopo Constantinopolitano; duas in Christo personas admittebant et B. V. Mariam negabant esse Dei-param. Nestorio diu favit Joannes Antiochenus... Pelagiani et Celestiani à Pelagio et Celestio Monachis, divinæ gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus meritorios, et peccati-originalis existentiam, negabant. In multis Conciliis damnati sunt... Semipelagiani, sive Massilienses, qui erant Presbyteri in urbe Massiliæ commorantes, in eo præsertim errabant, quod gratiæ interioris necessitatem ad initium fidei, seu salutis, negarent. Eos refellit S. Aug. *Libris de Præd. SS. et de dono Persev...* Prædestinatiani qui dicebant alios ita prædestinatos esse ad vitam, ut perire non possent; alios ad mortem æternam ita conditos esse, ut salvari nequeant: undè bona opera nihil prodesse damnavandis, et mala non nocere electis: Christum pro salute omnium non esse mortuum, extinctum esse liberum arbitrium, &c. Hæc hæresis ejurata fuit à Lucido Presbytero, et damnata à Conciliis Arelatenfi et Lugdunenfi circa 475... Eutychiani et Semi-Eutychiani diu Concilio Chalcedonenfi pertinaciter resisterunt. Postquam Dioscorus Alexandrinus Patriarcha ab hoc Concilio depositus est, à Catholicis electus fuit Proterius; deindè Joannes Thalaia; sed ab Eutychianis intrusus est Timotheus Eleûrus; deindè 478 Petrus Moggus, impietate famosus; hic fuit protectus à Zenone

Imperatore, qui anno 482 dedit *Henoticon*, id est, *edictum conciliatorium*, in quo favet Eutychianis, et Concilio Chalced. adversatur. Interea Petrus Fullo, qui apud Acæmetas Fullonis artem exercuerat, Constantinopolim venit. Ibi Zenonis potentiâ fretus, sedem Antiochenam invadit anno 471; depositus et restitutus fuit sæpius... Acacius Gennadio Patriarchæ Constantinopolitano subrogatus est anno 471, homo versipellis, irâ in Thalaïm succensus, Eutychianæ favet hæresi: auctor fuit Zenoni condendi *Henotici* et Moggum restituendi; undè Papa Felix III. Acacium, Petrum Moggum, et Petrum Fullonem ab Episcopatu deposuit et anathemate percussit: indè natum schisma Acacii, quod duravit à 484 ad 519, ejus enim successores Fravitas vir dolosus, Euphemius vir probus, et Macedonius vir integerrimæ fidei, noluerunt Acacii nomen eradere è sacris Dypticis, seu è serie Catholicorum Episc. quorum nomina in sacris mysteriis recitabantur; at anno 519, consentiente Joanne Constantinopolitano, et Justino Imperatore, nomen Acacii è Dypticis deletum est, et pax restituta... Plures fuerunt Eutychianorum rami... Acephali erant Eutychiani, qui sine capite, aut avulsi à capite, dicti sunt, quando divulsi sunt à Petro Moggo eò quod admittendo *Henoticon*, non damnabat Concilium Chalced. Dicti sunt etiam Severiani, quia Severus Monachus flagitiosus et Pseudopatriarcha Antioch. anno 513, eorum dux fuit. Agnoëtæ, seu ignorantes, fuerunt Eutychiani occulti qui Christo ignorantiam, v. g. diei judicii, affingebant. Theopaschitæ, ducibus Petro Knaphæo Monacho Eutychiano et Petro Fullone, Christum assumpsisse corpus subtile et impassibile asserabant, et ipsam divinitatem passam fuisse. Dolosè decantabant Trisagion istud: *Sanctus Deus, sanctus fortis, sanc-*

tus immortalis, qui crucifixus es pro nobis... Vigilantiani à Vigilantio Presbytero, docebant illicitam esse sanctorum venerationem, vetitumque sanctissimarum Reliquiarum cultum; à S. Hieronimo acriter impugnati sunt.

Synopsis sexti Ecclesiae Seculi.

I. **C**ONCILIUM V. Œcumenicum Constantinopolitanum II. anno 553, sub Vigilio Papa et Justiniano Imperatore, celebratum. Soli interfuere Orientales Episcopi 165, præside Euthichio Constantinopolitano. Inceptum fuerat anno 546, sub Memnâ, et Origenismus damnatus fuerat. Primò Vigilius et Occidentales ei reluctati sunt; at postea ab omnibus approbatum fuit Concilium V. et damnata sunt tria capitula, sive 1°. libri et ipsa persona Theodori Mopsuesteni, 2°. opera Theodoretii contra S. Cyrillum, et 3°. Epistola Ibæ ad Marim. Eodem modo hæc facta dogmatica definivit, pro jure suo, Ecclesia, ac si de dogmate ipso definiendo actum fuisset.

Anno 529, habitum est Concilium Arausicanum (*d'Orange*) cui adfuerunt tantum 13 Episcopi, præside S. Cæsario Arelatensi. Maximæ est in Ecclesiâ auctoritatis. De gratiâ et libero arbitrio condidit canones 25... Multa etiam circa disciplinam celebrata sunt Concilia particularia quæ enumerare longius esset.

II. *Rom. Pont...* S. Hormisdas à 514 ad 523... S. Joannes I. à 523 ad 526... S. Felix IV. à 526 ad 530... Bonifacius II. à 530 ad 531, ei restitit Dioscorus Antipapa... Joannes II. à 532 ad 535... Agapetus I. mense uno... S. Sylverius à 536

ad 538. Sylverio in exilium misso ob defensionem Concilii Chalced. Vigilius Theodoræ Imperatrici numeratâ pecuniâ, contrâ omnes æquitatis regulas, electus est, anno 537. Extincto tamen fame S. Sylverio in insulâ Palmariâ, canonicè electus successit Vigilius, qui postea fidem Catholicam strenuè propugnavit, mutatus in alterum virum. Pelagius I. à 555 ad 560... Joannes III. à 560 ad 573... Benedictus I. à 573 ad 578... Pelagius II. à 578 ad 590... S. Gregorius I. cognomento *Magnus* à 590 ad 604, unus est è Doctoribus Ecclesiæ, quam sanctitate, miraculis, prudentiâ et eximiis scriptis illustravit. Anglos qui Australem insulæ Britanniæ partem occupabant, ad fidem convertit, misso illuc Augustino aliisque Monachis, anno 596.

III. *Script. Eccles.*... Anastasius Sinaïta Monachus, doctè contrâ Acephalos scripsit circa annum 563... S. Avitus Viennensis Archiep. vitæ sanctitate et doctrinâ celeberrimus, à quo Burgundiones Catholicam fidem acceperunt; præfuit Epæonensi Concilio, 517, et obiit 525... Boëtius, Romanus Consul, scripsit adversus Eutychem et Nestorium et 5 libros de consolatione Philosophiæ; obiit 526.... S. Cæsarius Aretalensis Archiep. antea Lirinensis Abbas, fuit pietate et doctrinâ illustrissimus; obiit 542... Cassiodorus Consul Rom. anno 514, postea Monasterium regens, multa scripsit... Dionysius exiguus staturâ, sed doctrinâ et sanctitate magnus, Abbas Romanus, primus omnium annos ab incarnatione Christi supputavit, dedit collectionem canonum Ecclesiasticorum et decretorum Pontificiorum à Siricio ad Anastasium II. scribebat anno 526... Evagrius, Syrus, dictus Scholasticus, Historiam Ecclesiasticam descripsit sex libris contentam, ab anno 431 ad 594... S. Fulgentius Africanus, Ruspensis Episc.

scripsit adversus Arianos et Semipelagianos: in Sardiniam insulam exul missus à Transimundo Rege Vandalorum, revocatus ab Hilderico, obiit 533... S. Gregorius Turonensis, in Avernâ natus, et institutus Turonensis Episcopus, texuit historiam Francorum libris 10, scripsit etiam de miraculis SS. Martyrum et Confessorum, obiit 595... S. Joannes, dictus Climacus, in Monasterio Montis Sinaï, scripsit librum *de Scalâ*, obiit 605... Julianus Pomerius, in Mauritaniâ natus, Arelatensis Presbyter, scripsit libros tres de vitâ contemplativâ... Vigilius Tapsensis in Africâ Episc. scripsit contrâ Nestorium et Eutychem, et à quibusdam creditur auctor Symboli sub nomine S. Athanasii.

IV. S. Benedictus Italus in Eremum Sublacensem, deindè in Montem Cassinum secessit; scripsit regulam Monachorum, quorum caput et veluti Patriarcha in Occidente meritò dicitur, obiit Abbas anno 543: ex ejus familiâ prodierunt innumeri tùm Sancti, tùm Doctores, tùm Pontifices... Clerici juniores in Seminariis instituebantur et veste distinctâ utebantur, tonsurâ etiam et coronâ à Laïcis distinguebantur... Monachi omnes et Moniales Episcoporum jurisdictioni subdebantur... Primis temporibus, Episcoporum electiones fiebant a Comprovincialibus Episcopis, Clero et Populo; non tamen eodem jure, nec eodem modo: *præcipuas partes* in his habebant Episcopi. Confirmatio Electi tunc fiebat a Metropolitano. Ex quo Principes facti sunt christiani, maximam in ejusmodi electionibus auctoritatem habuerunt.

V. *Principes*... In Oriente Anastasius, Zenonis *Henotici* defensor, Catholicos oppugnare non destitit. Bulgari et Persæ imperii limitem pervasere... Justinus senior, religione pietateque præstans. Justinianus vir doctissimus, sed virtutibus et vitiis variatus, belli ducem sagacissimum ha-

buit Belisarium. Imperavit à 527 ad 565, plurima scripsit ad rem Ecclesiasticam spectantia. Sæviit adversus Nestorianos et Eutychianos. In eam impegit hæresim, quæ Christi carnem, etiam antè resurrectionem, pati aut corrumpi potuisse, negabat. Scripsit de rebus civilibus, 1°. Institutiones libris quatuor editas, quæ sunt juris civilis rudimenta; 2°. Digesta seu Pandectas, id est, innumeras leges digestas; 3°. Codicem aliarum legum; 4°. Authenticas, seu multas novellas constitutiones promulgatas. Justiniano successit Justinus junior legum et justitiæ amans... Tiberius, lenitate et pietate commendabilis... Mauricius pius, sed foedâ avaritiæ labe deformatus, occisus à Phocâ. In Occidente victo Odoacre, Italiam Theodoricus, Rex Ostrogothorum, obtinuit... Athalaricus... Theodatus... Vitiges... Tunc Belisarius à Justiniano missus capit Romam, quam postea expugnavit Totila, victus postea à Narsete qui Longobardos in Italiam excivit... In Galliis, mortuo Clodovæo, quatuor ejus filii regnum Francorum inter se partiti sunt, et bella multa moverunt.

VI. *Novatores*... Quidam ex Acæmetis Monachis, id est, insomnibus, quia semper tertia partium Dei laudes canebat, disputationis æstu contra Monachos Scytas abrepti, asseruerunt unum de Trinitate non esse passum, et damnati sunt à Papâ Joanne III. anno 560... Defensores trium Capitulorum Facundus Hermianensis in Africâ Episcopus et Ferrandus Carthaginensis Diaconus, multa pertinaciter scripserunt contra definitionem V. Concilii generalis. Obierunt circa 550... Jacobitæ à Jacobo Syro Eutychiano, qui auctor fuit Sæctæ Armeniorum, verè omnium hæreseon sentinæ, anno 535, malè de Trinitate et de Christo sentiebant... Joannes Jeju-

nator Constantinopolitanus Patriarcha, quamvis eximiae abſtinentiæ vir, labem ſanctitati aſperſit, per uſurpatum *Patriarchæ Ecumenici* nomen anno 590...Origeniſtæ ab Origene, ſive ipſe ſcripſerit errores, ſive in ejus libros fuerint inſerti; dicebant animas, antè ſuam cum corporibus unionem, ſubſiſtere et corporibus tanquam carcere includi, in poenam præcedentium peccatorum; non ſemper duratura reproborum ſupplicia, &c. damnati ſunt in V. Concilio. Jam Origeniſmus propagatus erat apud Monachos Nitrienſes, tempore S. Epiphani; apud Ruſinum et Joannem Jeruſolymitanum, tempore S. Hieronymi; apud Longos fratres et varios Monachos; jam etiã ab Anaſtaſio Papã fuerat damnatus...Scytæ Monachi, anno 518, graves tumultus excitaverunt, occasione hujus propoſitionis, *unus de Trinitate crucifixus eſt*, quam ab omnibus profitendam eſſe contendebant, intelligentes divinitatem eſſe paſſam; dux erat Joannes Maxentius. Monachi iſti ab Hormiſdâ SS. Pontifice damnati ſunt...Tritheitæ, auctore Joanne Philopono ex Eutyſchianorum caſtris, tres in Deo naturas partiales et unam communem admittebant.

Synopsis ſeptimi Eccleſiæ ſeculi.

I. CONCILIUM VI. Œcum. et III. Conſtantinopolitanum celebratum eſt anno 680, Agathone SS. Pontifice, qui per Legatos præſuit, et Conſtantino Pogonato imperante. Adſuerunt Epifcopi 289. Monothelitarum errores damnaverunt.... Anno 679, celebratum fuerat Romæ Concilium, quod unum ſpectari poteſt cum Generali.

Anno 692 habitum est Constantinop. Conc. *Trullanum*, seu *Quini-sextum* dictum, quasi appendix ad V. et VI. Synodos, *de disciplinâ*; sed non fuit approbatum, maximè ob canones de continentia clericorum, in quibus carpebat disciplinam Occidentalis Ecclesiæ.

II. *Rom. Pont.*... Sabinianus à 604 ad 606... Bonifacius III. anno uno... S. Bonifacius IV. à 608 ad 615... S. Deus-dedit à 615 ad 618... Bonifacius V. à 618 ad 625... Honorius I. à 625 ad 638, scripsit ad Sergium Constantinopolitanum epistolas quæ ab omni purgantur hæresi. Dam-natus est Honorius à VI. Concilio Œcum. sed ut hæreseos Monothelitarum, quam extinguere debebat, fautor et protector, non verò ut reipsa hæreticus... Severianus mensibus 2... Joannes IV. à 640 ad 649. *Ecce* Heraclii Imperatoris, seu expositionem Monothelismo faventem damnavit in Concilio Rom... Theodorus I. à 649 ad 655... Eugenius I. à 655 ad 657... Vitalianus à 657 ad 672... S. Adeodatus à 672 ad 676... Domnus I. à 676 ad 678... S. Agatho à 678 ad 682... S. Leo II. anno uno... S. Benedictus II. mensibus 8 ... S. Joannes V. anno uno... Conon anno uno... S. Sergius I. à 687 ad 701, ei restitit Paschalis Antipapa.

III. *Script. Eccles.*... S. Andreas Cretensis Episc. antea Monachus Jerosol. strenuè adversus Monothelitas pugnavit, obiit 720... Beda venerabilis summam doctrinæ et pietatis famam reliquit, obiit 735... S. Ildephonsus Toletanus Episc. Beatae Dei-paræ laudes, præcipueque virginitatem celebravit, obiit 667... Joannes Moschus auctor *Prati spiritualis* fertur... S. Eligius Lemovix Aurifaber, postea Noviomensis Episc. conciones et homilias ad populum habuit, quarum aliquæ supersunt, obiit circa 660... S. Isidorus Hispanus, Hispalensis

Episc. Ecclesiæ decus, obiit 636... S. Maximus Abbas et Martyr celeberrimam habuit disputationem cum Pyrrho Monothelitâ Expatriarchâ Constantinopolitano; post manus et linguæ abscissionem in exilio, obiit 662... S. Sophronius Jerosol. Episc. acerrimus Monothelitarum impugnator, obiit 638... Venantius Fortunatus, Italus, Episc. Pictaviensis, ob eximiam Rhetoricæ ac Poëtices scientiam celebris, obiit 609.

IV. Nihil speciale occurrit de Societatibus dicendum.

V. *Principes*... In Oriente Phocas... Heraclius, quo regnante Chosroës, Persarum Rex, irruit in Imperium, et multos, solem adorare nolentes, occidit... Anno 614, capta fuit à Persis Jerosolyma, et S. Crux in Persidem transportata. At anno 628, eam à Siroë obtinet transfertque solemmniter Heraclius, qui Monothelitis favit, viditque imperium Syriâ, Palestinâ et Ægypto imminutum, obiit 641... Constans, qui fuit Monothelita, in Catholicos sæviit... Constantinus Pogonatus, seu Barbatus, Ecclesiæ favebat... Justinianus II... Leonitus... In Occidente dominabantur, Ravennæ Exarchæ, seu Præfecti Græci, per annos 185... Franci in Gallis, Catholicæ fidei addictissimi... Longobardi in Italiâ per 206 annos, Gothi in Hispaniâ, sed Ariano veneno imbuti.

VI. *Novatores*... Monothelitæ unicam in Christo voluntatem agnoscebant, auctorem habuerunt Athanasium Jacobitarum Patriarcham, et præcipuos duces Sergium Constantinopolitanum, Cyrum Alexandrinum, Macharium Antiochenum Patriarchas, Pyrrum et Paulum Sergii successores et Theodorum Pharanitanum... Mahumetani à Mahumete seu Muhammede, qui exitialem condidit sectam ex omnium societatum colluvie, novum fabricatus est monstrum quod descripsit in Alcorano,

rano, in 124 azoaras seu capita diviso. Doctrinam suam artibus, voluptatum illecebris, et armorum vi promulgavit. Anno 622, ex Arabiâ fugit cum prædonibus Arabibus, qui dicti sunt Saraceni, et paulatim vastissimas regiones occupavere.

Synopsis octavi Ecclesiæ Seculi.

I. CONCILIUM VII. Œcum. Nicenum II. celebratum est anno 787. Adriano I. Papâ, præside per Legatos, Imperantibus Constantino et Irene matre ejus. Interfuerunt 360 Episc. Orientales, qui definierunt usum sacrarum imaginum retinendum, earumque cultum pium esse ac licitum... Impugnata fuit Synodus VII. generalis à Concilio Francofordiensi celebrato anno 794, cui præfuerunt Legati Adriani I. Papæ, et cui interfuerunt plusquam 100 Episcopi Occidentales. At 1º nondum ubique constabat VII. Concilii œcumenicitas : 2º Patres Francofordienses decepti sunt mero errore facti, ex parum fidelium actorum illius Concilii in linguam latinam versione, existimarunt cultum latriæ, soli Deo debitum, sacris imaginibus fuisse concessum à Concilio Nicæno. In Concilio Francof. damnati sunt etiam Felix et Elipandus.

II. *Rom. Pont...* Joannes VI. à 701 ad 705... Joan. VII. à 705 ad 707... Sisinnius diebus 20... Constantinus à 708 ad 715... S. Greg. II. à 715 ad 731... S. Greg. III. à 731 ad 741... S. Zacharias à 741 ad 752... Stephanus II. diebus 4... Stephanus III. à 752 ad 757... Hic Pipinum Regem Galliæ inauguravit in Basilicâ S. Dionysii propè Parisios... Paulus I. Stephani III. frater à 757 ad 767. Ei restitit Theophylactus Anti-

papa... Stephanus IV... Adrianus I. meritissimus Pontifex, annis 23... Leo III. à 795 ad 816. Missas aliquando novem eodem die celebrasse refertur.

III. *Scriptores Eccles.*... Alcuinus Anglus, Diaconus Eboracensis (*York*) à Carolo magno vocatus, in Galliam venit et floruit usque ad 804, quo Turonibus obiit. Auctor librorum Carolinorum jussu Caroli magni scriptorum ignoratur... S. Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, ab impio Leone Isaurico Iconoclastâ è sede suâ pulsus, obiit 730 circiter. S. Joannes Damascenus pro cultu S. Imaginum strenuè decertavit contra Imperatores Leonem Isauricum, Constantinum Copronimum et alios Iconoclastas; multa scripsit contra Nestorianos et Eutychianos, obiit circa 780.

IV. Concedi cœperunt Monasteriis quædam privilegia, quibus ab Episcoporum Jurisdictione solverentur... Disciplinæ Ecclesiasticæ et Monasticæ restaurandæ invigilabant Episcopi et Principes.

V. *Principes.*... In Oriente, Justiniano II. crudeli occiso, successit Philippicus, deindè Anastasius Catholicarum partium fautor... Theodosius... Leo Isauricus, qui Saracenos repulit; at sacris imaginibus bellum indixit... Copronimus, à *stercore* dictus, fervidus Iconoclasta... Leo. Constantinus. Constantius et Irenes, pristinam, cum imaginum cultu, revocant pietatem... In Occidente, Carolo Martello Francorum Principi, à quo una die Saracenorum 375000 cæsa sunt, succedit Pipinus Brevis, qui Childerico ob inertiam exauctorato, Francorum Regis titulum accepit. Stephanum III. incredibili excepit honore, multarumque urbium à Longobardis ereptarum, dominium tradidit... Ei succedit Carolus magnus,

armis invictus, doctrinarum studiis excultus, de Religione benè meritus; Desiderium, ultimum Longobardorum Regem deposuit. S. Sèdem beneficiis cumulavit: anno 800, à Leone III. et à Romanis, Romanorum Imperator salutatur.

VI. *Novatores.* Felix Urgellitanus Episc. cum Elipando Toletano Episcopo, propugnavit Christum, ut hominem, esse filium Dei adoptivum; hic error Nestorianismum renovabat. Pluries damnatus et relapsus, Lugdunum relegatus, obiit. Iconoclastæ sive Iconomachi, id est, sacrarum imaginum fractores et hostes insens, auctore Leone Isaurico Imperatore, qui, Judæi alicujus consilio, ferale contra imagines edictum dedit anno 730.

Synopsis noni Ecclesiæ Seculi.

I. **C**ONCILIUM VIII. Œcum. Constantinopolitanum IV. ultimum in Oriente celebratum anno 869, sub Adriano II. præside per Legatos, Imperante in Oriente Basilio. Adfuerunt 102 Episc. S. Ignatius, à Photio è sede Constantinopolitanâ injustè expulsus, restitutus est. Photius verò, qui Patriarchatum Constantinopolitanum invaserat, depositus et excommunicatus fuit.

Plurima habita sunt comitia Imperii occidentalis in quibus, de consensu Episcoporum, edita sunt Capitularia Regum circa disciplinam Ecclesiasticam... Plurima etiam de causâ Gothescalci habita sunt Concilia particularia, quæ enumerare non finit nobis imposita brevitās,

II. *Rom. Pont...* Stephanus V. anno uno... Paschalis I. (Papa 100) à 817 ad 824... Eugenius II. à 824 ad 827, ei restitit Zinzinus Antipapa... Va-

lentinus, diebus 40... Greg. IV. à 827 ad 844... Sergius II. à 844 ad 847... S. Leo IV. à 847 ad 855... Hic circiter affingitur fabula *de Joannâ Papissâ* quæ ab omnibus Eruditis, Protestantibus etiam, rejicitur... Benedictus III. à 855 ad 858, ei restitit Anastasius Antipapa... S. Nicolaus I. à 858 ad 867... Adrianus II. à 867 ad 872 .. Joannes VIII. à 872 ad 882... Martinus II. vel Marinus à 882 ad 884... Adrianus III. anno uno... Stephanus VI. à 885 ad 891... Formosus à 891 ad 896, hujus Papæ cadaver è sepulcro extractum, Pontificalibus exutum vestibus, ac digitis mutilatum, in Tiberim projecit Stephanus VII. ejus successor; quia ex Portuensi ad Romanam sedem transierat. At, Deo vindice, ipse se sede pulsus, in carcere strangulatus est anno 897... Romanus quinque mensibus... Theodorus II. diebus 20... Joannes IX. à 898 ad 900, ei restitit Antipapa Sergius.

III. *Script. Eccles.*... S. Ado Abbas Prumensis in Diœcesi Trevirensi, et Episcopus Viennensis, scripsit præsertim Martyrologium et Chronicon ab orbe condito ad 875 Christi annum, obiit circa 880... Amalarius Fortunatus Trevirensis Episc. de sacro baptismo edidit librum anno 818... Amalarius Lugdunensis Chorepiscopus scripsit de præscientiâ et prædestinatione... Anastasius Bibliothecarius, Abbas, multa collegit acta contra Monothelitas. Aliâ etiam scripsit, obiit circa annum 880... Florus Diaconus Lugdunensis cum præclarâ eruditione scripsit nomine Ecclesiæ Lugd. de prædestinatione, et contra Scotum Eriogenam, obiit 860... Hincmarus Rhemensis Episcopus in pluribus Conciliis contra Góthesalum primas partes habuit et multa scripsit. Incurrit in odium Nicolai I. occasione Rothadi Sueffionensis Episcopi depositi. Alias habuit contentiones

respectu Ebbonis, et Hincmari Laudunensis, obiit 882... Jonas Aurelianensis Episcopus scripsit eximium Apologeticum contra Claudium Taurinensem Episc. Iconoclastam, obiit 843... Paschasius Radbertus Gallus, Corbeïensis Abbas, copiosè scripsit de veritate corporis et sanguinis Domini in Eucharistiâ, secundum antiquam et constantem Ecclesiæ fidem, obiit 865... Rabanus Maurus Abbas Fuldensis et Episc. Moguntinus, piissimus et doctissimus, præsentem Gothescalcum confutavit, et in variis opusculis ejus errores oppugnavit, obiit 856... Ratramnus aut Bertramus, Corbeïensis Monachus, postea Abbas Orbacensis, scripsit librum de corpore et sanguine Domini adversus Paschasium Radbertum; sed in eo non negat præsentiam realem corporis Christi in Eucharistiâ: errore facti, cum quibusdam, personæ Gothescalci favit, non erroribus, obiit 870... S. Remigius Lugd. Episc. Amolonis successor præfuit Conciliis in causâ Gothescalci: quidam credunt, jurè aut immeritè, eum scripsisse contra capitula Carisiaca, quibus confirmatur damnatio Gothescalci, obiit 873... Theodulphus Italus, Abbas Floriacensis et Episc. Aurelianensis, Carolo magno, ob pietatem et eruditionem, familiaris. Conjuratiōis adversus Ludovicum pium injustè accusatus, in Monasterium Andegavense detrusus fuit, obiit 820... Usuarius Benedictinus Monachus scripsit Martyrologium in Ecclesiâ Romanâ probatum, obiit circà 880.

IV. Omnes Galliarum Monachi addicti erant regulæ S. Benedicti: operibus manuum et scientiarum studio incumbabant, multorum à strictâ observantiâ ad molliorem deficientium reformationem curarunt Principes, agente S. Benedicto Anianensi anno 805... Sæpè Principes Abbatis Clericis commendarunt, ut eas administrarent;

hinc dicti sunt *Abbates Commendatarii*, quibus assignata est pars proventuum Beneficii ... Canonici, regulæ et vitæ communi subditi fuerunt; at seculo 10 ab eâ deficere cœperunt. Archiepiscopi Rhenensis, Bituricensis et Senonensis aliquem in aliquos alios Episcopos primatum tunc acquisierunt.

V. *Principes* .. In Oriente Nicephorus Manichæus et incantator... Michaël Curopalates, optimus Princeps... Leo Armenus in sacras imagines et in Catholicos omni atrocitate sæviit... Michaël Balbus Catholicum nomen omne proscripsit... Theophilus paternæ impietatis æmulus... Michaël Pius cum Theodorâ matre religiosâ fœminâ, cujus studiis Bulgari ad Christum conversi sunt.... Barda... Basilus Macedo Catholicam fidem coluit... Leo Philosophus et sapiens Photium è sede deturbavit... In Occidente, Carolo magno Francorum Regi et Imperatori piissimo et fortissimo successit Ludovicus Pius, cujus filii in patrem rebellant... Lotharius cujus Valdrada fuit pellex, dum Carolus Calvus fuit Franciæ Rex... Ludovicus II. Crassus Carolus... Eo seculo ferè integro Normanni ex Daniâ orti innumeris prædationibus, cladibus, impietatibus et sacrilegiis per Galliarum Provincias famosi fuere. Tandem circâ annum 912, regnante Carolo Simplice, Rollone eorum primo Duce facto Christiano, Neustriam pacificè possederunt.

VI. *Novatores*... Gothescalcus Benedictinus Monachus, gyrovagus, Prædestinarianam hæresim sopitam excitavit, damnatus in pluribus Conciliis, in errore pertinax, se discipulum S. Augustini jactitans, obiit 867... Photius vir ingenio, subtilitate, scientiâ, sagacitate pollens, et strenuus fraudium architectus, ambitiosus sedis Constantinopolitanæ invasor, incepit luctuosissimum schisma Græcorum; multa in Ecclesiæ Romanæ

disciplinâ et fide calumniosè arguebat: exaucto-
ratus est, Ignatio tamen mortuo, sedem iterum
occupavit et pseudo-synodum cum 318 Episcopis
habuit, quam œcumenicam esse volebat: multa
scripsit, obiit circà 890... Scotus Erigena varios
docuit errores circà prædestinationem et Eucha-
ristiam, ex ejus libro Berengarius multa de-
promptit.

Synopsis decimi Ecclesiæ Seculi.

I. QUAMVIS hoc seculum quibusdam obnubili-
tatum fuerit tenebris; certissimè tamen
nihil in fide et doctrinâ Ecclesiæ mutatum est,
quidquid eâ de re Protestantes effutiant... Ab
anno 909 ad 927, celebrata sunt quatuor Concilia
Trosleïana in Diœcesi Sueffionensi quæ in antiquâ
fide perseverarunt.

II. *Rom. Pont...* Benedictus IV. mensibus 4...
Leo V. mensibus 2... Christophorus inuasor, Leo-
nem carceri tradiderat et ipse carceri traditus
post 6 menses... Hic notandum sedem Apostolicam
fuisse dedecoratam à pluribus malæ famæ et in-
trusis auctoritate duarum impudicarum mulierum,
Theodoræ et Marozîæ: at id nihil sanè nocet
sanctissimæ dignitati semper colendæ: invigilante
Deo impii Pontifices nihil definierunt... Sergius
III. à 904 ad 911... Anastasius III. à 911 ad
913... Lando mensibus 6... Joan. X. à 914 ad
928... Leo VI. mensibus 8... Stephanus VIII. à
929 ad 931... Joan. XI. ætatis 20 electus, à 931
ad 936... Leo VII. à 936 ad 939... Stephanus IX.
à 939 ad 942... Martinus III. à 942 ad 946... S.
Agapetus II. à 946 ad 956... Joan XII. antea

Octavianus, omnium primus in suâ consecratione nomen mutavit, ætatis 18 electus, à 956 ad 964. ... *Leo VIII.* laïcus electus, contrà canones ordinatus, postea depositus... *Benedictus V.* anno uno... *Joan. XIII.* à 965 ad 972... *Benedictus VI.* à 972 ad 974... *Domnus II.* mensibus 3... *Benedictus VII.* à 974 ad 984, ei restitit *Bonifacius VII.*... *Joan. XIV.* anno uno... *Joan. XV.* non consecratus... *Joan. XVI.* à 985 ad 996... *Greg. V.* *Othonis Imperatoris* consanguineus, antea *Bruno*; Electores imperii 7 instituiffe creditur. Ei restitit *Joan. XVI.* Antipapa... *Sylvester II.* Gallus, antea *Gerbertus*, humili genere natus, *Roberti Regis Francorum* præceptor, *Episcopus Rhemenfis, Ravennatenfis, et Romanus* à 999 ad 1003.

III. *Script. Eccles.*... Plures quidem fuerunt, at non insignis famæ, nec plura de rebus Ecclesiasticis scripta reliquerunt.

IV. *Cluniacensis Ordo* juxtà regulam *S. Benedicti* cepit initium in *Burgundiâ* à *Bernone* viro illustri, anno 910, ad restaurandum *Monachorum* fervorem, qui tepescebat. *Bernoni* successit *Odo Abbas* celeberrimus et musicus. *Ademarus, Maïolus, Odilo, &c.*

V. *Principes.*... In Oriente *Alexander* libidinosus... *Constantinus Porphyrogenitus* cum *Zoë* matre... *Romanus.*... *Nicephorus.*... *Joannes Tzimisces*, ergà *B. Virg. Mariam* religiosissimus, obiit 975... *Basilius.*... *Argirus.*... In Occidente, dum *Caroli magni* nepotes de Imperio et *Francorum Regno* certabant, *Regni et Imperii Proceres* provincias, jure perpetuo sibi mansuras, occupant. *Carolo Crasso* extincto, eligitur *Arnulphus Saxo* anno 888... *Conradus.*... *Henricus* aucteps... *Tres Othones.*... *Henricus II. Bavarus.*... In *Galliâ* mortuo *Ludovico V.* anno 987.

Hugo Capetus regium insigne cepit, et Regni consortem inungi fecit filium Robertum, qui propter nuptias incestuosas, excommunicatus est: poenitens et sanctissimus, obiit 1031.

Synopsis undecimi Ecclesiæ Seculi.

I. **A** NNO 1095, Urbanus II. Claromonti in Arvernâ celebravit synodum, in quâ Christianos ad sacram expeditionem in Palæstinam hortatus est, jussitque ut officium B. M. V. à Clericis persolveretur, Petri Eremitæ Galli, qui e Jerosolymis urgendæ rei causâ venerat, oratione commotus. Eo veluti classico belli, Occidens variis locis ac temporibus collectos exercitus ad eam militiam fudit. Godefridus Bullionius anno 1096 profectus, post infinitos labores anno 1099, Jerosolymam expugnavit et Rex primus electus est, expulitque Saracenos... Convocata sunt contra Berengarium 10 Concilia, quatuor Romæ sub Leone IX. Nicolao II. et Greg. VII. alia Vercellis, Florentiæ, Parisiis, Turonis, Rothomagi et Pictavii.

II. *Rom. Pont...* Joan. XVII. mensibus 5... Joan. XVIII. à 1003 ad 1009... Sergius IV. à 1009 ad 1012... Benedictus VIII. à 1012 ad 1024, ei restitit Greg. Antipapa... Joan. XIX. frater Benedicti VIII. à 1024 ad 1033... Benedictus IX. (Papa 150) à 1033 ad 1044, ei restitit Antipapa Sylvester III... Greg. VI. malæ famæ, sicut Benedictus IX... Clemens II. anno uno... Damasus II. diebus 23... S. Leo IX. antea Tullensis Episc. vir doctissimus, annis 5... Victor II. à 1055 ad 1057.

... Steph. X. anno uno... Nicolaüs II. à 1058 ad 1061... Alexander II. à 1061 ad 1073, ei restitit Antipapa Honorius II. nomine Cadalous... S. Greg. VII. à 1073 ad 1085, ei restitit Antipapa Clemens III. Guitbertus... Victor III. anno uno... Urbanus II. *Eudo*, Gallus, Rhemenfis, à 1088 ad 1099... Paschalis II. Cluniacensis, à 1099 ad 1118, ei restiterunt Antipapæ Albertus, Theodoricus Maginulphus, et Bordinus Lemovicensis.

III. *Script. Eccles.*... S. Anselmus Benedictinus, Episc. Cantuariensis in Angliâ, multa et eximia scripsit, obiit 1109... Œcumenius Græcus, novi Testamenti dilucidus et concisas dedit explicationes... S. Fulbertus Carnotensis Episc. liberalibus artibus valdè excultus, devotione ergà B. Virg. insignis, obiit 1029... Lanfrancus Italus, Abbas Cadomensis, et Cantuariensis Episc. acerrimè disputavit contrà Berengarium, eumque ità convicit, ut librum suum in ignem projecerit, obiit 1089... S. Petrus Damiani Episc. Ostiensis et Cardinalis, præclaram virtutis et doctrinæ et zeli pro Cleri reformatione famam consecutus, obiit 1072... Laudantur chronica Gemblacensis in Diœcesi Namurcensi.

IV. Ordo Camaldulensium Eremitarum simul et Cœnobitarum sub regulâ S. Benedicti à S. Romualdo institutus, in vertice Montis Apennini, obiit S. Romualdus 1027... Ordo Grandimontensis in agro Lemovicensi anno 1076, institutus à S. Stephano Mureti... Sacrum Carthusianorum ordinem instituit S. Bruno, doctrinæ et sanctitatis laude insignis anno 1086, adjuvante S. Hugone Episc. Gratianopolitano... Cisterciensis Ordo ortum habuit in Burgundiâ anno 1098, à Roberto Molismensi Abbate. Quatuor primas habuit filias seu Congregationes, *Firmitatem*, *Pontiniacam*, *Clavallensem* et *Morimundum*; vim Cœlo simul

intulerunt... Canonorum regularium ordo à S. Aug. adumbratus, identidem formatus, hoc seculo restitutus est, et deinceps in plures divisus Congregationes. Episcopi et Presbyteri non ordinabantur nisi post 30 annum... Resignationes in favorem adhuc erant incognitæ. Ignorabatur pluralitas beneficiorum, residendi lege omnes adstringebantur... Episcopo Lugdunensi confirmata est à Greg. VII. Primatûs jurisdictio in Provincias Turonensem, Senonensem, Lugdunensem, imo et Rothomagensem.

V. *Principes*... In Oriente Michaël Paphlago... Michaël Calæphatus... Constantinus Monomachus, quo imperante Normanni Apuliam obtinent, et Turcæ Persidem occupant... Michaël Stratioticus.... Isaac Comnenus anno 1057.... Alexius Comnenus, qui fraudulenter, perfidiosè et iniquè se gessit ergà Francos in Palæstinam properantes anno 1096... In Occidente Conradus... Henricus III. Henricus IV. qui à 1056, imperavit per 47 annos, magno Christianæ rei damno; perpetuo quippè dissidio à Romano Pontifice divulsus est, eò quod Episcopis et Abbatibus, sæpè pretio dato, investituram tribuere præsumebat. Ipsi obstitit fortiter præcipuè Greg. VII. antea *Hildebrandus*... In Galliâ Henricus I... Philippus I... Guillelmus, vulgò *le Conquérant*, in Angliam transit 1066.

VI. *Novatores*... Berengarius Turonensis, Archidiaconus Andegavensis, impiè docuit, anno 1048, Corpus Christi non esse realiter præsens in Eucharistiâ. Decem Concilia adversùs illum Hæresiarcham, ad vomitum sæpius revertentem post ejuratam hæresim, congregata sunt ab anno 1050 ad 1075. Tandem Catholicus et pœnitens obiisse creditur 1088... Novi Manichæi Aurelianis exorti, ignibus devoti sunt initio hujus seculi... Deplo-

randum schisma Græcorum, à Photio inceptum an. 860, erupit apertè, cum imperante Constantino Monomacho, Michaël Cærularius, Patriarcha Constantinopolitanus, Romanam Ecclesiam calumniosis oppugnavit scriptis anno 1053. Tentata fuit sæpè eorum unio et aliquando obtenta, sed brevi postea iterùm scissa: schismati hæreses addiderunt, negando Spiritum Sanctum procedere à Filio, et Romanum Pontificem esse caput totius Ecclesiæ Catholicæ.

Synopsis duodecimi Ecclesiæ Seculi.

I. **CONCILIIUM IX.** Œcumenicum, Lateranense primum, hoc est Romæ in Basilicâ Lateranensi celebratum anno 1123, præsentè et præside Callixto II. Adfuerunt 300 Episc. et 600 Abbates imperante Henrico V. Regnante in Galliis Ludovico Crasso. Convocatum est pro tollendâ sacerdotii et imperii discordiâ, ob usurpatum à Principibus Laïcis jus beneficiorum investituras concedendi, et pro ineundo bello sacro, vel in Palestinâ, vel in Hispaniâ contrâ Saracenos... Investitura est jus quod Imperatores et Reges, electis ad Abbatiam vel Episcopatum, ad possidenda bona Ecclesiastica, dare contendebant, solemni ritu, v. g. traditione annuli et baculi pastoralis.... Anno 1119, Calixtus II. in Concilio Rhemenfi, in quo erant plusquam 215 Episcopi, jàm investituras damnaverat; at solemniter in Lateranensi reprobatae sunt.

Concilium X. Œcum. Lateran. II. celebratum est anno 1139, præsentè et præside Innocentio II. Papâ. Adfuerunt mille circiter Episcopi. Imperante

rante Conrado III. regnante Ludov. VII. In eo damnatum fuit schisma Petri Leonis, proscripti errores Petrobusianorum et Arnaldistarum, restituta Ecclesiæ disciplina.

Concilium XI. Œcum. Lateran. anno 1179. Imperante Friderico I. regnante Ludov. VII. præside Alexandro III. Adfuerunt 302 Episc. Convocatum fuit ad damnandos errores Valdensium et Albigenſium, ad reformandos mores, simoniâ, usurâ, aliisque vitiis depravatos; et ut media ad schisma deinceps vitandum quærerentur. Canone 5 Episcopus adstringitur ad sustentationem Presbyteri vel Diaconi quem absque titulo ordinaverit, donec ei in aliquâ Ecclesiâ beneficium contulerit, nisi sufficiens patrimonium habeat Clericus. Hoc patrimonialium titularum initium.

II. *Rom. Pont....* Gelasius II. anno uno.... Calixtus II. Gallus, Burgundus, *Gui*, Viennensis Archiep. à 1119 ad 1124... Honorius II. à 1124 ad 1130... Innocentius II. à 1130 ad 1143, ei restiterunt Antipapæ Anacletus antea Petrus Leonensis, Monachus Cluniacensis, et Victor. Celestinus II. mensibus 5... Lucius II. mensibus 11. Eugenius III. S. Bernardi discipulus, à 1145 ad 1153... Anastasius III. anno uno... Adrianus IV. Anglus, à 1154 ad 1159... Alex. III. à 1159 ad 1181, ei restitit Antipapa Victor II. sive Octavianus, auctoritate Frederici electus... Lucius III. à 1181 ad 1185.. Urbanus III. à 1185 ad 1187. Greg. VIII. mensibus 2... Clemens III. à 1187 ad 1191.... Celestinus III. à 1191 ad 1198.... Innoc. III. electus anno ætatis 30, à 1198 ad 1216.

III. *Script. Eccles....* S. Bernardus Burgundus, Claravallensis Abbas, fuit sæculi sui singulare decus, Paparum, Episcoporum, Regum, Principum, doctrinâ, sanctitate, miraculis, quasi magister et

oraculum; Hæreticorum Abælardi, Petri Brusii et Henrici, quasi flagellum. Post fundata 160 Monasteria, obiit *Doctor Mellifluus* anno 1153.... Burchardus Benedictinus, Abbas Lobienfis et Vormaticensis Episcopus, magnum canonum volumen edidit...Georgius Cedrenus Monachus compendium historiarum scripsit...Honorius Augustodunensis Presbyter scripsit seriem Paparum, et hæreseon catalogum, obiit circa 1155....Hugo Victorinus, Canonicus regularis, multa scripsit, obiit 1140...Odo Cameracensis opuscula reliquit, obiit circa 1158...Otho Frisingensis Episc. Conradi Imperatoris frater, Abbas Morimundensis, scripsit Chronicorum libros, obiit circa 1158.... Petrus, Lombardus Episc. Parisiensis edidit librum continentem sententias SS. Patrum, cujus plusquam 240 fuerunt commentatores, obiit 1164... Petrus, Cantor Ecclesiæ Parisiensis, multa scripsit, obiit circa 1190...Petrus Venerabilis, Abbas Cluniacensis, obiit circa 1156...Petrus Blesensis, Londinensis Archidiaconus, piè et doctè scripsit, obiit circa 1200...Mauritius de Soliaco ad Ligerim, Episcopus Parisiensis, Cathedralem Ecclesiam Dei-paræ Virgini sacram, à fundamentis erexit, obiit 1196...Richardus Victorinus, Canonicus regularis, eruditione et doctrinâ conspicuus, scripsit præcipuè de asceticis, obiit 1177....Rupertus Abbas Tuitiensis propè Coloniam, multa scripsit, obiit 1135...Theophylactus Græcus, Bulgaricæ Metropolitanus, commentaria dedit in Epistolas S. Pauli...Theodorus Balzamon Græcus commentaria insignia in Canones edidit...Yvo Carnotensis Episc. plura egregiè scripsit, dedit canonum collectionem, obiit 1115.

Gratianus Italus Benedictinus per multos annos defudavit in colligendis variis, tum Conciliorum generalium et particularium decretis, tum SS.

Pontificum oraculis, tum Sanctorum Patrum dictis; quæ omnia in unum redacta inscripsit *Concordia discordantium Canonum* anno 1151. Opus hoc appellatur *Decretum Gratiani*, seu *jus canonicum novum*. 1^a Pars agit de personis ecclesiasticis, et continet 101 distinctiones. 2^a. De actionibus, et complectitur 36 causas judiciorum ecclesiasticorum. 3^a. Agit de rebus sacris, et inscribitur de *Consecratione*. Distinctiones 5 continet. Decreto adjunguntur in jure canonico, 1° Libri 5 decretalium, Gregorii IX. jussu collectarum. 2°. Liber 6us decretalium à Bonifacio VIII. promulgatus. 3°. Clementinæ seu Clementis V. constitutiones à Joanne XXII. promulgatæ. Sunt etiam *Extravagantes*, sive constitutiones plurimorum Pontificum, quæ vagantur extrâ corpus juris canonici: at notandum jus illud canonicum in Galliis, quoad omnia, non observari.

IV. Ordo Fontis Eberaldi, *Fontevrault*, anno 1100, institutus est à Roberto de Arbricello qui, zelo salutis animarum insignis, iniquas passus est calumnias, obiit 1117. Voluit Ordinis sui Viros obsequi totius ordinis Abbatissæ, ad imitandum dilectum discipulum qui Beatæ Virgini obsequium præstitit... Ordo Carmelitarum initium, aut restitutionem, accepit in Monte Carmelo anno 1105 à Bertoldo; anno 1209, regulam accepit ab Alberto Jerosolym. Patriarchâ. Metu Saracenorum in Europam migravit circâ 1250, utriusque Testamenti virtutes ambit colere... Ordo Præmonstratensis cœpit anno 1120, à S. Norberto Magdeburgensi Episcopo, ad perfectè mundo et sibi renuntiandum... Templarii, sic dicti qui habitabant juxtâ Templum Jerosol. Anno 1118 instituti sunt in militiæ religiosæ professione, ut peregrinos ad sacra loca pergentes, tutos facerent à prædonibus, sicariis et Saracenis... Hospitalarii Equites

religiosi ortum habuerunt à Gerardo viro nobili et pio, ut pauperibus et infirmis in sanctâ Civitate ministrarent. Deindè ad terræ sanctæ defensionem, appositi sunt. Jerosolymâ captâ à Saladino, Ptolemaïdam se contulerunt, deinceps Rhodium, tandem Melitam: undè nunc Equites Melitenses dicuntur.

V. *Principes...* In Oriente Joannes Comnenus ergà Beatam Virginem piissimus... Manuel... Alexius II... Isaac Angelus. Anno 1204 fœderati Principes Latini Constantinopolim expugnant et Imperatorem constituunt Balduinum Flandrensem, deindè Henricum... Petrum de Courtenay... Robertum... Balduinum II. qui amisit Imperium anno 1261... Reges Jerusalem fuerunt ab anno 1099, Godofridus de Bullione, obiit 1100... Balduinus I. ... Balduinus II... Fulco Comes Andegavensis et Melizendis... Balduinus III... Amaurius I... Balduinus IV... Balduinus V... Guido de Lusignano et Sibilla. Anno 1187 Jerosolyma capta fuit à Saladino... Amaurius II... Joannes de Briennâ usque ad 1226... In Occidente Henricus V. qui violentum in sedem Romanam patris animum fortè superavit, Bordinum Antipapam creavit... Lotharius Saxo pius... Conradus III. qui hortante S. Bernardo, Jerosolymam profectus est cum Ludovico VII. Franciæ Rege, anno 1147, at Græcorum fraude vexati, nullo operæ pretio factò, ambo redierunt... Fridericus I. Ænobarbus, *Barberousse*, pertinaci in Romanos Pontifices odio famosus; adversus Saracenos pugnaturus, petit Palæstinam et Tarfi extinguitur 1190... Henricus VI. anno 1191, Philippus Augustus Francorum Rex cum Richardo Anglorum Rege, pervenit in Terram Sanctam; verum, ortâ discordiâ, ambo redeunt.

VI. *Novatores...* Abælardus Nannetensis, Theologiam Parisiis docuit. Castitas ejus et fides triste

naufragium passæ sunt; castitas quidem, dum Heloissam virginem, Fulberti Canonici Parisiensis neptem, quam in discipulam acceperat, defloravit; fides autem, dum de Trinitate et de Christo perversè sensit. A S. Bernardo convictus, in Concilio Senonensi anno 1140 damnatus est, obiit 1142, feliciter pœnitens et Monachus Cluniacensis... Arnaldistæ ab Arnaldo Brixienfi, Abælardi discipulo, de Eucharistiâ et baptismo parvulorum pravè loquebantur... Bogomili, id est, Implorantes, Bulgari, erant veri Manichæi, duce Basilio medico, rebaptisabant, damnabant matrimonium, imagines, &c. Dicti sunt etiam Pauliciani... Gilbertus Porretanus Pictaviensis Episcopus in Conciliis Rhemenfi et Parisiensi, damnatus est, præside Eugenio III. anno 1148. Dicebat divinitatem non esse Deum, &c. Urgente S. Bernardo suos revocavit errores... Henriciani à quodam Henrico Tolosano, dicebant Missæ sacrificium nihil esse, preces pro defunctis nihil prædesse, baptisma parvulis esse inutile, &c... Joachimus Abbas quoad quasdam circà Trinitatem opiniones, à Concilio Lateranensi IV. damnatus est... Petrobusiani à Petro de Bruzio Occitano, idem cum Henricianis docebant... Valdenses sive pauperes de Lugduno, à Petro Valdo Delphinate et Lugdunensi mercatore, dicebant ministros Ecclesiæ non posse sine peccato bona propria possidere, omnem potestatem, solo peccato mortali deperdi, nullam orationem, præter *Pater noster*, &c. esse fundendam. Dicti sunt etiam Leonenses, Poplicani, Ribaldi, Insabathathi, &c.

Synopsis decimi-tertii Ecclesiæ Seculi.

I. CONCILIUM XII. Œcum. Lateran. IV. et
magnum, anno 1215, celebratum est ab
E 3

Innoc. III. præside. Adfuerunt 412 Episc. Imperante Friderico II. et regnante Philippo Augusto; pro recuperandâ Terrâ sanctâ, concessæ sunt indulgentiæ uberes, damnati sunt errores Albigensum et Abbatis Joachimi. In eo editus est celeberrimus canon *Omnis utriusque sexûs*, &c. de confessione proprio paracho faciendâ.

Concilium XIII. Œcumen. Lugdunense primum, imperante Friderico II. regnante S. Ludovico, præseste Balduino Imperatore Constantinopolitano, præside Innocentio IV. anno 1245. Adfuerunt 140 Episcopi, celebratum fuit contra Fridericum II. Imperatorem, quem Innocentius deponere tentavit. Convocatum etiam fuit pro decernendâ expeditione sacrâ et reformandis Cleri et populi pravis moribus. Rubri pilei insignie Cardinalibus ibi datum creditur.

Concilium XIV. Œcumen. Lugdunense II. anno 1274, imperante Rodolpho, regnante Philippo Audaci, præside Gregorio X. aderant 500 Episc. et innumeri inferiores Prælati. Celebratum fuit ad unionem Græcorum cum Ecclesiâ Catholicâ procurandam, ad correctionem morum, ad celeriolem Paparum electionem promovendam.

II. *Rom. Pont...* Honorius III. à 1216 ad 1227... Gregorius IX. à 1227 ad 1241... Celestinus IV. diebus 17... Innoc. IV. à 1243 ad 1254... Alexander IV. à 1254 ad 1261... Urbanus IV. Gallus a 1261 ad 1264... Anniversarium *Corporis Domini* sacrum instituit diem; Carolum Andegavensium Comitem S. Ludovici Germanum, Siciliæ Regem instituit... Clemens IV. Gallus, Episcopus Aniciensis, postea Narbonensis, à 1265 ad 1268... Gregorius X. Canonicus et Comes Lugdun. à 1271 ad 1276... Innocentius V. Dominicanus, mensibus 5... Adrianus V. non consecratus... Joannes XXI. mensibus 8... Nicolaus III. à 1277

ad 1280... Martinus IV. Gallus, à 1281 ad 1285... Honorius IV. à 1285 ad 1287... Nicolaus IV. Franciscanus, à 1287 ad 1292.... S. Celestinus Solitarius, humili loco natus, post menses 5 abdicavit... Bonifacius VIII. Gaëtanus, Canonicus Lugdunensis, Papa, à 1294 ad 1304, inter eum et Philippum pulchrum maximæ exarserunt dissensiones.

III. *Script. Eccles.*... Albertus Magnus Dominicanus, Episc. Ratisbonensis, obiit 1282, ejus opera 21 tomis in folio typis edita sunt... Alexander Halensis Anglus, Franciscanus, cujus adhuc superest summa Theologica, obiit 1245... S. Antonius Patavinus Franciscanus, scriptis sermonibus et miraculis multos ad fidem et bonos mores convertit, obiit 1231... S. Bonaventura Italus, Minorita, Doctor Parisiensis, Episcopus Albanensis et Cardinalis, interfuit Concilio Lugd. II. ibique obiit 1274... Morum suavitate fuit Deo hominibusque amabilis. Multa opera scripsit menti illustrandæ et cordi ad pietatem accendendo idonea... Hugo à S. Charo, Dominicanus Cardinalis, excogitavit concordantias biblicorum magnæ utilitatis, obiit 1262... Henricus Gandavenfis, Doctor Parisiensis, scripsit *Quodlibeta* Theologica, obiit 1293. Petrus Aureolus Franciscanus, *Doctor facundus* appellatus, multa scripsit, obiit 1320... Petrus Valli Cernaï, Cisterciensis, scripsit *Albigensium* historiam.... Petrus de Tarentesia Dominicanus, Archiep. Lugd. Card. et Papa Innocentius V. scripsit in *Epistolas Pauli* et edidit *Compendium Theologicum*, obiit 1276... Raymundus de Pegnaforti, Prædicator, edidit *Summam* de casibus conscientiæ anno 1275... Richardus Middleton seu de Mediavillâ, Anglus, *Doctor solidus*, multa scripsit... Robertus de Sorbonâ, S. Ludovici familiaris, Collegii Sorbonici funda-

menta jecit 1253, obiit 1272... S. Thomas Aquinas Dominicanus, Doctor Parisiensis, *Angelicus* dictus. Nota est ejus eruditio, subtilitas, fecunditas ingenii, cum sanctitate, castitate et modestiâ. Vocatus ad Concil. Lugd. à Greg. X. obiit 1274... Vincentius Bellovacensis, Prædicator, multa scripsit S. Ludovico regnante... Zonaras Græcus, aulâ relictâ, Basilianus factus est Monachus, et multos edidit tractatus et annales, obiit circà 1220.

IV. Ordo Trinitariorum seu Mathurinorum, pro Redemptione Captivorum, institutus circà 1198, à S. Joanne de Mathâ qui obiit 1213, et S. Felice Valesio qui obiit 1212... Ordo de Mercede Captivorum à S. Petro Nolasco Occitano, cœpit 1218, obiit fundator 1256.... Ordinem Fratrum Minorum S. Franciscus Assisius fundavit circà 1208, obiit 1226, sat nota est sacra ejus familia... S. Dominicus Hispanus auctor fuit Ordinis Fratrum Prædicatorum anno 1216 approbati; multum profecit in refellendis Mahumetanorum et Albigenfium erroribus. Numeratarum ergà B. Virginem orationum devotionem amplificavit, obiit 1221... Ordo Eremitarum S. Aug. antè 1254 existerat, sed eo anno Alexander IV. disperfos congregavit in unum sub unâ regulâ. Ex eo ordine fuerunt S. Thomas à Villanovâ et S. Nicolaüs Tolentinus. Celestinorum congregatio sub regulâ S. Benedicti à Celestino V. erecta, antequam Pontifex creatus esset. Pontifex factus eam confirmavit anno 1294.

V. *Principes*... Dum Latini Constantinopolim occupant per 58 annos, Theodorus Lascaris Græcus, qui Turcas aliquandò debellavit, Niceæ in Bithyniâ imperabat. Ei successit Ducas, postea Michaël Palæologus, qui Constantinopolim recuperat et legatos mittit ad Concilium Lugd. anno

1274... Andronicus schismaticus... In Germaniâ Henricus VI. imperat. Eo mortuo diù Philippus et Otho Saxo de Imperio decertarunt. Successit Fridericus II. qui coactus in Palæstinam proficisci, turpi cum Sultano pactione, rem Christianam prodidit, totam Italiam intestinis factionibus replevit. Alii enim Romano Pontifici adhærentes dicti sunt *Guelphi*; qui verò Imperatorem sequebantur, *Gibellini*... Rodolphus Alzatix, multis commendabilis... Albertus Rodolphi filius et Austriae dux... In Galliâ regnante Philippo Augusto, Raymundus Tolosanus comes, Albigensium partibus addictus, à Simone de Monteforti victus, hæresim ejuravit. Ludovicus VIII... S. Ludovicus Galliarum decus crucis insigne cœpit, cum validâ militum manu trans mare navigavit anno 1248 et iterum 1270, sed infelici exitu; obiit omni laude major 1270... Philippus Audax... Philippus Pulcher.

VI. *Novatores*... Albigenſes ab urbe in Occitaniâ, errores Manichæorum renovarunt. Damnati sunt à Lateranensibus III. et IV. et eorum innumerabilis exercitus à Simone de Monteforti, cum brevi copiarum manu, fusus est... Flagellantes, sic dicti à nodosis flagellis quibus nudos seipſos publicè lacerabant... Afferebant, non per baptismum aquæ, sed per baptismum sanguinis solum, remitti peccata. Vagari cœperunt circà annum 1260, damnati sunt à Clemente VI. anno 1349.... Guillelmus à S. Amore et Joannes de Poliacò, Doctores Parisienses, acerbè et dictis et scriptis infectati sunt Regulares, præsertim mendicantes, occasione privilegiorum quibus à SS. Pontificibus donati fuerant.

Synopsis decimi-quarti Ecclesiæ Seculi.

I. CONCILIUM XV. Œcum. Viennæ in Galliâ celebratum est anno 1311, præside Clemente V. præsentibus Episcopis 300, et Regibus Philippo Pulchro Rege Franciæ, cum tribus filiis qui successivè fuerunt Reges; Eduardo II. Angliæ, et Jacobo III. Arragoniæ Regibus. Convocatum ad damnationem Fratricellorum et Beguardorum; ad extinctionem ordinis militaris Templariorum, qui nefandorum quorumcumque criminum accusabantur; ad restitutionem Ecclesiasticæ disciplinæ.

II. *Rom. Pont...* Benedictus XI. Dominicanus, mensibus 8... Clemens V. Gallus, Bertrandus *de Got*, Archiep. Burdigalensis, Lugduni coram Philippo Pulchro coronatus, sedem fixit Avenione, ibique sederunt successores ejus per 70 annos, Papa à 1305 ad 1314... Joan. XXII. Gallus, Cadurcensis, ex obscurâ origine, dedit plures constitutiones ad sedandos tumultus apud Franciscanos exortos circa formam vestium et possidendi modum. Propensus fuit in opinionem de dilatione visionis Dei pro beatis, usque ad extremum judicium: at nihil Pontificiâ auctoritate decrevit, et opinionem morti proximus revocavit. Papa à 1316 ad 1334; ei restitit Petrus de Corbiari Franciscanus, Avenione tandem incarceratus... Benedic. XII. Cisterciensis à 1334 ad 1342... Clemens VI. Gallus (Papa 200.) Petrus Roger, Doctor Parisiensis, Archiep. Rothomagensis, à 1342 ad 1352... Innoc. VI. Gallus, Stephanus *Aubert*, Lemovix, Episcopus Claromontensis, Papa à 1352 ad 1362. Urbanus V. Gallus, *Grimoard*, à 1362 ad 1370. Greg. XI. Gallus, Rogerius *de Beaufort de Ca-*

nillac à 1370 ad 1378: ab hoc Pontifice sedes Apostolica Romæ fuit restituta....Urbanus VI. Neapolitanus à 1378 ad 1389. Sub hoc Pontifice incepit magnum schisma Occidentale, quod annos ferè 40 duravit usque ad 1417, ei restitit Clemens VII. *Robertus*, Genevensis, Cardinalis, electus à Gallis. Habitus est à multis ut legitimus... Bonifacius IX. à 1389 ad 1404...Ei restitit Benedictus XIII. Petrus *de Lune* Cardinalis Aragoniæ, à Concilio Constantiensi depositus; sex Pontificibus obstitit, usque ad obitum anno 1424.

III. *Script. Eccles.*... Durandus Arvernus, Dominicanus, Dòctor Parisiensis, Aniciensis et postea Meldensis Episcopus, in multis opinionibus audax, obiit 1333.... Guillelmus Okam Angelus, Franciscanus *Nominalium* dux, intemperanter quædam scripsit, obiit circà 1340... Gregorius Ariminensis, Augustinianus, scholasticus subtilissimus, obiit 1358... Franciscus *de Mayron*, Dòctor Parisiensis, multa scripsit, obiit 1325... Joannes *Dunx*, Scotus, Franciscanus, *Dòctor subtilis* dictus; immaculatæ Conceptionis Mariæ defensor inclitus, multa ingenii sui subtilis monumenta reliquit, obiit 1308... Joannes de Parisiis, Dominicanus, multa de Ecclesiasticis scripsit. Joannes Taulerus, Dominicanus, vitæ spiritalis Magister eximius, obiit 1361... Joannes Rusbrochius, Canonicus regularis, de vitâ mysticâ et contemplativâ scripsit, obiit 1381... Idiota, seu Raymundus Jordanis Abbas Cellensis, scripsit summè pium opus, obiit 1381... Petrus Paludanus, Dominicanus, Dòctor Parisiensis, doctè scripsit in magistrum sententiarum, obiit 1341... Nicolaüs de Lirâ Franciscanus, Dòctor Parisiensis, præsertim commentaria dedit in Scripturam Sanctam, obiit 1340... Raymundus Lullus, de quo ingens apud criticos, controversia, alii benè, alii malè de eo sentiunt,

obiit 1315... Quidam duos distinguunt Lullos; et quidem benè.

IV. Equites S. Joannis è terrâ sanctâ expulsi, Rhodiam Insulam in Mediterraneo mari, duce Villaretio cum multis cruce signatis, obsident anno 1310, expelluntque Saracenos: hanc Insulam occupant, pluriesque repellunt Infideles: at anno 1522, Solimanus Turca, post sex mensium obsidionem, Insulam Rhodiam in servitutem redegit: deinceps in Melitam Insulam transportati Equites hæcenus ibi contra Barbaros Christianæ rei præsidio esse pergunt.

V. Imperium Græcorum corruens fuit in familiâ Palæologorum usque ad Constantinum VIII. quo imperante anno 1453, Constantinopolis in Turcarum venit dominatum. Hi populi, quorum incerta est origo, jam a multis seculis plures Asiæ depopulati fuerant regiones et Mahumeticæ addicti erant superstitioni; sed anno 1300, Othomanus incredibiliter rem Turcicam auxit. Successores habuit Urcham, Amuratem, Bajazetem I. ferocissimum, qui à Tamerlane Tartarorum Principe victus, ludibrium factus est. Amuratis II. filius Muhammedes vel Mahumet II. Constantinopolim expugnavit; Trapezuntinum quoque Imperium occupavit: Rhodum frustra tentavit et apud Belgradum, Joannis Huniadis virtute, pulsus est. Bajazetes II. patri sufficitur, antepositus Zizimo qui ad Christianos fugiens diù in Galliâ mansit, et in Italiâ mortuus est tempore Caroli VIII... In Germaniâ fervebat *Guelphorum* et *Gibelinorum* æmulatio, præsertim inter Fridericum Austriacum Imperatorem et Ludovicum Bavarum pariter Imperatorem, qui Nicolaum V. Antipapam evexit. Imperavit deinceps Carolus IV... Vinceslaüs.

VI. Nova-

VI. *Novatores*.... Beguardi et Beguinæ erant nonnulli utriusque sexûs Hæretici, docentes hominem in hac vitâ posse ad impeccabilitatis perfectionem itâ pervenire ut orare, jejunare, &c. non teneatur; Justos etiam in hac vitâ posse videre Deum sine lumine gloriæ... Fratricelli dicti sunt ignari Plebei, qui adhærebant tribus fratribus Apostatis Franciscanis. Hi girovagi et hypocritæ in muliercularum familiaritatem sese insinuant, paupertatis Evangelicæ speciem sibi arrogabant; soli orationi, non labori, vacandum esse dicebant... Joannes de Montesono Hispanus, Dominicanus, plures in Academiâ Parisiensi protulit propositiones erroneas, quæ graves turbas excitavêre... Turlupini, Beguardorum progenies, dicebant omnia omninò debere esse communia; de nullo à naturâ concessio erubescendum esse: undè nudi incedentes, multa dictû et cogitatû pudenda agebant... Wicleffistæ à Joanne Wicleffo, Doctore Anglo et Parocho; iste ex odio in summum Pontificem, qui præfecturam Collegii quam invaserat illi eripuit, in multos lapsus est errores de Ecclesiæ auctoritate et membris; de Pontificum jurisdictione; de Eucharistiâ, &c. Vivens damnatus est in Concilio Londinensi 1382, ibi errores compulsus est ejurare; impœnitens tamen obiit 1384, sæpius etiam damnatus post mortem; tandem à Concilio Constantiensi 45 ejus articuli *in globo* damnati sunt.

Synopsis decimi-quinti Ecclesiæ Seculi.

I. **CONCILIUM XVI.** Œcumenicum Constantiense, imperante Sigismundo, regnante in Galliis Carolo VI. convocatum à Joanne XXIII. celebrari cœpit anno 1414, finem habuit anno 1418. Post depositum Joannem XXIII. post cessionem factam à Greg. XII. post depositum Benedictum XIII. electus est Martinus V. qui præfuit Sessionibus 42, 43, 44, 45. Adfuerunt Episcopi amplius 300, damnati sunt in globo 45 articuli Joannis Wicleffi, jam à pluribus annis defuncti, et 30 articuli Joannis Hus qui traditus potestati sæculari vivus exustus est. Idem accidit Hieronymo de Pragâ, in ejuratam hæresim relapso.

Concilium XVII. Œcum. Florentinum, imperante Alberto Austriae, regnante in Galliis Carolo VII. inceptum est Ferrariæ, anno 1438, præside Eugenio IV. præsentibus 141 Episcopis, cum Imperatore Græcorum Joanne Palæologo et Patriarchâ Constantinopolitano ac Legatis Alexandrini, Antiocheni et Jerosolymitani Patriarcharum. Florentiam translatum est anno 1439; facta est unio utriusque Ecclesiæ, Græcæ et Latinæ, et promulgata definitio fidei, quæ vulgò appellatur *Decretum unionis*, in quâ declaratur Spiritum Sanctum à Patre et Filio, unicâ utriusque spiratione, procedere, vocemque illam, *filioque*, licitè symbolo additam fuisse. 2°. Christi corpus validè, tam in fermentato quam in azymo, consecrari. 3°. Existere *Purgatorium*, in quo animæ fidelium, in Christi gratiâ decedentium, temporales pœnas luunt, si non plenè purgatæ è vitâ discesserint; easque viventium fidelium suffragiis adjuvari: eorum autem animas, qui nul-

Iam post baptismum culpam contraxerunt, vel contractas condignâ pœnitentiâ eluerunt, finè morâ ad claram Dei visionem admitti. 4°. Romanum Pontificem esse verum Christi Vicarium, successorem B. Petri, caput totius Ecclesiæ, Pastorem et Doctorem omnium Christianorum, cui in B. Petro, pascendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam, plena potestas à Christo data est... Anno 1440, digressis Florentiâ Græcis, dedit Eugenius IV. Armenis, antea Eutychianis et Monothelitis, decretum, sive compendosas instructiones orthodoxas circa sacramenta et quædam dogmata. Dedit et aliud decretum pro instructione Jacobitarum.

Concilium Basileense à Clero Gallicano ut œcumenicum semper habitum usque ad sessionem 24, indictum fuit à Martino V. anno 1430, ad comprimendas Bohemorum seditiones et hæreses, ac ad fidelium mores reformandos. Inchoatum fuit anno 1431. Defuncto Martino successerat Eugenius IV. qui post primam sessionem, cui præfuit Julianus Card. Legatus, Concilium Bononiam transferre meditatus est. Huic translationi obstitit Concilium, et in secundâ Sessione approbatur et confirmatur decretum Concilii Constantiensis, quo declaratur Synodum generalem potestatem à Christo immediatè habere, cui quilibet cujuscunque statûs, vel dignitatis, etiam Papalis, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, extirpationem schismatis et generalem reformationem Ecclesiæ, in capite et in membris. Deinceps Basileenses Eugenii depositionem meditati sunt. At Sess. 16, Eugenius Concilii dissolutionem revocat et Concilium approbat. Nova tamen bella mox eruperunt. Iterùm Eugenius dissolutionem Concilii, et Basileenses Papæ depositionem tentant Sess. 34; et sess. 39, anno 1439 habitâ,

in Eugenii locum eligitur et coronatur Amedæus à Sabaudiâ appellatus Felix V. qui tamen postea Nicolao V. obedivit, à quo benè exceptus est, et Decanatum sacri Cardinalium Collegii obtinuit. Interea Basileenses, præside Cardinali Arelatensi, 45 Sess. usque ad annum 1443 protrahunt: Eugenius verò nusquam approbavit ultimas sessiones Concilii, quod, post 34^{am} habitam anno 1439, schismaticum declaraverat.

Anno 1409, habitum fuerat Concilium Pisanum in Etruriâ, convocatum à Cardinalibus obedientiæ Greg. XII. et Benedicti XIII. Adfuerunt 22 Cardinales, quatuor Patriarchæ, plusquam 300 Episcopi, per se vel per procuratores, innumeri omnium ordinum proceres, duo de Papatu contententes exauctorantur, et Alexander V. eligitur. A quibusdam Concilium illud pro œcumenico habitum est.

Anno 1438, celebratus est Conventus Bituricensis, in quo approbata est à Gallicanis præsulibus et regni proceribus et à rege Carolo VII. Pragmatica Sanctio, id est, collectio plurium Constitutionum, præsertim ex Concilio Basileensi, depromptarum, variis tamen adhibitis modificationibus. Hæc sanctione Episcopi ab Ecclesiarum vacantium Capitulis eligebantur, et tertia pars Beneficiorum *Graduatis* reservabatur. Hanc Sanctionem improbarunt aliqui Summi Pontifices.

II. *Rom. Pont.*... Innoc. VII. à 1404 ad 1406... Greg. XII. à 1406 ad 1409, quo depositus est cum Benedicto XIII. à Concilio Pisano, et successus Alexander V. Franciscanus, mensibus 18... Joan. XXIII. à 1410 ad 1415, quo depositus fuit à Concilio Constantiensi, et ei successus Martinus V. à 1417 ad 1431... Eugenius IV. à 1431 ad 1447, ei restitit Antipapa Felix V... Nicolaus V. à 1447 ad 1455... Calixtus III. *Borgia*, Hispanus,

à 1455 ad 1458. Instituit ut meridiè pulsarentur Campanæ, ad fideles excitandos ad orationem Dominicam et Salutationem Angelicam recitandas... Pius II. *Æneas Sylvius Piccolomini*, Senensis; à 1458 ad 1464... Paulus II. a 1464 ad 1471: mitram tribus ornatam coronis sibi paravit. Jubilæi solemnitatem, quam Bonifacius VIII. singulis 100 annis celebrandam instituerat et Clemens VI. singulis 50, ipse ad 25 revocavit... Sixtus IV. Franciscanus à 1471 ad 1484, scripsit librum de Immaculatâ B. V. Mariæ Conceptione et Festum ejus per totam Ecclesiam celebrari jussit... Innoc. VIII. à 1484 ad 1492... Alexander VI. Rodericus *Borgia*, Hispanus, à 1492 ad 1503, vir pessimæ famæ et Gallis infensus.

III. *Script. Eccles.*... Alphonfus Tostatus, Doctor Salmanticensis, Abulensis Episcopus... Adfuit Basileensi Concilio, dictus *stupor mundi, qui scibile discutit omne*. Opera ejus 17 in-folio constant, scripsit præsertim Commentaria in utrumque Testamentum, obiit 1454... *Æneas Sylvius*, qui in summo Pontificatu Pius II. multa scripsit, obiit 1464... Angelus de Clavasio Franciscanus, scripsit summam Theologicam, obiit 1495... S. Antoninus Dominicanus Archiep. Florentinus, summam Theologicam, historiam, aliaque opera edidit, obiit 1459... Bessario Græcus, Trapezuntinus, Cardinalis, Constantinopolitanus Patriarcha, Ecclesiæ Græcæ cum Latinâ unionem in Concilio Florentino promovit, multa scripsit, obiit 1472... S. Bernardinus Senensis Franciscanus, concionator fuit sermone potens et opere, obiit 1444... Dionysius Rikel Carthusianus Leodiensis, vir morum sanctitate ac eruditione clarus, innumera scripsit, præsertim in utriusque Testamenti et magistri sententiarum libros, obiit 1471... Gabriel Biel Canonicus Regularis, Tubingensis in Ger-

maniâ Professor, multis clarus operibus obiit 1475... Joannes Gerson Doctor et Cancellarius Universitatis Parisiensis, vir summæ eruditionis in omnibus sacris Litteris, et scientiam mirâ pietate ac modestiâ illustrans. Interfuit Conciliis Pisano et Constantiensi, atque istius veluti *oraculum* habitus est. Ultimâ vitæ suæ periodo Lugdunum se contulit, ubi libris piè et eruditè scribendis, ac parvulis catechisandis totus fuit, obiit 1429... Joannes à Turrecrematâ Hispanus, Dominicanus, Doctor Parisiensis, Cardinalis, in Concilio Basileensi contrâ Hussitas fortissimè dimicavit, et in Florentino contrâ Marcum Ephesinum; multa dedit doctrinæ signa, vitæ sanctitate conspicuus, obiit 1468... Joannes Capreolus Dominicanus, circa annum 1430 floruit... Nicolaüs Tudesk Pannormitanus in Siciliâ Abbas et Archiep. juris Canonici peritissimus; adfuit Concilio Basileensi, obiit 1459... Petrus de Natalibus, quasdam sanctorum historias edidit quæ lectoris judicium desiderant, ut illæ quas scripsit Simeon Metaphrastes, obiit 1470... Platina Cremonensis scripsit Rom. Pontificum vitas, obiit 1481... Picus Mirandulanus Comes, in Italiâ, à pueritiâ summis animi corporisque dotibus ad prodigium usque ornatus: 22° ætatis anno quæstiones 900 de omnibus scientiis publicè à se propugnandas Romæ proposuit, obiit 1494, ætatis 32... Petrus de Alliaco virtute et doctrinâ ad summa proventus est, Doctor Parisiensis, Cameracensis Episc. et Cardinalis; Pisanæ interfuit Synodo et Concilio Constantiensi. Multa præclare scripsit, et obiit 1425... Thomas Valdensis, Anglus Carmelita, adversus multos sui temporis hæreticos exactissimè disseruit, obiit 1430... Thomas à Kempis Germanus, Canonicus Regularis, qui obiit anno 1471. Diu ab omnibus habitus fuit ut auctor libri verè aurei

de Imitatione Christi. Pauci illum *Gersoni* attribuerunt; sed nunc multi illum scriptum existimant a *Gersene* Abbate Vercellensi, qui vixit seculo 13°.

IV. S. Franciscus a Paulâ Italus, admirabile humilitatis et abstinentiæ præbuit exemplum Minimis quorum fuit institutor, obiit 1507. Eo seculo frequenter à Romanis Pontificibus concedebantur mandata, reservationes, indulta et gratiæ expectativæ ad obtinenda beneficia Ecclesiastica, ubi primum vacarent. Undè identidem in Galliis ortæ sunt contentiones.

V. *Principes....* Turcæ innumera religioni Christianæ intulerunt mala, universas Asiæ et Africæ Provincias occupando. Bajazeto II. suffectus est Selimus, qui Ægyptum occupavit, Mamelucis debellatis... Anno 1499, Ismaël Sophus, qui non erat ex Othomanorum familiâ, Persarum rex factus, Mahumetismum juxtâ Halis instituta à Persis et Armenis, observari voluit, dum Turcæ Omaris interpretationem sequuntur: hinc bellum frequens Persas inter et Turcas... In Germaniâ Sigismundus Hungariæ rex anno 1410, designatus imperator, pietate ac religionis studio cæteris præstans, nihil non tentavit, ut pacem Ecclesiæ redderet. Adfuit Concilio Constantiensi... Sigismundo successit Albertus Austriæ, qui adversus Bohemos et Turcas acriter pugnavit... Deindè Fridericus Austriacus, Germaniæ pacificator: cui successit ejus filius Maximilianus, qui vixit usque ad annum 1519. Imperante Friderico Austriæ, Joannes Corvinus Huniades Albanæ Princeps, et Scanderbergus Epiri Princeps, egregiâ fortitudine, adversus Amuratis Turcæ potentiam, tuiti sunt partes christianas, et immensos ejus exercitus, parvâ copiarum manu, superarunt... In Galliâ Caroli VII. fortuna successit lugendo Caroli VI. regno; pleraque Angli possidebant, at Joannæ

d' Arc, quæ *Aurelianensis Puella* dicta est, auxilio, regnum suum recuperavit; adeò ut anno 1453, præter Caletem, nihil in Galliis possiderent Angli... Carolo successit Ludovicus XI. vir dubiæ probitatis... Deindè Carolus VIII. brevi occupavit Neapolitanum regnum, brevi amisit.

Pulvis tormentarius, seculo præcedenti inventus fuerat, ut refertur, à Monacho; circà annum 1440, ab Equite Moguntino reperta est Ars Typographica conservandis et promulgandis monumentis adeò utilis. Orbis novi insulas invenit Christophorus Columbus circà annum 1493, regnantibus Isabellâ Castellæ et Ferdinando Arragoniæ, quibus Alexander VI. Regum Catholicorum dedit titulum. Insulas illas invisit, et alias regiones detexit anno 1497 Americus Vesputius, et ab eo Americæ nomen habuit quarta pars Orbis.

VI. *Novatores*... Hussitæ à Joanne Hus Bohemo et Hieronymo Pragensi, utroque vivo Constantiæ combusto. Valdensium et Viclefistarum errores renovarunt, et alios addiderunt Protestantes. Hussitæ diù armati in Bohemiam incurserunt; Joannem Ziscam audacem hominem, manu et consilio promptum, ducem constituunt, qui in Monte dicto Thabor, undè Thaboritæ, arcem munitissimam constituit: voluit etiam se mortuum hostibus afferre terrorem, tympano ad bellum ex pelle suâ confecto... Petrus Oxomensis, seu de Osmâ, Salmanticensis professor, audacis vir ingenii, librum vulgavit anno 1479, in quo inter alios errores, asseribat, à Christo institutam non esse confessionem sacramentalem, peccata solâ cordis contritione deleri, &c. Damnatæ sunt ejus plures propositiones in globo à Sixto IV... Græci, qui in Concilio Florentino veritatem professi fuerant, mox, Marci Ephesini pertinacis viri astutiis, ad vomitum rediêre.

Synopsis decimi-sexti Ecclesiæ Seculi.

I. **C**ONCILIUM XVIII. et ultimum Œcum.
scilicet Tridentinum, indictum fuerat
Mantuzæ, deindè Vincenciæ; at subortis obicibus,
inductum fuit Tridenti, quæ est Urbs Germaniæ
contermina et Italiæ. Ibi inceptum est Conci-
lium anno 1545, sub Paulo III. summo Pontifice;
Carolo V. imperante; Henrico II. in Galliis
regnante. Translatum Bononiam anno 1547,
continuatum Tridenti sub Julio III. anno 1551,
at ob belli tempestates anno 1552 suspensum;
tandem à Pio IV. anno 1560, continuatum et feli-
citer terminatum anno 1563, curâ et laboribus
S. Caroli Borromæi Pii IV. nepotis; imperante
Ferdinando, et in Galliis Carolo IX. regnante,
cujus nomine adfuerant tres Legati D. D. de Lan-
fac, du Ferrier, de Pibrac. In eo Episcopi Galli,
duce Cardinali à Lotharingiâ, magnam sibi doc-
trinæ, eloquentiæ et zeli laudem pepererunt. Ha-
bitæ sunt Sessiones 25, præsidentibus semper
Apostolicæ sedis Legatis. Editi sunt 127 canones.
In eo confirmata fides contrâ Lutheri, Calvini et
plurium aliorum errores, et ad restituendam Ec-
clesiæ disciplinam, bellis et hæresibus labefactatam,
allaboratum est. Hoc Concilium, quod omnium
aliorum quasi Compendium fuit, summo est apud
Catholicos in pretio, sed valdè displicuit hære-
ticis et eorum amicis, imprimis Fra-Paolo Suavi,
seu Sarpi, qui historiam Concilii, mendaciis re-
fertam, stylo mordaci composuit; hanc ex pro-
fesso solidè confutavit Cardinalis Pallavicinus:
mendacia et convicia Fra-Paoli renovavit et auxit
Frater le Courayer Can. Reg. S. Genovesæ, qui
ordinis sui Apollata, in Angliâ obiit anno 1776.

- Paulò post Concilium Tridentinum celebrata sunt in Galliis plurima Concilia Provincialia, in quibus summâ cum approbatione, quoad fidei decreta, receptum est à Clero Gallicano, et quoad pleraque reformationis capita, quæ regni usibus non sunt contraria.

Anno 1511, habitus est Pisanus conventus, in quo quidam Cardinales et Episcopi, duce Cardinali à S. Cruce Carvajalio, Julium II. de Jurisdictione deturbare conati sunt.

Ab anno 1512 ad 1517, celebrata est Synodus V. Lateranensis, quam Itali volunt fuisse Concilium Œcumenicum, imperante Maximiliano, regnante Ludovico XII. primis sessionibus adfuit Julius II. ultimis Leo X. adfuerunt Episcopi 114. Contradicere videtur Conciliis Constantiensi et Basileensi, quoad supremam præstantiam Concilii generalis: undè à Gallis nunquam habitum est ut Œcumenicum: in eo reprobata est Pragmatica Sanctio et approbatum Concordatum, sive conventio Francisci I. cum Leone X. inita Bononiæ anno 1515, quâ, temperatis Pragmaticæ articulis Curia Romanæ odiosis, quædam jura Regi Franciæ sunt acquisita vel confirmata, *v. g.* eligendi et præsentandi ad Abbatiales et Episcopales dignitates; alia autem summo Pontifici jura accesserunt vel confirmata sunt, *v. g.* exigendi *Annatas*, sive tributum ex proventibus prioris anni quo beneficium possidetur, ad subveniendum necessitatibus Ecclesiæ Romanæ, omnium matris. Ibi conceduntur *Graduatis* Beneficia, quæ per obitum vacant mensibus Januario, Aprili, Julio, Octobri.

II. *Rom. Pont.*... Pius III. diebus 26... Julius II. à 1503 ad 1513, Gallis infensus fuit... Leo X. *Medicis*, electus ætatis 33, à 1513 ad 1521, Propositiones Lutheri 35 damnavit *in globo*...

Adrianus VI. Ultrajectensis, humili loco natus, Caroli V. imperatoris antea Pædagogus. Anno uno gessit Pontificatum. In gratiam alumni sui concessit, lege perpetuâ, regibus Hispaniæ, jus præsentandi Episcopos Hispaniarum... Clemens VII. *Medicis* à 1523 ad 1534. Henrici VIII. Anglorum regis cum Catharinâ Arragoniæ matrimonium olim contractum dissolvere noluit; mensibus 8 in arce Æliâ captivus detentus est à Carolo V. fictè dolente... Paulus III. *Farnese*, à 1534 ad 1549. Concilium Tridentinum indixit... Julius III. *du Mont* à 1550 ad 1555... Marcellus II. diebus 22... Paulus IV. à 1555 ad 1559... Pius IV. *Medicis*, à 1559 ad 1565. Concil. Trid. terminavit... S. Pius V. *Ghisleri*, Dominicanus: precibus ejus præsertim parta creditur victoria navalis Lepantica, à Christianis reportata, duce Joanne Austriaco, anno 1571, in Turcas, qui amiserunt 80 naves et 35000 hominum. Papa fuit à 1566 ad 1572... Greg. XIII. *Boncompagno*, à 1572 ad 1585. Calendarium reformavit... Sixtus V. *Perreti*, ex obscurâ stirpe, Franciscanus, à 1585 ad 1590, plurima ad quietem publicam, ad urbis Romæ ornamentum, ad morum decentiam, ad scripturæ sacræ puram editionem, contulit... Urbanus VII. *Castagna*, diebus 12... Greg. XIV. *Sfondrati*, mensibus 2... Clemens VIII. *Aldobrandin*, à 1592 ad 1605. Bibliorum editionem castigatissimam prodire curavit.

III. *Script. Eccles.*... Alphonsus à Castro Franciscanus, edidit præsertim tractatum de hæresibus, obiit 1558... Arias Montanus Hispanus, omnium gentium linguis atque litteris excultus, obiit 1598. Ambrosius Politi, Catharinus dictus, Dominicanus, Theologus in quibusdam audax, obiit 1552... Alphonsus Salmeron Hispanus Jesuita,

Tridentinus Theologus, commentariis in scripturam præsertim illustris, obiit 1585... Baronius Oratorianus, Romanus, Cardinalis, nobilis Annalium Ecclesiasticorum scriptor, obiit 1607... Blofius Benedictinus omnibus litteris imbutus et omni virtutum genere ornatus, asceticis libris clarissimus... Catechismus Concilii Tridentini jussu Pii V. à Dominicanis elaboratus est... Covarruvias Doctor Salmanticensis adfuit Tridentino et multa de jure Canonico scripsit, obiit 1577... Cajetanus Thomas *de Vio* Dominicanus, Cardinalis, multa scripsit acutè, sed non sine quibusdam nævis, obiit 1535... Cochlæus Germanus erectis adversus Lutherum, Bullingerum, Osiandrum, Musculum, Bucerum, Calvinum, &c. trophæis nobilis, obiit 1552... Cujacius celeberrimus juris professor, obiit 1590... Dominicus Soto et Petrus Soto Dominicani obtinuerunt in Concilio Tridentino summam pietatis et doctrinæ existimationem, et egregia scripserunt... Driedo Doctor Lovaniensis, multis operibus Lutheranos errores impugnavit... Ekhus Suevus Catholicæ fidei adversus Lutherum, Carlostadium, Œcolampadium, Melanctonem, Pomeranum, &c. propugnator egregius, obiit 1543... Erasmus Canonicus regularis, sed vitæ regularis pertæsus, plerasque Academias percurrit, in fide ambiguus, opera multa scripsit, obiit 1536... Emmanuël Sa Lusitanus Jesuita scripsit annotationes in Scripturam Sanctam breves, sed eruditæ, obiit 1596... Espencæus Doctor Parisiensis, adfuit colloquio Pissiacò, *de Poissi*, multa scitè scripsit præsertim contra Calvinianos, obiit 1571... Gaguinus Trinitarius, scripsit multa, obiit 1502... Graffius Benedictinus dedit decisiones aureas, obiit 1593... Gropperus Germanus, Cardinalis, fidei, adversus Hermannum Coloniensem archipræsulem apostatam propugnator acerrimus, multos

multos edidit tractatus, obiit 1558... Genebrardus Benedictinus hebraicæ linguæ peritissimus, obiit 1597... Hofius Polonus, Cardinalis Legatus in Concilio Tridentino, scripsit, inter cætera, confessionem Catholicæ fidei adversus confessionem Augustanam, obiit 1579... Jansenius Gandavenfis, Doctor Lovaniensis, adfuit Tridentino, et de Scripturâ sacrâ potissimum scripsit, obiit 1576... Laineſius Hispanus Jesuita, ex Theologis Tridentinis conspicuus... Lippomanus insigniter eruditus, inter Tridentinos celebris, obiit 1559... Major Doctor Parisiensis placita Theologica, &c. edidit, obiit 1540... Merlinus Doctor Parisiensis, in scripturâ et Patribus versatissimus, obiit 1524... Maldonatus Jesuita scripsit in Evangelia, et casus conscientiæ, obiit 1583... Melchior Canus Hispanus Dominicanus, Salmanticensis Doctor, inter Tridentinos Theologos insignis, scripsit de locis Theologicis, et obiit 1560... Molina Jesuita edidit inter alia opera, librum de *Concordiâ gratiæ et liberi arbitrii*, qui multas turbas excitavit. Re longius discussâ in congregationibus *de auxiliis*, summi Pontifices, Clemens VIII. et Urbanus V. nihil aliud definierunt, nisi ut partes collitigantes, Dominicani scilicet et Jesuitæ, invicem abstinerent ab accusatione hæreseos... Onuphrius Panvinus Augustinianus, de Historiâ Ecclesiasticâ benè meritus, obiit 1568... Navarrus Azpilcueta, Pœnitentiarius Romæ, edidit præsertim tractatus morales, obiit 1586... Prateolus Doctor Parisiensis multa scripsit circâ annum 1569... Ruardus Tapperus Doctor Lovaniensis adfuit Concilio Tridentino, multa dedit opera Theologica, et obiit 1559... Rebuffus in disciplinâ Ecclesiasticâ peritissimus, obiit 1583... Sæurus Benedictinus Anglus, dedit thesaurum conscientiæ casuum anno 1599... Sixtus Senensis, Dominicanus, linguarum peri-

tissimus, obiit 1569... Soto Lusitanus, Dominicanus, scripturæ commentator, obiit 1599... Surinus Carthusianus, vitas Sanctorum et Concilia collegit, obiit 1578... Toletus Jesuita Cardinalis, scientiæ et pietatis dotibus ornatus, obiit 1596... Trithemius Benedictinus plura dedit opera, obiit 1516... Tabiena seu Tagnazo, Dominicanus, scripsit summam summarum, obiit 1524... Vega Hispanus, Franciscanus, doctrinæ Tridentinæ testis et commentator, scripsit præsertim de justificatione, obiit circa 1560... Victoria Dominicanus, Doctor Salmanticensis, scripsit de Sacramentis, Censuris, &c. obiit 1546... Ximenius Cardinalis, primus Biblia polyglotta, infinitis laboribus atque impensis, perfecit, obiit 1517.

IV. Ordo Theatinorum seu Clericorum regularium, incepit à Petro Carafâ Episcopo Theanò, et postea SS. Pontifice Paulo IV. et à S. Gaetano Thianensi, anno 1524, institutus est ut probarent, quam bonum sit confidere in Domino... Ordo Barnabitarum, seu Clericorum regularium S. Pauli, cœpit à Zachariâ Cremonensi anno 1536, institutus ad Dei et proximi dilectionem promovendam... Ordo Jesuitarum, seu Societas Jesu, initium habuit anno 1534, à S. Ignatio, qui obiit anno 1556; Ordo institutus ut omnibus omnia facti Jesuitæ, Deo lucrentur animas in omnibus orbis partibus.... Oratorium Romanum à S. Philippo Nerio anno 1575 institutum, ad fideles verbo et exemplo edocendos.... Ordo Recollectorum seu regulæ strictæ observantiæ S. Francisci, cœpit in Hispaniâ anno 1484, in Italiâ 1525, in Galliâ 1592; institutus ad pristinum fervorem renovandum... Ordo Capucinorum à Matthæo Bassæo et Ludovico Fossebrunæo 1525 institutus, ut sit voluntariæ paupertatis, asperæ mortificationis et fervidæ charitatis perpetua prædicatio.... Ordo

Carmelitarum discalceatorum à S. Theresiâ et S. Joanne à Cruce reformatorum anno 1562, ut mortificationem Jesu jugiter in corpore suo circumferant religiosi... Ordo Fratrum Charitatis, à S. Joanne de Deo, anno 1540, institutus ad charitatem ergà pauperes ægrotos jugiter exercendam... Ordo Fulienfis, Cisterciensium reformatio, à Joanne Barrieræo, anno 1587, ut fervida S. Bernardi vita reviviscat... Ordo Pœnitentium vulgò Picpussanorum, à Vincentio Mussartio anno 1594 institutus, ut sint religiosi perfectæ pœnitentiæ speculum.... S. Franciscus Xaverius Hispanus, S. Ignatii discipulus, anno 1541, ultimum in Orientem profectus, magnis ibi gestis rebus ac miraculis, Indorum et Japoniæ Apostolus dici meruit. Legatos à Japoniæ regibus, jam Christianis, missos ad sedem Apostolicam, paterno affectu recepit Gregorius XIII. Ab eo tempore magnos religio Catholica fecit in imperio Sinensi progressus.

V. *Principes*... In Oriente Solimannus Selimî filius, Belgradum expugnat anno 1521, sequenti Rhodum, ab Viennæ mœnibus, magnâ acceptâ clade, repulsus, anno 1529... Melitam inaniter obsidet 1565... Selimus II. Cyprum occupat et Lepanti à Christianis vincitur 1571... Osmanus, qui adversus Polonos cum 400,000 venit et victus cum 300,000 tantum redit... In Germaniâ Carolus V. Imperator rebellantes in Germaniâ Principes, qui Lutheranum virus afflaverant, magno victos certamine, ad officium coëgit anno 1546.... Ferdinandus et Maximilianus II. successivè imperarunt... In Angliâ Henricus VIII. edito contra Lutherum opere luculento, *Defensoris fidei* titulum meruerat anno 1521; at Annæ de Boulén pellicis captus illecebris, cum Catharinâ conjuge, consilio Cardinalis Volsei usus,

divortium facit, anno 1532, ob id sententiâ Romani Pontificis notatus, se, cum omni regno suo, ab ejus communione divulgavit, illustresque viros affecit supplicio, v. g. Thomam Morum Cancellarium, et Joannem Fischerium Roffensem Episcopum, obiit 1547.. Regnante Eduardo VI. Ducis Sommerseti regis tutoris favore, hæresis in Angliâ caput extulit, Martino Bucero, Petro Martyre, Bernardino Ochino, auctoribus; sacrificium Missæ abrogatum est, et omnia sacra mutata sunt; obiit Eduardus 1553... Maria Regina omnia, cum Cardinali Polo, ad catholicitatem deducebat, obiit 1558... Elisabeth declarata supremum Ecclesiæ Anglicanæ in terris caput, Catholicos omni cruciatuum genere vexavit, Scotis perduellibus favit, et Mariam Stuartiam Scotiæ reginam, post 20 annorum carcerem, iniquissimâ sententiâ, anno 1587, capite mulctavit, obiit 1603... Scotia, Dania, Suecia, et plures Germaniæ partes, heu! à fide Catholicâ defecerunt... Anno 1566, Batavi ab Ecclesiâ Romanâ et ab obsequio Philippi II. Hispaniarum regis desciverunt, occasione asperitatis et exactionum Ferdinandi Albanæ Ducis... In Galliâ Franciscus I. acerrimus fuit fidei Catholicæ defensor, bonarumque artium restaurator.. Henricus II. Lutheranos occultè grassantes, severissimis compescuit edictis; nec paucos igne punivit. Sub Francisco II. et Carolo IX. Calvinianorum furor in apertam rebellionem erupit; quamvis victi in præliis Drocensi, Dionysiano, Jarnacensi et Moncunteriensi, perduelles resistebant... Præsente Carolo IX. habitus est Conventus Pissiacensis, sive Colloquium anno 1561, in quo hæretici cum Catholicis in certamen venerunt; at nihil ad concordiam perfectum est... Henricus III. molliter se gessit. Sub prætextu religionis conspiratio, quæ *Liga* dicta est, totam Galliam

civilibus procellis agitavit: sed extincta est ab Henrico IV. qui anno 1594 catholicam fidem sincerè et feliciter amplexus est; Princeps tot triumphis, simulque clementiâ, prudentiâ, et magnanimitate celeberrimus.

VI. *Novatores...* Lutherani à Luthero Saxone, ordinis Augustinianorum apostatâ, qui anno 1517, ex apostatâ hæreticus factus, ex hæretico hæresiarcha, devastavit Ecclesiam et imperium Germanicum: suos discipulos dici voluit *Evangelicos*, id est, Evangelii, ut aiebat, per Catholicos depravati et à se restituti, sectatores. Hi in plures sectas divisi sunt postea. Ex eâ enim impiâ radice pullularunt rami non minùs impii, Anabaptistæ, Sacramentarii, Confessionistæ, qui confessioni Augustinæ adhærere se protestantur; et quia error diù constans esse nequit, varii acceptis à Luthero dogmatibus sua adjecere commenta: undè apud Lutheranos dici possunt tot esse sensus quot capita... Sacramentarii seu Zuingliani à Zuinglio Constantiensi Canonico apostatâ, Ecolampadio, et Carlostadio sacerdote qui primus è clero apud Germanos uxorem ducere fuit ausus, asserunt in Eucharistiâ esse solum corporis Christi signum, &c... Anabaptistæ à Storkio qui à Luthero defecit, docent adultos, in infantiâ baptisatos, esse rebaptisandos; quia parvulis usu rationis carentibus inutilis est, ac proindè denegandus baptismus... Calviniani à Joanne Calvino Noviodunensi qui, circâ annum 1535, variis hæresibus Galliam et Sabaudiam infecit, nihil ferè in sanctâ religione reliquit incorruptum. Docuit, inter alia, Christi corpus non esse in Eucharistiâ realiter et substantialiter præsens, mandata Dei esse hominibus impossibilia, &c.... Protestantes dicti sunt Lutherani qui anno 1529 protestati sunt in Germaniâ, contrâ decretum quo tollebatur libera cuique re-

ligionis optio, et Catholicæ professio præcipiebatur. Nunc omnes 16 seculi Novatores nomen illud libenter admittunt... Michaël Servetus Hispanicus anno 1553, Genevæ operâ Calvinî flammis traditus est; pluralitatem personarum Trinitatis, et Ecclesiæ auctoritatem negabat... Enthusiastæ erant fanatici, qui raptus et extases sibi familiares esse gloriabantur, et solam orationem sufficere docebant... Sociniani à Fausto Socino Italo, Lælii Socini nepote, omnia ferè renovarunt portenta hæreseon, Sabellianæ, Arianæ, Macedonianæ, Pelagianæ, Calvinianæ, &c. Trinitatis et Incarnationis mysteria et Ecclesiæ Sacramenta negant: obiit impius Socinus anno 1604... Libertini, sic dicti ob effrenem, quam prædicabant et sequebantur, tum credendi tum vivendi libertatem; scripturas ridebant, mysteria ferè omnia rejiciebant: omnia omnibus licita esse volebant: omnia à Deo fieri dicebant, etiam ipsa peccata; aut potius peccatum nihil esse, nisi inane commentum... Ne-fandæ hujus libertatis amatores sunt multi, nostris temporibus, omnis religionis, aut potius, nullius sectatores... Adiaphoristæ, id est indifferentes, dicebant omnia speculativa et practica, quæ à diversis societatibus christianis proponuntur, esse ad salutem indifferentia; ità ut illa credere vel non credere, illis uti vel non uti possint sine peccato fideles, singuli pro bono pacis. Augentur quotidie nostris diebus hujus pessimæ doctrinæ sectatores.

Baïanistæ à Michaële Baïo Lovaniensi Doctore et Professore, cujus propositiones 76 à S. Pio damnatæ sunt, anno 1567; damnationem confirmavit Greg. XIII. anno 1579, et Lovanium misit Toletum, cujus operâ adductus est Baïus ad sincerè et solemniter damnandas propositiones, eo sensu quo fuerant damnatæ; nimirum *in rigore et*

in sensu ab auctore intento. In illis autem asser-
batur, 1°. Statum *naturæ puræ* esse impossibilem,
et Deum non potuisse creare Adamum nisi orna-
tum supernaturalibus donis quibus illum induerat
ipsâ creationis exigentiâ. 2°. Concupiscentiam et
ejus motus indeliberatos esse vera peccata. 3°. Li-
bertatem nihil aliud esse, ex scripturis, quam li-
berationem a servitute peccati, illam stare posse
cum necessitate antecedente relativâ, et liberum
arbitrium in solo voluntario residere. 4°. Nul-
lum esse medium inter charitatem audabilem et
vitiosam cupiditatem; ideo que quidquid non fit
ex charitate esse peccatum.

Synopsis decimi-septimi Ecclesiæ Seculi.

I. ANNO 1607, absolutæ sunt Congregationes,
dictæ *de Auxiliis*, inceptæ sub Clemente
VIII. occasione disputationum, quæ in Hispaniâ
exarserant inter Dominicanos et Jesuitas de gratiâ,
prædestinatione et Dei scientiâ. Clemens, advo-
catis et auditis utriusque partis Theologis pluri-
bus, nihil definivit. Pariter Paulus V. litem in
suspensio reliquit et utrique parti permisit pro-
priam tueri sententiam, modò censuram et odiosum
nomen alteri parti pars altera non affingeret; et
hactenus nullum de eâ re definitivum latum est
decretum.

Anno 1682 Clerus Gallicanus in Comitibus ge-
neralibus emisit *Declarationem de Ecclesiasticâ po-
testate* quæ valdè displicuit Innoc. XI. S. Pontifici,
et cujus hic est tenor:

*Ecclesiæ Gallicanæ decreta, et libertates a Majoribus
nostris tanto studio propugnatas, earumque fundamenta*

sacris canonibus et Patrum traditione nixa multa diruere moliuntur; nec desunt qui earum obtentu, primatum B. Petri, ejusque successorum Romanorum Pontificum, a Christo institutum, iis que debitam ab omnibus Christianis obedientiam, Sedisque Apostolicæ, in quâ fides prædicatur et unitas servatur Ecclesiæ, reuerendam omnibus gentibus majestatem imminuere non vereantur. Hæretici quoque nihil prætermittunt, quo eam potestatem quâ pax Ecclesiæ continetur, inuidiosam et gravem Regibus et Populis ostendent; iis que fraudibus simplices animas ab Ecclesiæ matris, Christi que adeo communione dissociant. Quæ ut incommoda propulsemus, Nos Archiepiscopi et Episcopi Parisiis mandato regio congregati, Ecclesiam Gallicanam representantes, unâ cum cæteris Ecclesiasticis viris nobiscum deputatis, diligenti tractatu habito, hæc sancienda et declaranda esse duximus.

I. Primum B. Petro ejusque successoribus Christi vicariis, ipsi que Ecclesiæ, rerum scriptualium et ad æternam salutem pertinentium, non autem civilium ac temporalium, a Deo traditam potestatem, dicente Domino: Regnum meum non est de hoc mundo; et iterum: Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari; et quæ sunt Dei, Deo; ac proinde stare Apostolicum illud: Omnis anima Potestatibus sublimioribus subdita sit; non est enim potestas, nisi a Deo; quæ autem sunt, a Deo ordinatæ sunt: itaque qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Reges ergo et Principes in temporalibus nulli Ecclesiasticæ potestati Dei ordinatione subjici, neque auctoritate clavium Ecclesiæ directè vel indirectè deponi, aut illorum subditos eximi à fide atque obedientiâ, ac præstito fidelitatis sacramento solvi posse; eamque sententiam publicæ tranquillitati necessariam, nec minus Ecclesiæ quam Imperio utilem, ut verbo Dei, Patrum traditioni, et Sanctorum exemplis consonam omninò retinendam.

2. Sic autem inesse Apostolicæ Sedi ac Petri successoribus Christi vicariis rerum spiritualium plenam potestatem, ut simul valeant atque immota consistant Sanctæ Ecumenicæ Synodi Constantiensis a Sede Apostolicâ comprobata, ipsoque Romanorum Pontificum ac totius Ecclesiæ usu confirmata, atque ab Ecclesiâ Gallicanâ perpetuâ religione custodita decreta, de auctoritate Conciliorum Generalium, quæ sessione quartâ et quintâ continentur; nec probari a Gallicanâ Ecclesiâ qui eorum decretorum, quasi dubiæ sint auctoritatis ac minùs approbata, robur infringant, aut ad solum schismatis tempus Concilii dicta detorqueant.

3. Hinc Apostolicæ potestatis usum moderandum per canones spiritu Dei conditos, et totius mundi reverentiâ consecratos. Valere etiam regulas, mores et instituta a Regno et Ecclesiâ Gallicanâ recepta, Patrumque terminos manere inconcussos; atque id pertinere ad amplitudinem Apostolicæ Sedis, ut statuta et consuetudines, tantæ Sedis et Ecclesiarum consensione firmatæ, propriam stabilitatem obtineant.

4. In fidei quoque quæstionibus præcipuas Summi Pontificis esse partes, ejusque decreta ad omnes et singulas Ecclesias pertinere, nec tamen irreformabile esse judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit.

Quæ, accepta a Patribus, ad omnes Ecclesias Gallicanas atque Episcopos iis, Spiritu Sancto auctore, præfidentes, mittenda decrevimus; ut id ipsum dicamus omnes, finis que in eodem sensu, et in eadem sententiâ.

II. Rom. Pont. Leo XI. Medicis, diebus 25... Paulus V. Borghese, a 1605 ad 1621... Greg. XV. Ludoviso, a 1621 ad 1623... Urbanus VIII. Barberini a 1623 ad 1644... Innoc. X. Pamphili, a

1644 ad 1655... Alexander VII. *Chigi* a 1655 ad 1667... Clemens IX. *Rospigliosi*, a 1667 ad 1670... Clemens X. *Altieri*, a 1670 ad 1676... Innoc. XI. *Odeschalchi*, a 1676 ad 1689... Alexander VIII. *Ottoboni*, a 1689 ad 1691... Innoc. XII. *Pignatelli*, a 1691 ad 1700.

III. *Script. Eccl.* Innumeros in omni genere præstantissimos scriptores tulit hoc seculum, potissimum Ludovici Magni ætate: quosdam tantum ex Ecclesiasticis appellabimus.

Anton. Arnauldus, Doct. Sorbonic. vir summi ingenii et maximâ scribendi facilitate donatus, sed famosus nimis in causâ Jansenii, etiam postquam quinque propositiones damnatæ fuerunt. Dolendum prorsus sic errasse virum qui fidem Ecclesiæ Catholicæ de præsentia reali, tam strenuè vindicavit adversus Claudium, in opere quod inscribitur: *La perpétuité de la foi de l'Eglise Catholique, touchant l'Eucharistie*.....obiit 1694... Abalius, Ruthenensis Ep. scripsit *medullam theologicam*; obiit 1669... Acherius Benedict. scripsit *spicilegium*; obiit 1685... P. Alexander, Dominicanus, edidit eruditas dissertationes in Vet. Testam. Hist. Eccles. Theologiam dogmaticam et moralem; obiit 1724... Arcudius dedit Concordiam Ecclesiæ Occidentalis et Orientalis in sacramentorum administratione, obiit 1621... Becanus Jesuita, accerrimus Hæreticorum impugnator, obiit 1624... Bellarminus Jesuita, Cardinalis, singulari doctrinâ et pietate notissimus, obiit 1621... Bollandus, Jesuita, fundamenta jecit operis immensi, *Acta Sanctorum*, &c. obiit 1665... opus illud sub nomine Bollandistarum continuarunt Jesuitæ, et usque ad 4um volumen mensis Octobris fuit productum... Bonacina, Referendarius Apostolicus, scripsit opera moralia, obiit 1674... Bos-

suetus, Divionensis, Doct. Paris. et Meldensis Episcopus, Eloquentiæ flumen, Theologiæ oceanus, malleus Hæreticorum, Ecclesiæ Gallicanæ oraculum et decus, permulta in vario genere scripsit, et omnia accuratè, perspicuè, facundè et nervosè; obiit 1704... Baillet, eruditione et criticâ celebris, edidit, inter alia, vitas Sanctorum fabulis et incertis expurgatas, obiit 1706... Bordoüis, Jesuita, Præconum verbi divini facilè princeps, obiit 1704... Cornelius a Lapide, Jesuita, Commentaria in scripturam 10 vol. in fol. edidit, obiit 1637... Comitulus, Jesuita, in dogmatica et morali doctus et castigatus, obiit 1626... Chopinus, Andegavensis, edidit præ aliis, tractatum de Hierarchiâ Ecclesiasticâ... Cabassutius, Oratorianus, scripsit theoriam et praxim juris canonici, &c. obiit 1685... Diana, Theatinus, edidit 150 tractatus morales; obiit 1663... Delrio Jesuita, Salmanticensis Doct. multa in scripturam et de Theologiâ scripsit; obiit 1608... Deschamps, Jesuita, hæresim Jansenianam confutavit, obiit 1701. Duvallius Prof. Sorb. Theologiam edidit, obiit 1608... Ducasse, Officialis Condomensis, scripsit de Jurisdictione, obiit 1697... Dupin, Doct. Sorb. multa edidit; at multa etiam castigationem desiderant, obiit 1720... Estius Duacensis Cancellarius, scripsit in Script. sacram, et theologiam; obiit 1613... Evellonius Andegavensis Canonicus scripsit præsertim de excommunicatione; obiit 1651... S. Franciscus Salesius multis operibus quæ tenerrimam pietatem spirant insignis, obiit 1622. Fléchier, Nemausensis Ep. eloquens concionator, obiit 1710... Fenelonius, Archiep. Camerac. clarus morum suavitate, pietate amabili omnibusque excellentis ingenii dotibus quæ in operibus suis relucet, obiit 1715... Frassenius Franciscanus, multa scripsit in Scripturam et alias theolo-

giæ partes, obiit 1711... Fagnanus, insignis Canonista Romanus, scripsit eruditissimè de Decretalibus; obiit 1678... Farinacius juris-consultus multa scripsit, obiit 1625... Gerbasius, Doctor Sorbonicus, scripsit inter alia, *De Causis Majoribus*, et de potestate Regum in apponendis impedimentis Matrimonium dirimentibus; obiit 1699... Gonetus, Dominicanus, Clypeum Theologiæ Thomisticæ edidit; obiit 1621... Genetus Vasionensis Ep. auctor est Moralis Gratianopolitanæ; obiit 1702... Godellus Venciensis Ep. multa et metricè et solutâ oratione scripsit; obiit 1672... Habertus, Doct. Sorb. Episcopus Vabrensis, Jansenismum validè aggressus est et confutavit, obiit 1668... Habertus alter, Doct. Sorb. dedit Viroduni praxim pænitentiae, et Catalauni Theologiam universam, obiit 1718... Henriques, Jesuita, dedit summam Theologiæ moralis, obiit 1610... Huetius, Abrincensis Episcopus, doctissimus, multa eruditè scripsit, quæ inter, eminet ejus *Demonstratio Evangelica*, obiit 1721... Holden, Anglus, Doctor Paris. dedit *Divinæ fidei analysim*. De eodem argumento *Regulam Fidei Catholicæ* scripsit Franc. Veron percelebris ejusdem seculi *Controversista*; opus utrumque maximo cum fructu legetur, ad secernendos articulos fidei, ab iis de quibus disputare possunt inter se Theologi... Juenin Oratorianus scripsit de Sacramentis, et institutiones theologicas quæ Romæ condemnatæ fuerunt, obiit 1713... Labbeus, Jesuita, insudavit cum Cossartio collectioni Conciliorum, cui supplementum dedit Balusius; obiit 1667. Aliam Collectionem seculo sequenti edidit Harduinus Jesuita. ...De Lugo, Jesuita, Cardinalis plurima de Theologiâ et Jure scripsit, obiit 1643... Laymantius Jesuita, edidit Theologiam moralem, obiit 1643. ... Lessius, Jesuita, scripsit de Jure et Justitiâ, obiit

obiit 1621.... Launoïus, Doctor Parisiensis, eruditissimus, multa scripsit; sed plurima castigationem desiderant... Mabillonius Benedictinus, in antiquis monumentis versatissimus, innumera eruditè scripsit; obiit 1707... De Marca, celeberrimus Jurisconsultus, Tolosensis primùm Episcopus, designatus postea Archiep. Pariensis, scripsit de concordia Sacerdotii et imperii; obiit 1662. ... Morinus, a Perronio ex Calvinismo ad Catholicam fidem conversus, Oratorianus factus, fuit profundæ eruditionis theologus; obiit 1659... Menochius Jesuita breves, sed accuratas dedit in scripturam sacram interpretationes, quarum editionem auxit P. Turneminius multis dissertationibus; obiit 1655... Nicolius, Braccal. Parif. multa scripsit et piè et eruditè. Utinam Jansenismo nunquam favisset! Nihilominus de Ecclesiâ Catholicâ benè meritus est eximiis suis adversus Protestantés operibus: *Les Préjugés légitimes; L'Unité de l'Eglise; Les Prétendus Réformés convaincus de schisme; La perpétuité de la foi sur la présence réelle*; huic ultimo operi allaboravit cum Arnaldo; obiit 1695... Norisus, Card. historiam Pelagianorum confecit, obiit 1704. Pascalius hic appellandus, propter eximium opusculum, *Pensées sur la Religion*; obiit 1662... Papin ex Calvinistâ Catholicus, egregiè scripsit pro catholica fide; obiit 1709... Perronius Ebroic. Ep. Cardinalis, Hæreticorum malleus, obiit 1618... Petavius Jesuita, in Theologiâ dogmaticâ versatissimus, in Chronologiâ profundissimus, obiit 1652... Pezero, ex familiâ S. Bernardi, evangelicam historiam eruditè delineavit; obiit 1706... Polus Londinensis mirâ arte et methodo digessit *Synopsin Criticorum* in S. Scripturam, opus utilissimum; obiit 1679... Raynaud (Théophilus) Jesuita, eruditionis prodigium, edidit 20 vol. in fol. sed non castigata;

obiit 1663... Ruinardius Benedictinus acta sincera
 Martyrum collegit; obiit 1709... Suares Jesuita,
 pietate et scientiâ commendandus, Tractatus theo-
 logicos 24 vol. in fol. composuit, obiit 1677...
 Salius Jesuita edidit Annales Vet. Test. obiit
 1640... Sambovæus, Doctor et Prof. Sorbonicus,
 casuum conscientiarum solutiones dedit, obiit 1677...
 Serarius Jesuita scripsit commentaria in Scriptu-
 ram, obiit 1660... Simon (Richard) Oratorianus
 multa scripsit eruditè, nonnulla audaciùs et cas-
 tigatus a Bossueto; obiit 1712... Sirmundus Je-
 suita dedit collectionem Conciliorum Galliæ, et
 multa alia; obiit 1651... Spondanus, Apamiensis
 Ep. dedit compendium Annalium Baronii, et illos
 persecutus est; obiit 1643... Sammartani fratres
 dederunt Galliam Christianam quam auxit Sam-
 martanus Benedictinus, et persecuti sunt sequenti
 seculo Hodinus et Bricius Benedictini... Sacy
 (Le Maître) Presbyter Parisiensis, meritò cele-
 bris variis versionibus quas confecit sacrarum scrip-
 turarum, libri *de Imitatione Christi*, et diver-
 sorum operum SS. Patrum; ob. 1684... Sylvius
 Duacenæ Univ. decus multis lucubrationibus præ-
 fulget, 6 vol. in fol. contenta dedit opera, obiit
 1649... Tannerus Jesuita scripsit præsertim de
 Judice controversiarum, obiit 1632... Thomassinus
 Oratorianus scripsit potissimum de disciplinâ
 Ecclesiasticâ, obiit 1695... Tirus in scripturam
 sacram doctè scripsit, obiit 1636... Tillemontius,
 immensâ eruditione scripsit *Mémoires pour servir
 à l'Hist. Ecclési.* &c. *Histoire des Empereurs*, &c.
 obiit 1698... Vasquesius, Jesuita, theologica opera
 edidit 10 vol. in fol. obiit 1604... Walton, Anglus
 Cestriensis Ep. Scripturæ prolegomena exaravit,
 et adornavit Polyglotta Londinensia; obiit 1661
 ... Walemburgenses Fratres, ambo Episcopi, exa-
 raverunt 2 vol. in fol. opera polemica adversus

Protestantes ; ea ipsi contraxere in unicum volumen in 12, quod pluries editum fuit, et Parisiis anno 1768, typis *Barbou*, pretiosum opus theologiæ candidatis ; obiere 1669—1675... Witassii Sorbonici Professoris opera eruditione plena, obiit 1715. Multos alios omittere cogit brevis hujus libelli ratio.

IV. *Ord. Reg. &c.* Congregatio Benedictinorum S. Mauri ortum ducit à reformatione factâ in Lotharingiâ à *P. de la Cour*, anno 1600. Lemovicis introducta anno 1613, et deinceps per totam Galliam ; ut sit avitæ pietatis et scientiæ indagatrix et amatrix.... Anno 1604, revocantur in Galliam Jesuitæ, qui anno 1594 Parisiensi Senatus-consulto expulsi fuerant... Doctrinariorum familia à Cæsare Busæo, qui obiit 1607, ortum habuit ad rudes catechisandos et pauperes evangelisandos... Oratorii Gallicani auctor est Card. Berullius, qui anno 1611 seculares Presbyteros congregavit ; ut, sub Jurisdictione Episcoporum, lac aptum pueris et solidum adultis cibum præberent... Congregatio Canonorum Regularium S. Genovefæ, reformata anno 1624 à Carolo Faure, protegente Cardinali de Rupefulcaldinâ... Congregatio Missionis, sive Lazaristarum anno 1625 à S. Vincentio à Paulo, qui obiit 1660, instituta ad mores Clericorum formandos et Laïcorum reformandos... Familia Presbyterorum S. Nicolai è Chardoneto, ab Adriano Bourdoisio, anno 1631, instituta ad plebem clerumque reformandum... Sansulpitiana Presbyterorum secularium Societas, anno 1642, ab Olerio Abbate adunata, ad Sacerdotii candidatorum institutioni, sub Episcoporum beneplacito, allaborandum... Eudistarum Ecclesiastica societas, ab Eudesio qui obiit 1680, cœpit in Normanniâ anno 1643, ut clerici in Seminariis ad perfectionem Ecclesiasti-

cam; et Christiani in Missionibus ad perfectionem christianam adducantur.... Trapensium Ordinis Cisterciensis reformatio instituta anno 1662, ab Armando *le Bouthillier de Rancé*, ut religiosi in arctâ viâ quæ ducit ad vitam, arctissimè sed velocissimè, gradientur.

V. *Principes...* In Germaniâ, Rodolphus II. obiit 1612.... Mathias, obiit 1619.... Ferdinandus II. obiit 1637.... Ferdinandus III. obiit 1657.... Leopoldus Ignatius, obiit 1705: anno 1683, Vienna obsessa est à Turcarum exercitu numero 200,000, duce Carâ Mustaphâ Mahumetis IV. ministro; at victus à Sobieski Polonorum rege, levi cum copiarum manu, ejus exercitus dilapsus est.... In Hispaniâ, Philippus II. obiit 1598... Philippus III. anno 1610, ex Hispaniis expulit Mahumetanos Mauros, qui exierunt numero 900,000; ipse obiit 1621.... Philippus IV. obiit 1665... Carolus II. obiit 1700... In Angliâ, Jacobus I. Mariæ Stuartiæ filius, litterarum amans, regnavit à 1603 ad 1625; favuit in Catholicos: in pacè continuavit duas præcipuas magnæ Britanniæ sectas, quarum una dicitur Anglicana, seu Episcopalis, quia Ecclesia Anglicana, à Cramnerio pseudo-reformatore reformata, Episcopos retineri voluit, altera est Presbyteranorum seu seniorum Ecclesias regentium, dicta etiam Puritanorum, quia nihil immutatum voluit Calvinianæ reformationi, quam dicunt purgatam ab omnibus Romanæ Ecclesiæ superstitionibus.... Successit Carolus I. qui Episcopali-bus præ Puritanis favit impensè: ejus subditorum furor eo usque prorupit ut, omnem humanitatis sensum excutientes, suo regi vitam crudeliter eripuerint anno 1649. Ad horrendum hoc facinus expiandum, jejunium solemne, singulis annis, in Angliâ celebratur die 30 Januarii quæ

dicitur in liturgiâ, *Dies Martyrii Caroli I.*... Olivarius Cromvellus, præcipuus hujus sceleris auctor, Protectoris Reipublicæ Anglicanæ nomen usurpavit et retinuit usque ad 1658, quo obiit... Deindè anno 1660, solium obtinuit Carolus II. qui obiit 1685: tunc Jacobus II. regnavit, et quia Catholicæ religioni favebat, à suis subditis expulsus anno 1689, à Ludovico Magno splendide exceptus fuit, et regali palatio, suppellectili, comitatu ac fortunâ cum suis auctus, obiit anno 1701. Intereâ Guillelmus Arausicanus Princeps, Jacobi gener, Magnæ Britannia solium occupat, obiit 1702... In Galliâ Ludovicus XIII. æquitate, pietate et armis illustis, anno 1638 se et Gallias Beatæ Mariæ Virginis tutelæ solemniter consecravit... Successit Ludovicus XIV. bello et pace *Magnus*, religione *Major*. Eo regnante Gallia ad supremum splendoris gradum evecta est, et omnis sua autoritas asserta Religioni quam ipse Rex corde et animo venerabatur. Regiis impensis curavit Missionarios Christi nomen portare Gentibus usque ad ultimas terras, obiit 1715.

VI. *Novatores.*... Arminiani ab Arminio Theologiae professore in Academiâ Leydensi, Bataviæ proceribus à Gomario collegâ denuntiatus est tanquàm hæreticus, qui deseruerat rigidos Calvinii de gratiâ et prædestinatione sensus; obiit Arminius 1609... Convocata est, anno 1618, Synodus Dordracena apud Batavos, quæ Arminianos damnavit, omnibus impositâ lege absolutâ obtemperandi: attamen nunc soli Genevenses duriora Calvinii systemata tuentur. Arminiani dicti sunt *Remonstrantes*, quia libellum supplicem exhibuerunt Bataviæ proceribus; Gomaristæ verò, qui libellum impugnarunt, dicti sunt *Contra-remonstrantes*. Plures fuerunt famosi Calvinianorum pseudoministri, præsertim Molinæus, Claudius et

Jurius, qui, pro virili parte, etiam mutatis quibusdam opinionibus, Calvinianorum errores propugnare conati sunt. Bâilius qui fuit Calvinista, aut potius omnis religionis irrisor, nefandissimum scripsit Dictionarium à quo tamquam à peste abstinendum... Richeristæ à Richerio Doctore Parisiensi, qui edidit librum de Ecclesiasticâ et Politicâ potestate, in quo omnem auctoritatem in membris, primariò et essentialiter residere contendebat; volebat v. g. jus de fide judicandi et peccatores excommunicandi essentialiter in totâ fidelium societate residere, undè Pastoribus communicatur. Damnatus est in Concilio Senonensi anno 1612. Huic judicio acquievit.

Janseniani dicti sunt à Jansenio, Doctore et Professore Lovaniensi, deindè Episcopo Yprensi; indefessò studio elaboravit librum qui inscribitur *Augustinus*, quia judicabat se sanam S. Augustini doctrinam, circà gratiam et liberum arbitrium, ut dicebat, à 500 annis à scholis exulem revocaturum. Extincto Jansenio anno 1638, editus est ejus liber et statim ab Urbano VIII. Bullâ *in eminenti*, anno 1641, proscriptus fuit. Anno 1649, Cornetus quinque propositiones, ex eo libro excerptas et à candidatis propugnatas, detulit Doctoribus Parisiensibus, qui eas detulerunt Episcopis. Gallicani Præsules scripserunt anno 1650 ad Innoc. X. qui post maturum duorum annorum examen, anno 1653, solemni Constitutione, *Cum occasione*, damnavit quinque sequentes propositiones.

1^a. *Aliqua Dei mandata hominibus justis, volentibus et conantibus, secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia quâ possibilia fiant.* Hæc propositio declaratur temeraria, impia, blasphemâ, anathemate damnata et hæretica.

2^a. *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.* Hæc propositio declaratur hæretica.

3^a. *Ad merendum et demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.* Hæc propositio declaratur hæretica.

4^a. *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in eo erant hæretici, quod vellent eam gratiam esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.* Hæc propositio declaratur falsa et hæretica.

5^a. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.* Hæc propositio declaratur falsa, temeraria et scandalosa; et intellecta eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat Prædestinatorum mortuus sit, declaratur impia, blasphema, contumeliosa, divinæ pietati derogans et hæretica.

Constitutionem Innoc. X. approbavit universa Ecclesia. Hoc fulmine attoniti fuere Janseniani; collectis tamen animis affirmarunt eas propositiones damnatas tantum fuisse quoad *jus et dogma*, sive in se absolutè; non verò quoad *factum*, sive in sensu libri Jansenii. At Alexander VII. anno 1656, celebri Bullâ *Ad sacram... sedem*, declaravit quinque propositiones fuisse expensas et damnatas in sensu ipsius libri Jansenii, et sic ab omnibus esse damnandas: cum autem Janseniani eas propositiones sic damnare renuerent, atque ut omnis eludendarum Apostolicarum definitionum intercluderentur aditus, Alexander VII. anno 1665, ad postulationem Cleri Gallicani, formulam præscripsit, in Bullâ *Regiminis*, ab omnibus subscribendam, his conceptam terminis.

Ego infra scriptus, Constitutioni Apostolicæ Innocentii X. datæ die 31 mensis Mai 1653, et Constitu-

tioni Alexandri VII. datæ 16 Octobris 1656, Summorum Pontificum, me subjicio; et quinque Propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen Augustinus, excerptas, et in sensu ab eodem auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio et damno, et ita juro; sic me Deus adjuvet, et hæc sancta Dei Evangelia.

Tunc Janseniani rigidiores negarunt id subscribi posse, nisi à perjuro; at perjurium hoc non timuere molliores; multi voluerunt in subscriptione Formularii distingui *jus* seu dogma, à *facto dogmatico* sive ab attributione propositionum libro Jansenii; *juri* seu dogmati definito internum quidem fidei et mentis assensum deberi; *facto* autem *dogmatico*, seu attributioni propositionum libro Jansenii, circa quod Ecclesia, inquebant, non est infallibilis, solum præstari posse silentium religiosum. Id declaraverunt in suis mandatis quatuor Episcopi, nempe Andegavenfis *Arnaldus*, Alestensis *Pavillon*, Bellovacensis *Busenval*, et Apamiensis *Caulet*. In jus vocati sunt illi Episcopi ab Alexandro VII. et postea à Clemente IX. qui ad preces mediatorum quorundam præsulum, anno 1669 quatuor rebelles ad pacem et communionem admisit; nullatenus tamen approbavit, ut patet ex ejus brevibus, distinctionem *juris à facto dogmatico* in subscriptione clam factâ ab Episcopis, quam ignorabat SS. Pontifex. Ab eo tamen tempore Janseniani, more Novatorum, æquivocationibus et restrictionibus mentalibus (quas abhorreere profitentur) usi sunt in subscribendo Formulario, sic involuti non facile produntur; hinc asseruerunt Jansenismum esse merum phantasma; sed hæc propositio damnata est à Clero Gallicano in Comitibus 1700: abusi sunt etiam Brevi quodam ab Innoc. XII. ad Episcopos Belgii misso, quo

declaturatur sufficere si, subscribendo, damnentur propositiones in sensu obvio libri Jansenii. Circâ annum 1700, asseruerunt non posse denegari absolutionem sacramentalem nolenti damnare propositiones in sensu Jansenii, at hujus conscientiæ casus solutio, anno 1705, solemniter damnata est à Clemente XI. in Bullâ *Vineam Domini*, in quâ asserit Jansenianos abuti auctoritate Clementis IX. et Innoc. XII. porro hæc Bulla, sicut omnes aliæ contrâ Baium et Jansenium latæ, summo cum plausu ab universâ Ecclesiâ sunt receptæ.

Hic est Jansenianus propriè dictus et rigidus. qui credit 1°. in præsentī statu voluntatem non agere, nisi ex majori *indeliberatâ* delectatione *relativâ* cœlesti vel terrestri; id est gratiâ vel concupiscentiâ. 2°. Gratiam omnem ita esse semper efficacem, ut semper obtineat effectum ad quem *relativè* ordinatur; undè nec ei resistitur nec illi *potest resisti*, privando eam effectū, quem habere potest *relativè*. 3°. Libertatem meriti stare posse cum necessitate simplici, antecedente, *relativâ*. 4°. Deum sincerè, affectivè non velle salutem æternam *aliorum quam Prædestinatorum*. 5°. Christum non obtulisse Patri sanguinis sui pretium, pro salute æternâ *aliorum quam Prædestinatorum*.

Primus Jansenismi promotor, et fortè auctor fuit Abbas Sancyranus *de Haurane du Verger*, qui obiit anno 1643... Secundus fuit Antonius Arnaldus, qui anno 1642 apologiam pro Jansenio edidit. Cum pertinax in Jansenianarum propositionum defensione persisteret, ex Doctorum Sorbonicorum numero expunctus est, anno 1656... Tertius, fuit Quesnellus Oratorianus, cujus 101 Propositiones, ex libro *Considerationum moralium* extractæ, à Clemente XI. proscriptæ sunt cele-

berrimâ Constitutione *Unigenitus* ab omni Ecclesiâ receptâ.

Laxioris et rigidioris disciplinæ Propositiones plurimæ *in globo* damnatæ sunt à Clemente VIII. anno 1602, de confessione per litteras... ab Alexandro VII. anno 1665, Propositiones 28... Anno 1666, Propositiones 45... ab Innoc. XI. anno 1679, Propositiones 65... Anno 1682, de sigillo confessionis una... ab Alexandro VIII. anno 1690, Propositiones 31, et eodem anno duæ de peccato philosophico... anno 1700 à Clero Gallicano in Comitibus damnatæ sunt Propositiones 127; porro laxiores illæ opiniones natæ videntur ex probabilismo, id est, ex principio falso, à multis hoc seculo propugnato; nimirum unumquemque posse in moralibus eam sententiam sequi quæ minus probabilis apparet, relictâ probabiliori.

Quietistæ sunt falsi quidam mystici quorum hæc sunt præcipua placita. Anima in superiori perfectionis gradu et Deo intimè unita stare debet in perfecto quietismo, nihil petens, nihil desiderans nec suam salutem, nihil metuens, nec ipsas inferni pœnas. In Deo tota absorpta, illo tota pascitur in quietudinis oratione; atque in hoc statu ei prorsus indifferentia evadunt cogitationes quæcumque, quæcumque desideria, acta etiam vel impuriora, cum hæc tunc pertineant ad partem infimam animæ, non ad supernam totam Deo inebriatam, quæ proindè ex his perturbari non debet. Monstruosum hunc errorem, qui fuit olim plurimarum Sectarum, renovavit 17° seculo Michaëlis Molinos Hispanus presbyter. Propositiones 68, ex ejus operibus extractæ, damnatæ fuerunt ab Innoc. XI. an. 1687.

Turpis hic et infamis Molinosi quietismus is non fuit cui favit Domina Guyon, cum Fene-

Ionio Arch. Camerac. iste purior certè erat, sed ex eodem falso principio manabat, et gravissimis erroribus viam aperiebat: hinc Innoc. XI. 23 prop. extractas ex libro *de Placitis Sanctorum* damnavit in globo anno 1699; non tamen ut hæreticas. Huic censuræ statim ex animo acquievit Auctor non minus humilitate et obedientiâ, quam ingenio, facundiâ, scientiâ, et pietate illustris, sicque finitus fuit error.

Synopsis decimi-octavi Ecclesiæ Seculi.

I. ANNO 1725, celebratum est Romæ Concilium præside Benedicto XIII. SS. Pontifice, in quo declaratum est, Constitutioni *Unigenitus* sincero animo ab omnibus parendum esse... Anno 1727, celebratum est Conc. Ebredunense in Delphinatu, præside Tensino Cardin. Arch. Lugd. et regni administro. In eo Conc. D. Soanen, ab omni officio tum Episc. tum Sacerd. suspensus est, ob ejus pertinacem novitatibus adhesionem.

II. *Rom. Pont...* Clemens XI. *Albani*, à 1700 ad 1721, doctrinâ et pietate commendandus, bis recusato Pontificatu illustris, illoque difficillimis temporibus prudenter gesto illustrior... Innoc. XIII. *Conti*, à 1721 ad 1724... Benedictus XIII. *Orsini*, Dominicanus, sanctitate illustris, à 1724 ad 1730. ... Clemens XII. *Corfini*, à 1730 ad 1740... Benedictus XIV. *Lambertini*, à 1740 ad 1758... Doctissimum hunc Pontificem inter Scriptores hujus seculi iterum appellabimus.... Clemens XIII. *Rexxonico*, à 1758 ad 1769... Clemens XIV.

Ganganelli, Franciscanus, à 1769 ad 1774... Die 21 Julii an. 1773, Bullam promulgavit quâ extinxit ordinem *Societatis Jesu*, atque illius membra vitæ communi restituit... *Pius VI. Braschi*, titulis omnibus spectatissimus, genere, scientiâ, pietate, prudentiâ, mansuetudine, beneficentiâ, liberalitate in egenos omnes: hunc Pontificem Deus voluit, difficilioribus quæ unquam extiterunt temporibus, Ecclesiæ suæ præesse, ut in sacro monte positus, omnibus Christi fidelibus et scientiâ luceret, et charitate arderet. Multos annos adhuc vivat optimus Pontifex ad Ecclesiæ decus et tutamen!

A Pontificatu Clementis XIV. publicari desit Bulla *in Cœrâ Domini*, quæ illâ die, singulis annis, Romæ a longo tempore solemniter promulgabatur.

III. *Script. Eccl.*... Innumeri fuere de Religione et Ecclesiâ benè meriti, eruditis in S. Scripturam lucubrationibus; accuratioribus operum SS. Patrum editionibus; Tractatibus theologicis de *Dogmate* et *Morali*; collectis Histor. Eccles. monumentis; sacris concionibus; aliis demùm operibus, sive asceticis ad pietatem promovendam apud omnes cujuscumque sexûs, ætatis, et conditionis Fideles, sive polemicis adversus hæreticos qui Ecclesiam Catholicam, aut incredulos qui Religionem Christianam omnibus artibus impugnarunt. E tot et tantis viris paucos tantum appellare finit præsens hoc institutum.

Primo ordine, non ex dignitate tantum, sed et ex doctrinæ sacræ affluentia, laudandus S. Pontifex Benedictus XIV. cujus opera 16 voluminibus in fol. comprehenduntur, scripsit de multis... de canonisatione Sanctorum; quod quidem argumentum ita discussit, ut nihil desiderandum superfit... de institutione festorum in honorem Jesu Christi et B. Mariæ Virginis... de sacrificio

Missæ et aliis: edidit Institutiones Ecclesiasticas de innumeris ad disciplinam pertinentibus. Canonici juris non minus quam S. Theologiæ peritus, atque in omnibus omnium Ecclesiarum monumentis versatissimus, scripsit eximium opus, *De Synodo Diocesana*, libris 13 comprehensum; nullum certè magis abundat gravioribus quæstionibus, et sapientioribus responsis; omnibus Theologis summæ utilitati est, ab illis nunquam satis evolvendum, ut et ejusdem S. Pontificis *Bullarium* in quo multa solvens, certa dat principia ad plura solvenda.

Argentré (D') Doctor Sorbonicus, Episcopus Tullensis, edidit pretiosam collectionem *Judiciorum* S. Facultatis Parisiensis, 3 vol. in fol. obiit 1740. Babin, auctor Andegavensium Collationum; opus istud sat celebratur variis ejus editionibus quæ singulæ ab eruditis viris recognitæ fuerunt: obiit 1734... Bergier, Presbyter Vesuntiensis, Ecclesiæ Parisiensis Canonicus, scientiâ et modestiâ commendabilis, multis operibus debellavit *Roussau*, *Freret*, et alios ætatis nostræ incredulos; obiit anno 1790.... Berthier, Jesuita, in Divinis Litteris et aliis versatissimus, cum incredulis constanter manus conferuit, illosque expugnare non destitit in Diario Trevoltenfi (*de Trevoux*) quod tot annis multâ cum omnium bonorum laude digessit: ultimus fuit e continuatoribus Hist. Ecclesiæ Gallicanæ a P. Longueval inceptæ. Suis studiis ereptus confecit pia atque erudita commentaria in *Psalms* et *Isaiam*; obiit 1782... Buttler, Presb. Anglus, Præses Collegii Audomarensis in Galliâ, Anglicè scripsit *vitas Sanctorum*, 12 voluminibus; pius, eruditus et sagax criticus, obiit 1782. A Critico, non minus pio erudito et sagaci Gallicè translatus fuit opus 12 volum. et bis editum typis *Barbou*... Bullet, in Academiâ Vesuntianâ Theo-

logiæ Professor, clarus multis operibus, et maximè suis Responsis criticis adversùs incredulorum objectiones, et suâ historiâ de institutione Christianæ Religionis ex solis Ethnicis Auctoribus. Utrumque opus Gallicè editum; ultimi ideam illi, ut probabile est, suggessit opus de simili argumento, priùs editum à P. *Coloniâ* Jesuitâ. Iste obiit 1741, et *Bullet* 1775.... Bissy Card. Ep. Meldensis, Documenta Pastoralia, adversus Jansenium et Quesnellum perspicuè et nervosè scripsit; obiit 1737.... Calmetus, Benedictinus, Abbas (de Senones) in Lotharingiâ, cujus opera, et maximè Commentaria in Sacram Scripturam omnibus nota, omniumque Theologorum manibus trita, auctorem satis commendant; obiit 1757. Primo huic et *fundamentali* operi de Scripturâ quasdam dissertationes criticas addidit D^{us} *De Vence*, Doctor Sorb. Capituli Nanceienlis Ecclesiæ Primarius, et D^{us} Rondet laicus, indefessus scriptor, in sacris litteris versatissimus, sed in multis abreptus præjudiciis quæ ex Janseniana sectâ hauserat; obiit 1785. DD. De Vence et Rondet in Bibliis suis adhibuerunt versionem multâ laude dignam P. Carrieres Oratoriani, qui obierat an. 1717... Cellier, Benedict. Auctorum Ecclesiasticorum Historiam gallicè texuit 23 vol. obiit 1761... Collet Presb. e Cong. Mission. S. Laz. scripsit de universâ ferè theologiâ dogmaticâ et morali, de officiis Pastorum, Regularium, et Laïcorum, &c. &c. maximâ scribendi facilitate donatus, utinam illi non tam indulisset; sed ejus opera inoffenso pede legi possunt, et maximæ sunt utilitati junioribus Theologis et aliis; obiit 1770... Concina, Jesuita, de rebus theologicis eruditè disseruit; obiit 1756. ... Drouin, Dominicanus, Doct. Paris. scripsit de Sacramentis 2 vol. in fol. obiit 1742... Duguet, Oratorianus presbyter, permulta opera fa-

cundè et eruditè edidit, quæ omnia et maximam sacrarum litterarum scientiam probant, et teneram pietatem spirant: ut absolutissimum opus habetur illud cui titulus, *Principes de la foi*. Si partibus Arnaldi et Quesnelli adhæsit, semper temperatus visus est in suâ dicendi, scribendi et agendi normâ, et abhorruit a convulsionibus, diæteriis, injuriosis libellis et aliis artibus quibus usi fuere sectarii ad suos errores propagandos... Fleury, Abbas (*du Loc-dieu*) Regi a Confessionibus, pius et eximius scriptor, atque sagacissimus criticus, multa edidit pueris et senibus, dominis et famulis, clericis ut et laicis perutilia. Historiam Ecclesiasticam, pretiosis adornatam procemiis, dilucidè exaravit 20 voluminibus, usque ad an. 1414: obiit 1723, magnum sui desiderium relinquens pro subsequentibus temporibus quorum historiam, usque ad an. 1595, 16 voluminibus texuit P. Fabre Oratorianus. Generalis totius operis index a D. Rondet uno volumine in 4° comprehensus fuit... Gibert Juris et Theolog. Doctor scripsit corpus Juris canonici, consultationes canonicas in Sacramenta, Traditionem Ecclesiæ de Sacr. Matrimonii, 3 vol. in 4; notas apposuit *Juri Ecclesiastico* D. Van-Espen; obiit 1736... Giraudeau, Jesuita, scripsit *Præxim Linguae Sacræ* in 4, ablegat puncta vocalia, sed diversâ methodo ac Masclef. exaravit opus eximium, *L'Evangile médité*; obiit an. 1774. ...Harduinus, Jesuita, Litterati Orbis portentum, novam edidit Conciliorum collectionem, in antiquitate excolendâ simul et tollendâ pervicacissimus; obiit 1729... Hericourt, Juris-consultus Parisiensis, suo ordine, et distinctis sententiis, clarâ methodo digessit *Leges Ecclesiasticas Galliæ*; alia etiam scripsit; obiit 1753... Houdry, Jesuita, ordinavit Bibliothecam Concionatorum, 22 vol. in 4°. ob. 1729... Helyot Trin. Ord. S. Franc.

adornavit historiam variorum ordinum Regularium, 8 vol. in 4, obiit 1715... Houbigant, Oratorianus, in Linguis Orientalibus versatissimus, novam editionem Bibliorum Hebraicorum absque punctis vocalibus, et versionem confecit, additis Prolegomenis, præfationibus in varios Script. libros, et notis, quæ maximam auctoris et eruditionem et sagacitatem probant; in nonnullis tamen, et maximè in corrigendo ad libitum textu, ubi aliqua ipsi occurrit difficultas, non fuit sat temperatus; obiit 1783... Kennicott, Anglus, Doct. Oxoniensis, collegit, infinito labore, 2 vol. in fol. *variantes* lectiones Hebraici textus Vet. Testam. ex omnibus manuscriptis melioris notæ quos in Europâ consulere potuit; obiit 1783... Ineunte hec seculo Græci textus novi Testamenti *variantes* summi curâ collegerat Millius Doct. Oxoniensis, illisque affixerat Prolegomena multa eruditione referta; obiit 1707... Opus utrumque utilissimum certè iis omnibus qui studio S. Scripturarum incumbere volunt; et ex illis adversus incredulos demonstratur *variantes* Scripturarum, quocumque sint numero, nullatenus illarum authenticitati officere; quippe quod omnes propè sint de locis quæ ad substantiam rerum non pertinent, et si quædam de illis inveniantur, facile ex manuscriptorum collatione et aliis critices regulis ad veram lectionem revocantur... Ladvocat, Doct. et Professor Sorbonicus, in Sacris Litteris et aliis etiam versatissimus, orientalium linguarum maximè peritus, exaravit Grammaticam Hebraicam, scripsit de Conciliis in genere, et nonnullas edidit dissertationes de variis S. Script. locis; obiit 1765... Lami Oratorianus edidit Apparatum biblicum et alia; obiit 1715... Languet, Senonensis Archiep. multa nervosè scripsit in Jansenianam hæresim, &c. obiit 1753...

Longueval, e Soc. Jesu, scripsit historiam Ecclesiæ Gallicanæ, usque ad 9um volumen; illo defuncto an. 1735, eandem persecuti sunt usque ad annum 1559. PP. Fontenai, Brumoi, Berthier, ex eadem societate... Macquer, Jurisconsultus Parisiensis, 2 vol. in 8. compendiosè deinceps Historiam Ecclesiasticam, juxta methodum illust. Præsidis Henault pro Galliarum historia; ob 1770. Idem opus, 3 voluminibus, editum est anno 1768; sed cautè legi debet, cum in multis erret vel auctor, vel editor... Marsollier Archid. Ussetiensis, plurimorum Sanctorum vitas et alia scripsit; obiit 1727. ... Masclef. Canonicus Ambianensis, litter. oriental. peritus, novam adornavit methodum legendi textum Hebraicum absque punctis vocalibus. Grammaticam Hebraicam confecit, ut suum systema probabile redderet, et reverà multos, vel inter eruditissimos Hebraisantes, patronos habuit; obiit 1728... Massillon, Orat. Episcopus Claromontensis, quo nullus inter verbi divini præcones facundior, nullus intimâ cordis humani indagatione, atque analysi sagacior; obiit 1742.... Mauduit Orat. eximiam Evang. Act. Apost. et Epist. S. Pauli analysim scripsit; obiit an. 1709... Merre (Le) Jurisc. Paris. 12 vol. in fol. collegit acta Cleri Gallicani; obiit 1729... Anno 1762 Clerus Gallicanus statuit in unum colligendos esse suos *Processus verbales*, qui innumeris voluminibus sparsi erant, et quorum plures manuscripti tantum aut fuerant, aut inveniebantur. Opus prodit successive 7 voluminibus comprehensum, et *Processus verbales* exhibet usque ad annum 1745. Multum pretiosæ sunt duæ illæ collectiones, quæ tot exhibent monumenta ad illustrem Galliarum Ecclesiam spectantia... Montfaucon, Benedict. vir infinitæ memoriæ et eruditionis, multa scripsit, et potissimum Antiquitatum cum supplementis 15

volumina; novam confecit editionem operum S. Athanasii et S. Chrysostomi, &c. &c. obiit 1741. ... Muratori, Italus, verè prodigium ea quà affluebat in omnibus scientiâ, scripsit innumera opera; ex illis plurima sunt de rebus theologicis: excellens Auctoris iudicium probat illud quod inscripsit, *Lamindi Pritanii, de ingeniorum moderatione in religionis negotio*... Pontas Ecclesiæ Parisiensis Pœnitentiarius, confecit vocabularium de casibus conscientiæ 3 vol. in fol. obiit 1728... Anno 1732, 2 volum. edita fuere Responfa de Casibus Conscientiæ, data a D. D. De Lamet et Fromageau Doct. Sorbonicis... Pouget, Oratorianus, orthodoxæ fidei documenta dilucidè et accuratè contraxit in Catechismo Mons-pessulano (de Montpellier). Opus illud Latine transtulit P. Desmolets ex eadem Oratorii Congreg. addidit in integro omnes textus, tum S. Scripturæ, tum Concil. tum SS. PP. qui in opere tantum citantur; illæ *Institutiones Catholicæ*, 2 vol. in fol. comprehensæ, haberi possunt ut corpus integræ theologiæ: obiit P. Pouget an. 1723. Notandum nonnullas Gallicas editiones eximii istius operis erroribus Jansenii et Quesnelli aspersas fuisse... Quien (Le) Dominicanus, *Orientem Christianum* exaravit 3 vol. in fol. edidit opera S. Joan. Damasc. et scripsit adv. Le Courayer, de nullitate *Ordin. Anglicanarum*, &c. ob. 1733... Renaudot, Presb. Paris. Historiæ et Oriental. linguarum peritissimus, multa eruditè scripsit de Orientalibus liturgiis, et aliis; obiit 1720... Scheffmacher, Jesuita, versatissimus in polemicis adversus Protestantes, scripsit 12 epistolas quæ maximo sunt in pretio, de articulis a Protestantibus controversis: hæ epistolæ editæ iterum fuerunt 3 vol. an. 1769 a præstantissimo viro D. Terrisse, Doctore Sorb. et Decano Ecclesiæ Rothomagensis, qui et ipse ad-

didit unam epistolam *de præsentia reali*, dignam quæ 12 aliis annumeretur; obiit Scheffmacher 1733, et Ven. Decanus an. 1785 ... Semelier, Congreg. Doct. Christianæ Presb. auctor est Collationum Parisiensium de *Matrimonio, usurâ, &c.* obiit 1725... Sevoy Congreg. End. Presb. de Clerico ritè ad ordines suscipiendos instituendo, et de Ecclesiasticæ militiæ officiis, nervosè et oratorio stylo scripsit; obiit an. 1765... Turnelius, Doct. et Prof. Sorbonicus, admodum celebris, multos tractatus theologicos clarâ et optimâ scribendi ratione concinnavit; obiit anno 1729... Turneminius, Jesuita, mirâ eruditione et scientiâ clarus, Diarium Trevoltense exaravit multis annis; dedit editionem Menochii quam adornavit multis maximi pretii dissertationibus; obiit 1739... Van-Espen, Juriscons. et Doct. Lovaniensis, celeberrimus Canonista, scripsit *Jus Ecclesiasticum universum*; in hoc opere optimâ methodo digesto, fatentur omnes maximam elucere et veteris et novæ disciplinæ Ecclesiæ scientiam. Principiis de Jurisdictione Ecclesiasticâ, quæ tam solidis argumentis confirmaverat, si firmius ipse adhæsisset, nunquam ut canonicas approbavisset electionem et consecrationem schismaticam Ultrajectensis Episcopi, et fugisset omnes Sectariorum partes; obiit 1728.

IV. *Principes....* In Germaniâ Josephus, a 1705 ad 1711... Carolus VI. ultimus Austriacæ stirpis Imperator, a 1711 ad 1740... Carolus VII. Bavarus, a 1740 ad 1745... Franc. Stephanus, Lotharingus, a 1735 ad 1763... Josephus II. Archidux, electus anno 1765... Leopold II. electus an. 1790... Franciscus IV. el. an. 1792... In Hispaniâ, mortuo Carolo II. ultimo Caroli V. nepote, successit Philippus V. Borbonius, obiit 1745... Ferdinandus VI. usq. ad 1759... Carolus

III. usque ad 1788... Carolus IV. nunc regnans... In Angliâ, Guillelmo defuncto successa est Anna Daniæ Principissa, secunda Jacobi II. filia quæ obiit an. 1714... Successit Georgius I. Brunsvikæus, Hannoverius Elector, a 1714 ad 1727... Georgius II. a 1727 ad 1760... Georgius III. nunc regnans, publicis ut et domesticis virtutibus Regum exemplar, Suorum Pater atque etiam Alienigenarum, quibus dirâ tempestate jactatis tutum in Britannico imperio portum præbuit... In Galliâ Ludovico Magno e vivis erepto an. 1715 successit Ludovicus XV. cognomine *Le bien-aimé*, solum tenuit usque ad an. 1774; ei successit, nepos ex Filio Delphino tot virtutibus ornato, Ludovicus XVI. solemniori pompâ coronatus 11^a Julii die an. 1775. Tunc incredibili non tantum Gallorum omnium sed et exterorum applausu exceptus est Princeps justitiâ, clementiâ et sanctis moribus inclitus, totusque spirans et publicas Imperii et privatas subditorum suorum prosperitates. Illius regni prima initia fausta et splendida... Quam diversa eum manebant fata!... Sed his omnibus fortior fuit Rex, nec prosperis elatus, nec fractus adversis... In mediâ procellâ, cum horribior esset, confecto testamento, quod piæ ergâ Deum et Homines, sanctæ et tranquillæ mentis monumentum erit perenne... mirâ Dei providentiâ, Catholicæ Ecclesiæ sacramentis munitus... *ipse consolatus lugentes... vidit ultima magno spiritu*, die 21 Januarii 1793.... Quæ in Galliis secuta sunt quis ignoret?.....

V. Quæ præcesserunt ætates, insignes sunt institutione aut reformatione Ordinum et Congregationum quæ fuere decus et ornamentum Ecclesiæ Catholicæ. In duobus ultimis seculis demirari licuit *pium* (ut vocant P. P. Tridentini sess. 25 de Regul. cap. 16) *Institutum Societatis Jesu*, tot et

tantis viris celebre, et maximè tot optimis Magistris in juventute ad pietatem simul et ingenuas artes informandâ, quibus amissis, nulla jam in plerisque Galliarum provinciis extitit bona juventutis educatio. Demirari etiam licuit tot Congregationes, sivè virorum qui parvulis et pauperibus *evangelizarent*, aut clericos ad sacram militiam disponderent; sivè virginum Deo sacrarum quæ pueris et senibus, infirmis et ægrotis essent auxilio. Hæc, et similia præcedentium seculorum prodigia, paucorum mensium intervallo in Galliis, communi rerum omnium divinarum clade, perierunt.

VI. *Novatores...* Quesnellus, in opere; *Réflexions morales sur le N. Testam.* sub fallaci piarum considerationum cortice, omnes Jansenii errores renovavit. Propositiones 101 ex hoc libro excerptæ damnatæ fuerunt a Clemente XI. Bullâ datâ die 8 Septembris 1713, quæ incipit. *Unigenitus Dei Filius*, et ab universâ Ecclesiâ acceptata fuit. Quesnelli et Jansenii affectu nihil non moliti sunt integro hoc seculo ut dogmatici istius judicii vim infringerent; artes quascumque adhibuerunt, appellationes, *convulsiones* crudelitatem, et nonnumquam obscenitatem atque impietatem infames, ementita miracula, et maximè constantem adversus S. Pontificem et primos Ecclesiæ Pastores rebellionem... Eheu! pars magna fuerunt in iis quæ subsequutæ sunt Ecclesiæ Catholicæ ruinis... Justinus Febronius, Auctor pseudonymus, vero nomine *Hontheim*, Episcop. in partibus Myriophitensis, Trevirensis Archiep. suffraganeus, circa annum 1770 edidit, *De statu Ecclesiæ et legitimâ potestate Rom. Pontificis librum singularem*, in quo multa erant contraria Catholicæ doctrinæ de primatu honoris et jurisdictionis, jure divino, S. Pontificis, et renovabantur etiam Richerii errores de potestate Pastorum in Ecclesiâ. Opus istud avidè

exceptum fuit ab omnibus malevolis in Sanctam Sedem; sed ipse auctor errores suos revocavit in instrumento publico quod misit anno 1778 ad S. Pont. Clementem XIII. obiit anno 1790... Scipio De Ricciis, Episc. Pistoriensis (de Pistoia) anno 1786. Synodum Dioecesanam coegit, ibique in decretis de rebus ad fidem et disciplinam pertinentibus renovavit multos errores Baii, Jansenii, Quesnelli, Richerii, et alios addidit quibus subvertebantur et Hierarchia et Disciplina Ecclesiæ. Propositiones 85 ex illius Synodi Decretis damnavit Pius VI. suâ constitutione datâ 31 Aug. 1794, notis singulis propositionibus affixis.

Anno 1790 in Galliis divulgata fuit a Conventu nationali *Constitutio civilis Cleri Gallicani*; et illam juramento præstito acceptare jussi sunt omnes Episcopi et alii Ecclesiæ Ministri.... Quid de illâ sentiendum sit clarè et expressè docet S. Pontifex Pius VI. tum brevi lato die 11 Martii 1791, tum primis Litteris commonitoriis 13 Aprilis ejusdem anni, ubi eam dicit, *ex principiis coalescere ab hæresi profectis, adeoque in pluribus decretis hæreticam esse, et catholico dogmati adversantem, in aliis verò sacrilegam, schismaticam; jura primatus, et Ecclesiæ evertentem; disciplinæ, cum veteri, tum novæ contrariam; non alio denique consilio excogitatam atque vulgatam, nisi ad Catholicam Religionem prorsus abolendam*: * et paulò post S. Pontifex *Civicum juramentum appellat, errorum omnium venenatum fontem et originem, Catholicæque Gallicanæ Ecclesiæ mæroris præcipuam causam*. Idem quod S. Pontifex senserunt et docuerunt omnes Episcopi, sive Galliarum, 4 exceptis, sive Universi Orbis Catholici.

* V. 1as Litt. Commonit. 13 April, 1793, versùs medium, et alias quæ subsequutæ sunt Apostolicas Litteras.

Ex hac *civili Constitutione* nata est schismatica Galliarum Ecclesia ; initia sua debuit perjuriis, et incrementa stupris, adulteriis, incestis et sacrilegis nuptiis, rapinis et cædibus, atque atrociori quæ unquam extiterit in Sacerdotes catholicos et Fideles omnis sexûs, ætatis et conditionis persecutioni. Eversâ semel catholicâ Ecclesiâ, *ad quam prorsus abolendam excogitata fuerat Constitutio-
nalis*, Pseudo-philosophi, omni jam remoto obice, certo gressu perrexerunt ad perficienda impia sua adversus Dominum et Christum ejus consilia, ex longo meditata. In omnia Sacra inaudito usque huc furore debacchati sunt ; publicis decretis destructa fuere omnia ad unum monumenta, vel leviori tincta christianæ religionis signo ; templa aut diruta, aut polluta infandis abominationibus ; sacris Hymnis substitutæ sunt turpes et impiæ cantilenæ, et tremenda Dei ter Sancti altaria occupavit *Dea Rationis et Libertatis*. Ipsi Ecclesiæ *Constitutionalis* Ministris, numero permultis, post ejuratam publicè Christi fidem, impium hunc et impurum cultum promoventibus, Gallia, in qua tot seculorum tractu floruerat christiana et catholica religio, tota facta est publicum Atheismi templum.... Proh luctuosi dies quibus clauditur hoc seculum ! Dies illis annumerandi, de quibus sic loquebatur Christus Dominus : “ NISI BREVIATI FUISSENT DIES ILLI, SALVA NON FIERET OMNIS CARO.” (Matth. 24.)

FINIS.

INDEX COMPENDII

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ.

AD intelligentiam hujus indicis attendendum est ad valorem litterarum quæ nominibus subjunguntur.

- A. designat Antipapam.
- C. Concilium.
- D. Doctorem five Scriptorem Ecclesiasticum.
- G. Gentem five Populum.
- H. Hæreticum.
- P. Papam.
- R. Regem, Imperatorem aut Principem.
- S. Societatem, five Ordinem secularem aut regularem.

Quæ sequitur nota arithmetica designat seculum in quo vixit persona appellata.

18 AU 63

A Bælardus. H. 12.	Adrianus I. P. 8.
Abalius D. 17.	Adrian. II. P. 9.
Abdias. D. 1.	Adrian. III. P. 9.
Acacius. H. 5.	Adrian. IV. P. 12.
Acæmetæ. S. 6.	Adrian. V. P. 13.
Acherius. D. 17.	Adrian. VI. P. 16.
Acephali. H. 5.	Ægesippus. D. 2.
Adeodatus. P. 7.	Æriani. H. 4.
Ado. D. 9.	Agapetus I. P. 6.

- Agapetus II. P. 10.
 Agatho. P. 7.
 Agnoëtæ. H. 5.
 Akempis. D. 15.
 Alani. G. 5.
 A lapide. (Corn.) D. 17.
 Alaricus. R. 5.
 Albertus. D. 13.
 Albertus. A. 12.
 Albigenſes. H. 13.
 Alcuinus. D. 8.
 Alexander I. P. 2.
 Alex. II. P. 11.
 Alex. III. P. 12.
 Alex. IV. P. 13.
 Alex. V. P. 15.
 Alex. VI. P. 15.
 Alex. VII. P. 17.
 Alex. VIII. P. 17.
 Alex. R. 3.
 Alex. R. 10.
 Alex. D. 17.
 Alliacus. D. 15.
 Almaïnus. D. 16.
 Amalarius. D. 9.
 Ambroſius. D. 4.
 Amedeus. A. 15.
 Amuratus. R. 15.
 Anabaptiſtæ. H. 16.
 Anacletus. P. 2.
 Anaſtaſius I. P. 4.
 Anaſt. II. P. 5.
 Anaſt. III. P. 12.
 Anaſt. A. 9.
 Anaſt. R. 6.
 Anaſt. D. 6.
 Anaſt. D. 9.
 Andegavenſe. C. 5.
 Andreas. D. 7.
 Anicetus. P. 2.
 Anomæi. H. 4.
 Anſelmus. D. 11.
 Anterus. P. 3.
 Antiochenum. C. 3.
 Antoninus. R. 2.
 Antoninus. D. 15.
 Antonius. S. 15.
 Antropomorphitæ. H. 4.
 Apollinariftæ. H. 4.
 Apollonius. H. 1.
 Aquila. H. 2.
 Arauſicanum. C. 6.
 Arcadius. R. 5.
 Arcudius. D. 17.
 Arelatenſe. C. 4.
 Argentré. D. 18.
 Ariani. H. 4.
 Arias. D. 16.
 Ariminenſe. C. 4.
 Ariminenſis. D. 14.
 Arminiani. H. 17.
 Arnaldiſtæ. H. 12.
 Arnaldus. D. 17.
 Arnobius. D. 4.
 Aſcetæ. S. 4.
 Aſfeldius. D. 18.
 Athalaricus. R. 5.
 Athanaſius. D. 4.
 Athanaſius. H. 7.
 Athaulphus. R. 5.
 Athenagoras. D. 2.
 Attila. R. 5.
 Auguſtiniani. S. 13.
 Auguſtinus. D. 4.

Augustulus. R. 5.
 Avitus. D. 6.
 Aurelianus. R. 3.
 Aurelius, R. 2.
 Aureolus. D. 13.

B.

BABINUS. D. 18.
 Baianistæ. H. 16.
 Bajazetes. R. 14.
 Bailius. H. 17.
 Balduinus. R. 12.
 Bailletus. D. 17.
 Bannesius. D. 16.
 Barbosa. D. 17.
 Barnabas. D. 1.
 Barnabitæ. S. 16.
 Baronius. D. 16.
 Basileense. C. 15.
 Basilidiani. H. 2.
 Basilius. D. 4.
 Basilius. R. 9.
 Batavi. G. 16.
 Bavarus. R. 14.
 Becanus. D. 17.
 Beda. D. 7.
 Beguardi. H. 14.
 Bellarminus. D. 17.
 Bellovacensis. D. 13.
 Benedictini. S. 17.
 Benedictus I. P. 6.
 Bened. II. P. 7.
 Bened. III. P. 9.
 Bened. IV. P. 10.
 Benedictus V. P. 10.
 Bened. VI. P. 10.
 Bened. VII. P. 10.
 Bened. VIII. P. 11.
 Bened. IX. P. 11.
 Bened. X. A. 14.
 Bened. XI. P. 14.
 Bened. XII. P. 15.
 Bened. XIII. P. 18.
 Bened. XIV. P. 18.
 Bened. S. 6.
 Bened. S. 9.
 Berengarius. H. 11.
 Bergier. D. 18.
 Bernardinus. D. 15.
 S. Bernardus. D. 12.
 Berthier. D. 18.
 Bessario. D. 15.
 Beza. H. 16.
 Biel. D. 15.
 Bissy, D. 18.
 Bituricensis. C. 15.
 Blampinus. D. 18.
 Blesensis. D. 12.
 Blofius. D. 16.
 Boëtius. D. 6.
 Bogomili. H. 12.
 Bollandus. D. 17.
 Bonacina. D. 17.
 Bonaventura. D. 13.
 Bonifacius I. P. 5.
 Bonif. II. P. 6.
 Bonif. III. P. 7.
 Bonif. IV. P. 7.
 Bonif. V. P. 7.
 Bonif. VII. A. 10.
 Bonif. VIII. P. 13.

- Bonifacius. IX. P. 14. Capetus. R. 10.
 Bordaloüs. D. 17. Capræolus. D. 15.
 Bordinus. A. 11. Capucini. S. 16.
 Bossuetus. D. 17. Caracalla. R. 3.
 Brumoi. D. 18. Caranza. D. 16.
 Brunius. D. 18. Carlostadius. H. 16.
 Brunswikæus. R. 18. Carmelitæ. S. 12 et 16.
 Bucananius. H. 16. Carolus. D. 16.
 Bucerus. H. 16. Carolus. R. 8, 9, 17 et
 Bulgari. H. 12. 18.
 Bulletus. D. 18. Carpocratiani. H. 2.
 Bullingerius. H. 16. Carthusiani. S. 11.
 Bullionius. R. 11. Carus. R. 3.
 Burchardus. D. 12. Cassianus. D. 5.
 Burgundiones. G. 5. Cassiodorus. D. 6.
 Castrensis. D. 16.
 Cathari. H. 3.
 Catharinus. D. 16.
 Cedrenus. D. 12.
 Celestini. S. 13.
 Celestinus I. P. 5.
 Celest. II. P. 12.
 Celest. III. P. 12.
 Celest. IV. P. 13.
 Celest. V. P. 13.
 Cellerius. D. 18.
 Cerdoniani. H. 2.
 Cerinthiani. H. 1.
 Cezenas. H. 14.
 Chopin. D. 18.
 Christophorus. D. 5.
 Chrysologus. D. 5.
 Chrysostomus. D. 5.
 Cisterciensis. S. 11.
 Claromontanum. C. 11.
 Clavasius. D. 15.

C.

- C**ABASSUTIUS. D. 17.
 Cadalous. A. 11.
 Cæularius. H. 11.
 Cæfarius. D. 6.
 Cajetanus. D. 16.
 Caius. P. 3.
 Caius. D. 3.
 Calcedonense. C. 5.
 Caligula. R. 1.
 Calixtus I. P. 3.
 Calixtus II. P. 12.
 Calixtus III. P. 15.
 Calmetus. D. 18.
 Calvinistæ. H. 16.
 Camaldulensis. S. 11.
 Canones Apost. 1.
 Cantor. D. 12.
 Canus. D. 16.

- Claudius. R. 1.
 Clandius. H. 9 et 17.
 Clemens I. P. 1.
 Clem. II. P. 11.
 Clem. III. P. 12.
 Clem. IV. P. 13.
 Clem. V. P. 14.
 Clem. VI. P. 14.
 Clem. VII. P. 16.
 Clem. VIII. P. 17.
 Clem. IX. P. 17.
 Clem. X. P. 17.
 Clem. XI. P. 17.
 Clem. XII. P. 18.
 Clem. XIII. P. 18.
 Clem. XIV. P. 18.
 Clem. D. 3.
 Cletus. P. 1.
 Climacus. D. 6.
 Clodovæus. R. 5.
 Cluniacensis. S. 10.
 Cochlæus. D. 16.
 Coletus. D. 18.
 Colliridiani. H. 4.
 Colonia. D. 18.
 Comestor. D. 12.
 Comitulus. D. 17.
 Commodus. R. 2.
 Comnenus. R. 11.
 Concina. D. 18.
 Concordatum. 16.
 Conon. P. 7.
 Conon. P. 7.
 Constans. R. 7.
 Constantiense. C. 15.
 Constantinopolitanum
 I. C. 4.
 Constantinopolitanum
 II. C. 6.
 Constantinop. III. C. 7.
 Constantinop. IV. C. 9.
 Constantinus. P. 8.
 Constantinus. A. 8.
 Constantinus. R. 4, 7 et
 10.
 Constantius. R. 4.
 Coprionimus. R. 8.
 Corbario. A. 14.
 Cornelius. P. 3.
 Cornelius. D. 17.
 Covarruvias. D. 16.
 Courtenaius. R. 12.
 Cromvelli. R. 17.
 Cujacius. D. 16.
 Cuza. D. 15.
 Cyprianus. D. 3.
 Cyrillus. D. 4.
 Cyrillus. D. 5.

 D.

 DAMASCENUS. D. 8.
 Damascus I. P. 4.
 Damascus II. P. 11.
 Damianus. D. 11.
 De Auxiliis. C. 17.
 Deschamps. D. 17.
 Decius. R. 3.
 Decretales. 1.
 De Luna. A. 14.
 De Mercede. S. 13.
 De Osma. H. 15.
 Deus-dedit. P. 7.
 Delrio. D. 17.

Diana. D. 17.
 Diocletianus. R. 3.
 Dioscorus. P. 3.
 Dionysius. D. 3 et 6.
 Dionysius. H. 5.
 Dioscorus. A. 6.
 Dominicani. S. 13.
 Domitianus. R. 1.
 Domnus I. P. 7.
 Domnus II. P. 10.
 Donatistæ. H. 4.
 Driedo. D. 16.
 Droïnius. D. 18.
 Duguet. D. 18.
 Dupin. D. 17.
 Durandus. D. 14.
 Duvallius. D. 17.
 Dydimus. D. 4.

E.

EBION. H. 1.
 Ebredunense. C. 18.
 Ekus. D. 16.
 Eleutherius. P. 2.
 Eligius. D. 7.
 Elipandus. H. 8.
 Elisabeth. R. 16.
 Encratitæ. H. 2.
 Ephesinum. C. 5.
 Ephrem. D. 4.
 Epiphanius. D. 4.
 Erasmus. D. 16.
 Espencæus. D. 16.
 Estius. D. 17.
 Evagrius. D. 6.

Evaristus. P. 12.
 Evellonius. D. 17.
 Eucherius. D. 5.
 Eudistæ. S. 17.
 Eugenius I. P. 7.
 Eugenius II. P. 9.
 Eugenius III. P. 12.
 Engenius IV. P. 15.
 Eulalius. A. 5.
 Eusebius. P. 4.
 Eusebius. D. 4.
 Eutychiani. H. 5.
 Eutychianus. P. 3.

F.

FABIANUS. P. 3.
 Facundus. D. 6.
 Fagnanus. D. 17.
 Favellus. H. 16.
 Farinacius. D. 17.
 Felix I. P. 3.
 Felix II. P. 5.
 Felix III. P. 6.
 Felix. A. 15.
 Felix. H. 8.
 Fenelonius. D. 17.
 Flagellantes. H. 13.
 Flavianus. D. 5.
 Fleury. D. 18.
 Florentinum. C. 15.
 Florus. D. 9.
 Fonteberaldi. S. 12.
 Formosus. P. 9.
 S. Franc. Sal. D. 17.
 Franciscani. S. 13.

K 3

Frassenius. D. 17.	Gordianus. R. 3.
Fratricelli. H. 14.	Gothescalcus. H. 9.
Fredericus I. R. 12.	Gothi. G. 5.
Fredericus II. R. 13.	Granatenfis. D. 16.
Fredericus. R. 15.	Grandimontensis. S. 11.
Fulbertus. D. 11.	Graphius. D. 16.
Fulco. R. 12.	Gratianus, R. 4.
Fulgentius. D. 6.	Gratianns. D. 12.
Fulienfis. S. 16.	Gregorius I. P. 7.
Fullo. H. 5.	Greg. II. P. 8.

G.

G AGUINUS. D. 16.	Greg. III. P. 8.
Galba. R. 1.	Greg. IV. P. 9.
Galerius. R. 3.	Greg. V. P. 10.
Galerius. R. 4.	Greg. VI. P. 11.
Gallienus. R. 3.	Greg. VII. P. 11.
Gallus. R. 3.	Greg. VIII. P. 12.
Gandavenfis. D. 13.	Greg. IX. P. 13.
Gaudentius. D. 13.	Greg. X. P. 13.
Gelasius I. P. 5.	Greg. XI. P. 14.
Gelasius II. P. 12.	Greg. XII. P. 15.
Genebrardus. D. 16.	Greg. XIII. P. 16.
Gennadius. D. 5.	Greg. XIV. P. 16.
Genfericus. R. 5.	Greg. XV. P. 17.
Gerbafius. D. 17.	Greg. D. 3.
Germanus. D. 8.	Greg. D. 4.
Gerfo. D. 15.	Greg. D. 6.
Gibelini. S. 13.	Groperus. D. 16.
Gibertus. D. 18.	Guelphi. S. 13.
Gillimer. R. 5.	Guitbertus. A. 11.
Girardeau. D. 18.	
Gnostici. H. 1.	
Gomaristæ. H. 17.	
Gonetus. D. 17.	

H.

H ABERTUS. D. 17.
Hadrianus. R. 2.
Halenfis. D. 13.
Harduinus. D. 18.

Heliogabalus, R. 3.	Hugo. D. 13.
Helyot. D. 18.	Huniades, R. 14.
Helvidius. H. 4.	Hunnerius. R. 5.
Henriciani. H. 12.	Hunni, G. 9.
Henricus IV. R. 11.	Huffitæ, H. 15.
Henricus V. R. 12.	
Henricus VIII. R. 16.	I.
Henriques. D. 17.	
Heraclius. R. 7.	JACOBITÆ. H. 6.
Hericourt. D. 18.	Jacobus. R. 17.
Hermas. D. 1.	Janseniani. H. 17.
Heruli. G. 5.	Jansenius. D. 17.
Hieronimus. D. 5.	Iconoclastæ. H. 8.
Higinus. P. 2.	Idiota. D. 14.
Hilario. S. 4.	Jejunator. H. 6.
Hilarius. D. 4.	Jesuitæ. S. 16.
Hilarius. P. 5.	Ignatius. D. 2.
Hilarius. D. 5.	Ildephonsus. D. 7.
Hildericus. R. 5.	Indifferentes. H. 16.
Hilduinus. D. 9.	Innocentius I. P. 5.
Hincmarus. D. 9.	Innoc. II. P. 12.
Hippolytus, D. 3.	Innoc. III. P. 13.
Holdenus. D. 17.	Innoc. IV. P. 13.
Honorius I. P. 7.	Innoc. V. P. 13.
Honor. II. P. 12.	Innoc. VI. P. 14.
Honor. III. P. 13.	Innoc. VII. P. 15.
Honor. IV. P. 13.	Innoc. VIII. P. 15.
Honor. R. 5.	Innoc. IX. P. 16.
Honor. D. 12.	Innoc. X. P. 17.
Hormisdas. P. 6.	Innoc. XI. P. 17.
Hosius. D. 16.	Innoc. XII. P. 17.
Hospitalarii. S. 12.	Innoc. XIII. P. 18.
Hostiensis. D. 13.	Joachimus. H. 12.
Houdry. D. 18.	Joannes I. P. 6.
Houbigant. D. 18.	Joan. II. P. 6.
Huetius. D. 17.	Joan. III. P. 6.
Hugo, D. 12.	Joan. IV. P. 7.

Joan. V.	P. 7.	K.
Joan. VI.	P. 8.	
Joan. VII.	P. 8.	Kennicott. D. 18.
Joan. VIII.	P. 9.	
Joan. IX.	P. 9.	L.
Joan. X.	P. 10.	
Joan. XI.	P. 10.	L ABBÆUS. D. 17.
Joan. XII.	P. 10.	Laſtantius. D. 4.
Joan. XIII.	P. 10.	Ladvocat. D. 18.
Joan. XIV.	P. 10.	Lami. D. 18.
Joan. XV.	P. 10.	Lando. A. 12.
Joan. XVI.	A. 10.	Landus. P. 10.
Joan. XVII.	P. 11.	Lanfrancus. D. 11.
Joan. XVIII.	P. 11.	Languet. D. 18.
Joan. XIX.	P. 11.	Laſcaris. R. 13.
Joan. XX.	P. 13.	Lateranenſe I. C. 12.
Joan. XXI.	P. 13.	Lateran. II. C. 12.
Joan. XXII.	P. 14.	Lateran. III. C. 12.
Joan. XXIII.	P. 15.	Lateran. IV. C. 13.
Jonas. D. 9.		Lateran. V. C. 16.
Joſephus. D. 1.		Latomus. D. 16.
Jovinianus. R. 4.		Lannoius. D. 17.
Joviniani. H. 4.		Laurentius. A. 5.
Irenæus. D. 2.		Laymannus. D. 17.
Irenes. R. 8.		Lazarifæ. S. 17.
Iſidorus. D. 5.		Leo I. P. 5.
Iſidorus. D. 7.		Leo II. P. 7.
Iſmaël. R. 15.		Leo III. P. 9.
Jueninus. D. 17.		Leo IV. P. 9.
Julianus. R. 4.		Leo V. P. 10.
Julius I. P. 4.		Leo VI. P. 10.
Julius II. P. 16.		Leo VII. P. 10.
Julius III. P. 16.		Leo VIII. A. 10.
Juriæus. H. 17.		Leo IX. P. 11.
Juſtinianus. R. 6.		Leo X. P. 16.
Juſtinianus. R. 7.		Leo XI. P. 17.
Juſtinus. R. 6.		Leo. R. 8.

- Leo. R. 9.
 Leonensis. A. 12.
 Leopoldus. R. 17.
 Lessius. D. 17.
 Liberius. P. 4.
 Libertini. H. 16.
 Licinius. R. 4.
 Linus. P. 1.
 Liranus. D. 14.
 Lombardus. D. 12.
 Longueval. D. 18.
 Longobardi. G. 5.
 Lucianus. D. 4.
 Luciferiani. H. 4.
 Lucius I. P. 3.
 Lucius H. P. 12.
 Lucius III. P. 12.
 Ludovicus. R. 13.
 Ludovicus. R. 17.
 Ludovicus. R. 18.
 Lugdunense I. C. 13.
 Lugdunense II. C. 13.
 Lugo. D. 17.
 Lullus. D. 14.
 Lutherani. H. 16.

M.

- M**ABILLONIUS. D. 17.
 Macedoniani. H. 4.
 Mahumetani. H. 7.
 Mahumetes I. R. 15.
 Mahum. II. R. 15.
 Mahum. III. R. 17.
 Mahum. IV. R. 17.
 Mahum. V. R. 18.
 Major. D. 16.

- Maldonatus. D. 16.
 Manichæi. H. 3.
 Marca. D. 17.
 Marcellinus. P. 3.
 Marcellus I. P. 4.
 Marcellus II. P. 16.
 Marcianus. R. 5.
 Marcionitæ. H. 2.
 Marcus. P. 4.
 Maria. R. 16.
 Marfolerius. D. 18.
 Martellus. R. 8.
 Martha. D. 18.
 Martianai. D. 18.
 Martinus. S. 4.
 Martinus I. P. 7.
 Mart. II. P. 9.
 Mart. III. P. 10.
 Mart. IV. P. 13.
 Mart. V. P. 15.
 Masclef. D. 18.
 Massilienses. H. 5.
 Massillonius. D. 18.
 Mathurini. S. 17.
 Mauduit. D. 18.
 Mauritius. R. 6.
 Maxentius. R. 4.
 Maxentius. D. 6.
 Maximus. D. 5.
 Maximus. D. 7.
 Mayronis. D. 14.
 Mediavilla. D. 13.
 Melancto. H. 16.
 Melchiades. P. 4.
 Meletiani. H. 4.
 Melito. D. 2.
 Menandriani. H. 2.

- Menochius. D. 17. Normanni. G. 9.
 Merlinus. D. 16. Novatiani. H. 3.
 Merre (le). D. 18. Novatianus. A. 3.
 Michaël. R. 9.
 Millenarii. H. 2.
 Minimi. S. 15.
 Minutius. D. 3.
 Moggus. H. 5.
 Molina. D. 16.
 Molinos. H. 17.
 Monothelitæ. H. 7.
 Montfaucon. D. 18.
 Montanistæ. H. 2.
 Montefonus. H. 14.
 Montfortius. R. 13.
 Mopsuestenus. H. 5.
 Morinus. D. 17.
 Moschus. D. 7.
 Muratori. D. 18.

N.

NAVARRUS. D. 16.

Nero, R. 1.

Nestoriani. H. 5.

Nicænum I. C. 4.

Nicænum II. C. 8.

Nicephorus. R. 9.

Nicolaïtæ. H. 1.

Nicolaïtæ. S. 17.

Nicolaüs I. P. 9.

Nicol. II. P. 11.

Nicol. III. P. 13.

Nicol. IV. P. 13.

Nicol. V. P. 15.

Nicolius. D. 17.

Noris. D. 17.

O.

OCTAVIANUS. A. 12.

Odinus. D. 18.

Odo. D. 12.

Odoacer. R. 5.

Œcolampadius. H. 16.

Œcumenius. D. 11.

Okam. D. 14.

Onuphrius. D. 16.

Optatus. D. 4.

Oratoriani. S. 17.

Origenes. D. 3.

Origenistæ. H. 6.

Osius. D. 4.

Osmannus. R. 16.

Otho. D. 12.

Othomannus. R. 14.

P.

PACHOMIUS. S. 4.

Paleologus. R. 13.

Paludanus. D. 14.

Panormitanus. D. 15.

Papin. D. 17.

Pascal. D. 17.

Paschalis I. P. 9.

Paschalis II. P. 11.

Paschalis III. A. 12.

Paschasius. D. 9.

Patavinus. D. 13.

Patianus. D. 4.

- Paulianistæ. H. 3.
 Paulus I. P. 8.
 Paulus II. P. 15.
 Paulus III. P. 16.
 Paulus IV. P. 16.
 Paulus V. P. 17.
 Pelegiani. H. 5.
 Pelagius I. P. 6.
 Pelagius II. P. 6.
 Perronius. D. 17.
 Pertinax. R. 2.
 Pezero. D. 17.
 Petavius. D. 17.
 Petrobusiani. H. 12.
 Petrus. P. 1.
 Phæbadius. D. 4.
 Phanatici. H. 16.
 Philastrius. D. 4.
 Philippus. R. 3.
 Philippus. R. 12.
 Philippus. R. 18.
 Philo. D. 1.
 Phocas. R. 7.
 Photiani. H. 4.
 Photius. H. 9.
 Picus. D. 15.
 Pipinus. R. 8.
 Pisanum. C. 15.
 Pisanum. C. 16.
 Pissiacensis. C. 16.
 Pius I. P. 2.
 Pius II. P. 15.
 Pius III. P. 16.
 Pius IV. P. 16.
 Pius V. P. 16.
 Pius VI. P. 18.
 Placidia. P. 5.
 Platina. D. 15.
 Polus. D. 17.
 Polycarpus. D. 2.
 Polycrates. H. 2.
 Pomerius. D. 6.
 Pontasius. D. 18.
 Pontianus. P. 3.
 Porretanus. H. 12.
 Pougetus. D. 18.
 Prædestinatiani. H. 5.
 Præmonstratensis. S. 12.
 Præpositivus. D. 13.
 Pragmatica. 15.
 Prateolus. D. 16.
 Praxeas. H. 3.
 Priscillianistæ. H. 4.
 Prochorus. D. 1.
 Prosper. D. 5.
 Protestantes. H. 16.
 Prudentius. D. 5.
 Pulcheria. R. 5.
 Pullus. D. 12.
 Puritani. H. 17.
 2.
QUARTODECIMANI.
 H. 2.
 Quesnelliani. H. 18.
 Quien. (le). D. 18.
 Quietistæ. H. 17.
 R.
RABANUS. D. 9.
 Raimundus. D. 13.
 Ratramnus. D. 9.

- Ravestinus. D. 16.
 Raynaud. D. 17.
 Rebaptisantes. H. 3.
 Rebuffus. D. 16.
 Recollecti. S. 16.
 Remigius. D. 5.
 Remigius. D. 9.
 Remonstrantes. H. 17.
 Richardus. D. 12.
 Richeristæ. H. 17.
 Rikel. D. 15.
 Robertus. A. 14.
 Romanum. C. 18.
 Romanus. P. 9.
 Rufinus. D. 17.
 Ruinartius. D. 4.
 Rupertus. D. 12.
 Rusbrochius. D. 14.

 S.
 SA. D. 16.
 Sabelliani. H. 3.
 Sabinianus. P. 7.
 Sacramentarii. H. 17.
 Sacy. D. 17.
 Sairus. D. 16.
 Saladinus. R. 12.
 Salesius. D. 17.
 Salmeron. D. 16.
 Salvianus. D. 5.
 Sambovæus. D. 17.
 Sammartani. D. 17.
 Samosatenus. H. 3.
 Sanfulpitiani. S. 17.
 Saraceni. G. 5.
 Saturniani. H. 2.
 Scanderbergus. R. 15.
 Scotus. H. 9.
 Scotus. D. 14.
 Scytæ. H. 6.
 Secundiani. H. 2.
 Semellerius. D. 18.
 Semiariani. H. 4.
 Semipelagiani. H. 5.
 Senensis. D. 16.
 Septimus. R. 4.
 Sergius I. P. 7.
 Sergius II. P. 9.
 Sergius III. P. 10.
 Sergius IV. P. 11.
 Sergius. A. 9.
 Serrarius. D. 16.
 Servetus. H. 16.
 Severiani. H. 2.
 Severinus. P. 7.
 Severus. R. 4.
 Sevoy. D. 18.
 Sheffmacher. D. 18.
 Sidonius. D. 5.
 Sigismundus. R. 15.
 Silverius. P. 6.
 Silvius. D. 15.
 Simon. D. 18.
 Simoniani. H. 1.
 Simplicius. P. 5.
 Siricius. P. 4.
 Sirmundus. D. 17.
 Sifinnius. P. 8.
 Sixtus I. P. 2.
 Sixtus II. P. 3.
 Sixtus III. P. 5.
 Sixtus IV. P. 15.
 Sixtus V. P. 16.

- Smirnenfis. S. 2.
 Sobieski. R. 17.
 Sociniani. H. 16.
 Socrates. D. 5.
 Solimannus I. R. 14.
 Solimannus II. R. 16.
 Solimannus III. R. 17.
 Sophronius. D. 7.
 Sorbonius. D. 13.
 Soter. P. 2.
 Soto. D. 16.
 Sotomaior. D. 16.
 Sozomenus. D. 5.
 Spondanus. D. 16.
 Stephanus I. P. 3.
 Steph. II. P. 8.
 Steph. III. P. 8.
 Steph. IV. P. 8.
 Steph. V. P. 9.
 Steph. VI. P. 9.
 Steph. VII. P. 9.
 Steph. VIII. P. 10.
 Steph. IX. P. 10.
 Steph. X. P. 11.
 Suarezius. D. 17.
 Suevi. G. 5.
 Sulpitius. D. 5.
 Surius. D. 16.
 Sylvester I. P. 4.
 Sylvester II. P. 10.
 Sylvester III. A. 11.
 Symmachus. P. 2.
 T.
 TABIENA. D. 16.
 Tacitus. R. 3.
 Tannerus. D. 17.
 Tapperus. D. 16.
 Tatianus. D. 2.
 Taulerus. D. 14.
 Templarii. S. 12.
 Tertullianus. D. 2.
 Theatini. S. 16.
 Thelesphorus. P. 2.
 Theodoretus. D. 5.
 Theodorus I. P. 6.
 Theodorus II. P. 9.
 Theodosius I. R. 4.
 Theodosius II. R. 5.
 Theodotiani. H. 2.
 Theodulphus. D. 9.
 Theopaschitæ. H. 5.
 Theophylactus. D. 12.
 Theophylactus. A. 8.
 Therapeutæ. S. 1.
 Thomas. D. 13.
 Thomassinus. D. 17.
 Tiberius. R. 6.
 Tillemontius. D. 17.
 Tirinus. D. 17.
 Titus. R. 1.
 Toletus. D. 16.
 Toftatus. D. 15.
 Totila. R. 5.
 Trajanus. R. 2.
 Trapenses. S. 17.
 Tritheïtæ. H. 6.
 Tritemius. D. 16.
 Troslerianum. C. 10.
 Trullanum. C. 7.
 Turcæ. G. 14.
 Turlupini. H. 14.
 Turnelius. D. 18.

- Turneminius. D. 18. Urb. III. P. 12.
 Turrecremata. D. 15. Urb. IV. P. 13.
 Urb. V. P. 14.
 Urb. VI. P. 14.
 Urb. VII. P. 16.
 Urb. VIII. P. 17.
VADINGUS. D. 16. Urfinus. A. 4.
 Valdenses. H. 12. Usuardus. D. 9.
 Valdensis. D. 15. Walemburg. D. 17.
 Valens. R. 4. Waltonius. D. 17.
 Valentia. D. 17. Wiclefistæ. H. 14.
 Valentiniani. H. 2. Wuitassius. D. 17.
 Valentinianus I. R. 4.
 Valentinianus II. R. 4.
 Valentinianus III. R. 5. **X**.
 Valentinus. P. 9.
 Van-Espen. D. 18. **X**AVERIUS. D. 16.
 Vasquesius. D. 17. Ximenius. D. 16.
 Venantius. D. 7.
 Venerabilis. D. 12. **r**.
 Veron. D. 17.
 Vespasianus. R. 1.
 Ugolinus. D. 17. **Y**SAMBERTUS. D. 17.
 Victor I. P. 2. Yvo. D. 12.
 Victor II. P. 11.
 Victor III. P. 11.
 Victória. D. 12. **Z**.
 Viennense. C. 14.
 Vigilantiani. H. 5.
 Vigilus. P. 6.
 Vigilus. D. 6.
 Vincentius. D. 5.
 Vitalianus. P. 7.
 Urbanus I. P. 3.
 Urb. II. P. 11. **Z**ACHARIAS. P. 8.
 Zanzolus. H. 6.
 Zeno. R. 5.
 Zephirinus. P. 3.
 Zinzinus. A. 9.
 Zonaras. D. 13.
 Zozimus. P. 5.
 Zuingliani. H. 16.

18 AUG 63

F I N I S.

ERRATA.

Page 9, lin. 3,	lege	impetratur pluvia.
— 11, — 4 et 5,	—	Sinuessensi (<i>de Sinuesse.</i>)
— 17, — 4,	—	Episcopus Sazimorum.
— 79, — 11,	—	inter laudabilem charitatem.
— 82, — 1,	—	vult.

On trouve chez les mêmes Libraires,

I. **C**OLLECTIO Indulgarum Apostolicorum SS. D. N. Papæ Pii VI. quibus extraordinarias facultates concessit omnibus Archiepiscopis, Episcopis et Administratoribus Galliarum; simulque Instructionum et Responsionum quæ a Sanctitate suâ vel ejus nomine et jussu datæ fuerunt... Additis etiam in integro tum Decretis S. Pontificum, tum Declarationibus S. Congregationis quæ in illis citantur. Londini 1797. 1 schelling.

II. L'Imitation de Jésus-Christ, en François, nouvelle édition, revue & corrigée par M. l'Abbé de la Hogue, Doct. et Prof. de Sorbonne. Londres, 1796, relié, 2 s. 6 d.

III. S. Cyprien consolant les Fidèles persécutés de l'Eglise de France—Convainquant de Schisme l'Eglise Constitutionnelle—Traçant à ceux qui sont tombés des Règles de Pénitence. Par M. l'Abbé de la Hogue, Doct. et Prof. de Sorbonne. Seconde Edition, revue & augmentée. Londres, 1797. 2 s. 6 d.

IV. Pratique pour sanctifier la semaine par la méditation des principaux mystères, &c. Londres, 1796. 6 d.

V. La Journée du Chrétien—augmentée de plusieurs Prières, & d'un Abrégé de la Doctrine chrétienne. Par M. l'Abbé de la Hogue, Doct. & Prof. de Sorbonne. Seconde Edition. Londres, 1798, relié, 2 schell. Il y en a en papier velin.

VI. Card. Bona, de Sacrificio Missæ. Tract. Asceticus. Sous presse. 1 schelling.

VII. Un grand nombre de Livres de Prières, & autres de Religion, Théologie, Sermonaires, &c.

